

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FILOZOFSKI FAKULTET

Odsjek za arheologiju

Ivana Lučića 3

Vesna Matić

REVIZIJA ANTIČKE ZBIRKE MUZEJA OTOKA BRAČA U ŠKRIPU

diplomski rad

Mentorica: dr. sc. Vinka Matijević

Zagreb, ožujak 2018.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	3
1.1. Geografski smještaj i prirodne karakteristike otoka Brača	5
2. POVIJEST OTOKA BRAČA U ANTIČKO DOBA	8
3. POVIJEST ISTRAŽIVANJA.....	16
4. KONTINUITET NASELJAVANJA U ŠKRIPU	24
5. MUZEJ OTOKA BRAČA U ŠKRIPU	28
6. REVIZIJA ANTIČKE I RANOKRŠĆANSKE ZBIRKE MUZEJA OTOKA BRAČA.....	32
6.1. Uvod	32
6.2. Antička zbirka.....	34
6.2.1. Kameni inventar	34
6.2.2. Keramika	45
6.2.3. Metal.....	47
6.2.4. Staklo.....	48
6.2.5. Novac	49
6.3. Ranokršćanska zbirka	50
6.3.1. Kameni inventar	50
6.4. Posebna zapažanja	61
6.4.1. Kamen – simbol (Muzeja) otoka Brača.....	61
6.4.2. Lovrečina.....	64
7. ZAKLJUČAK.....	69
8. POPIS SLIKA	71
9. POPIS KRATICA	74
10. POPIS LITERATURE I IZVORA	75
KATALOZI	82
KATALOG 1 – Antička zbirka	83
KATALOG 2 – Ranokršćanska zbirka	132
SAŽETAK	180

1. UVOD

„Jer ima povijesti bez oluja uz sijanje munja, praskanje gromova što se vide i čuju iz daljine, ima i povijest tiha koja teče koritom vremena kao rijeka što ne zna za slapove, za virove i za poplave, al' je ipak bogata životom, puna događanja što su često to tragičniji što su manje bučni. Od te je vrste povijest otoka Brača!“

Vladimir Nazor, *Otok bez povijesti*, 1938.

U navedenim stihovima, Vladimir Nazor opjevao je Brač kao otok bez povijesti. Ovim radom¹ nastojalo se barem malim dijelom pomoći njenom rasvjetljavanju, u vidu djelića povijesti pohranjenog u *antičkoj* i *ranokršćanskoj zbirci* Muzeja otoka Brača u Škripu. Potrebno je i važno naglasiti kako se zbirke ovdje izdvajaju na temelju toga kako su podijeljene u samom Muzeju te kako *antičko* nužno ne isključuje *ranokršćansko*, i obrnuto. Pojmovi *antički* i *ranokršćanski* odnose se na umjetničke pravce koji ne slijede kronološki jedan za drugim nego se prepliću i javljaju u istom vremenskom periodu, i uz koje se često javlja i pojam *ranobizantski*.² Uvođenjem tetrarhije od strane cara Dioklecijana 285./286. godine, Rimsko Carstvo je dobilo više centara, kako europskih, tako i istočnih, iz kojih se širi umjetnost. S ciljem preciznijih istraživanja ostataka tog vremena, u znanosti se koriste pojmovi *kasnoantički*, *ranokršćanski* i *ranobizantski*. Početak kasne antike tradicionalno počinje Dioklecijanovom vladavinom 284. g. i traje barem do Romula Augustula 476. g., odnosno upada Langobarda u Italiju 568. g. Kao njen kraj smatra se godina smrti cara Justinijana (483. – 565. god.). Ranokršćanska umjetnost počinje se javljati oko 200. g., a prestaje oko 600. g. Ranobizantska umjetnost počinje osnivanjem Konstantinopola 326. g. i raskolom 395. g. i traje do 726. g. ili 842. g.³ Prema navedenim odrednicama, inventar Muzeja otoka Brača spada u vrijeme antike i kasne antike, s datacijama muzejskih predmeta od 3. st. pr. Kr. do 6. st. n. e. S druge strane, pak, muzejski inventar dio je antičkih, kasnoantičkih i ranokršćanskih umjetničkih epoha.

¹ Ovom prilikom željela bih se zahvaliti ravnateljici Centra za kulturu Brač, Jasni Damjanović, na ukazanom povjerenju i dozvoli za pristup i obradu materijala u Muzeju otoka Brača u Škripu. Neizmjeru zahvalnost upućujem kustosici muzeja, Andrei Matoković, koja mi je svojim znanjem i iskustvom pomogla i olakšala izradu ovog rada.

² M. Sanader, *Ranokršćanska arheologija, Od početka do konstantinskog obrata*, Zagreb 2016, 16.

³ Ibid.

Ovaj rad podijeljen je u 5 poglavlja, uz uvod i zaključak. Prvi dio rada posvećen je povijesti otoka u doba antike i kasne antike; od rasvjetljavanja okolnosti grčke kolonizacije Jadrana; dolaska, uspostave vlasti i apsolutne dominacije Rimljana; pojave i razvitka kršćanstva do posljedica pada Salone. U drugom poglavlju dat je pregled povijesti istraživanja otoka, počevši od antičkih vrela preko prvih pokušaja istraživanja u doba renesanse, do recentnih vremena i zadnjih zaključaka sustavnih istraživanja. Treće poglavlje posvećeno je kontinuitetu naseljevanja u mjestu Škrip gdje je smješten Muzej otoka Brača *in situ*, kojem je posvećeno peto poglavlje. Rad se nastavlja središnjim, ključnim dijelom, u kojem je dan pregled revizije inventara dvije zbirke muzeja, *antičke* i *ranokršćanske*. Obradeno je ukupno 173 muzejska eksponata, koji su nakon obrade definirani kao dio navedenih zbirki. *Antičkoj zbirci* pripisana su 83 eksponata, dok 90 eksponata čine *ranokršćansku zbirku*. Ekspoziti su podijeljeni na temelju materijala i broje kameni inventar, keramiku, metal, staklo i novac te je svaki od njih zatim razrađen na temelju funkcije ili namjene. Rad završava zaključkom uz popratni katalog.

1.1. Geografski smještaj i prirodne karakteristike otoka Brača

Otok Brač treći je po veličini hrvatski otok, a najveći od skupine otoka srednje Dalmacije. Eliptičnog je oblika, najveće dužine 36 kilometara, gledajući u smjeru istok – zapad, dok mu je najveća širina 12 kilometara. Površina otoka iznosi 395 kvadratnih kilometara i prostire se u smjeru istok – zapad, što je netipična orijentacija otoka istočne jadranske obale. Brač karakterizira dinamičan vapnenački reljef s vrhom od 778 metara na Vidovoj gori što ga čini najvišim jadranskim otokom. Krški oblici zastupljeni su u brojnim dolinama, poljima i uvalama.⁴ Dužina obale iznosi oko 175 kilometara, južna obala strmija je i siromašnija uvalama od sjeverne sa više sigurnih sidrišta, što je najvjerojatnije i u antici bilo od iznimne važnosti, pošto se većina prometa i trgovine odvijala morskim putovima. Glavne uvale od zapada prema istoku su: Borova, Osibova, Lučice, Martinova, Grška, Krušica, Blaca, Farska, Konjska, Vela i Mala Hrvatska, Spilice, Žirje i Studena, dok je na južnoj zasigurno najpoznatiji Zlatni rat. Istočna obala ima najmanji broj uvala, samo Sumartin i Rasoticu. Sjeverna obala, kako je spomenuto, daleko je pristupačnija od ostalih te, od zapada prema istoku broji uvale: Povlja, Tičja luka, Točinjak, Luka, Česminova, Konopljikova, Lovrečina, Trstena, Zastup, Splitska, Babin Laz, Supetar, Vela luka, Likva, Bobovišća i Milna.⁵

Najočitiji biljeg otoku daju goleme krške površine i mala polja terasastih zemljišta sa gomilama kamenja. Najplodnija polja su krške doline ispunjene crvenicom i nalaze se oko Nerežišća, Donjeg Humca, Dračevice, Ložišća, Milne, Selaca i Novog Sela. To su polja Veštačko, Gračiško i Vejak, dok su ponikve Duboki dolac, Vičja luka i Pražnički dolac drugi najzastupljeniji oblik.⁶ Geologija otoka jednolična je i većinu litografije čini vapnenac, dolomiti, pjeskulja, fliš, breča i nanosi kvartara. Upravo je vapnenac, znan i kao „*brački mramor*“, od antičkih vremena od iznimne važnosti za otok Brač. U povijesti se kamen brao u okolini Splitske, Postira, Pučišća i Selaca, a u Pučišćima i Selcima i danas postoje važni kamenolomi.⁷ Zbog vapnenačke podloge gotovo da i ne postoji izvori svježe vode. Kod zaseoka Dragovode i na padinama kod Bola ima malo izvorske vode, dok je stoljetna tehnika prikupljanja vode u *lokvama* ili umjetnim bazenima privremenih potoka bila prisutna do

⁴ Z. Stančić et al., *Otok Brač*, u: Stančić et al., *Arheološka baština otoka Brača*, Brački zbornik 21, Supetar 2004, 21. Dalje u tekstu Stančić et al. 2004a.

⁵ Stančić et al. 2004, 22.

⁶ P. Šimunović, R. Barilla, *Brač: krajolici i spomenici*, Supetar 2014, 19; Stančić et al. 2004a, 21.

⁷ Stančić et al. 2004a, 4, 22.

početka 70ih godina, kada je izgrađen vodovod povezan s rijekom Cetinom. Postoji 287 izvora bočate vode i vrulja, a kroz povijest je postojalo oko 20 lokvi i 200 korita za prikupljanje kišnice, prvenstveno za stoku. U mnogim uvalama nestali su izvori vode, ali ostaci gospodarskih objekata potvrđuju postojanje *villa* iz kojih su možda kasnije mogla nastati naselja.⁸

Slika 1. Karta Brača sa naznačenim mjestima i uvalama

Od sjevera prema jugu teren se uzdiže, na Vidovoj gori dostiže vrhunac i strmo pada na krajnjem jugu. Zbog visinskih razlika pokrov i broj padalina varira, zbog čega je unutrašnjost otoka hladnija i vlažnija. Takve klimatske prilike unutrašnjosti pogoduju stočarstvu, naročito uzgoju ovaca i koza, dok je obala, uz ribarstvo, usmjerenija na poljoprivredu i uzgoj maslina, vinove loze, smokava i agruma.⁹

Zbog otvorene sjeverne strane klima je malo oštrija od ostalih dalmatinskih otoka. Klima je mediteranska, s vrućim i suhim ljetima te blagim i vlažnim zimama. Također, zbog visinskih razlika i vjetrova (prvenstveno bure), temperature variraju od mjesta do mjesta. Prema klimatolozima, brački uvjeti idealni su za uzgoj maslina. One se od antičkih vremena uzgajaju na blažim padinama, dok su doline idealne za uzgoj vinove loze. Biljke koje

⁸ K. Jelinčić, *Topografija rustičnih vila na Braču*, Zagreb 2005, 4.

⁹ Stančić et al. 2004, 28-29.

prevladavaju na Braču su česmina, borovi, mirta, planika, agrumi i, dakako, maslina te vinova loza.¹⁰

Na Braču do novijih vremena nikada nije osnovano neko veće naselje, koje bi imalo ulogu kulturnog i umjetničkog središta. Kroz srednji i novi vijek Brač je bio u sjeni Hvara i njegovih knezova, od čega je susjedni otok prosperirao. Tako je bilo i u antičko doba. Većina današnjih ostataka odnosi se na *ville* i manje gospodarske komplekse, manja naselja, crkve i crkvene komplekse. Razlog tome vjerojatno je neposredna blizina Salone, a kasnije i Splita; kao i splet povijesnih okolnosti te slabi stupanj istraženosti.¹¹ Utvrđeno pastirsko selo Škrip u dubokoj unutrašnjosti otoka bilo je najbliže svojevrsnoj „prijestolnici“, o čemu će, uz detaljniju povijest otoka, više biti riječi u slijedećim poglavljima.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid., 11.

2. POVIJEST OTOKA BRAČA U ANTIČKO DOBA

Iako je Brač najveći srednjodalmatinski otok, u usporedbi s otocima Hvarom, Visom i Korčulom, antički pisci ne spominju ga često. Neki autori smatraju kako je to zbog dva razloga, prvi jer na otoku nikad nije osnovan grčki ili rimski grad te kako nijedan povijesno važan događaj, poznat antičkim piscima, nije povezan s Bračem.¹²

Pseudo Skilak u „Periplu“, datiranom u 4. st. pr. Kr., opisuje pojedina ilirska plemena dalmatinske obale i njenih otoka, među kojima spominje i Brač (*Ps. Scyl. 23*), i to pod imenom *Krateiai* (*Κραταιαί*).¹³ Znanstvenici se spore oko točne lokacije spomenutog otoka i tvrdnje da li se zbilja radi o Braču, kao o i njegova imena, navodeći ga i kao *BPATEIAI*.¹⁴ Polibije ga u „Ιστορίαι Ι“ (*I, 196*) naziva *Brectia*.¹⁵ Plinije Stariji u djelu „Naturalis Historia“ spominje ime *Brattia* i to kao „otok po kozama slavan“ (*capris laudata Brattia*) (*N.H. III, 152*).¹⁶ Antoninov itinerarij iz prve polovine 4. st. otok naziva *Bractia* (*Imperatoris Antonini Augusti Itinerarium Maritimum, 519, 4*)¹⁷, dok ga topografski ubicira i Tabula Peutingeriana iz 4.st. (*IV, B1*) (**Slika 2.**) kao *Brattia*.¹⁸ Anonimni Ravenjanin u drugoj polovici 7. st. Brač naziva *Brazia* (*Anon. Rav. V, 24*)¹⁹, a Stjepan Bizantinac u djelu „Urbis et populi“ spominje otok kojeg su Grci nazivali *Elaphusa* i *Bretanide* (*Byzantine Historiae Scriptores, sv. 39.*).²⁰ Prema nekim autorima naziv *breatnide* dolazi od donjoitalske ilirske riječi *brentos*, koje označava jelena i

¹² Stančić et. al 2004a, 42.

¹³ Tekst sa prijevodom na latinski, kojeg je preveo i priredio Karlof Paris Müller 1855. godine preuzet sa: <http://data.perseus.org/catalog/urn:cts:greekLit:tlg0065.tlg001.opp-lat1>

¹⁴ M. Suić, *Istočna Jadranska obala u Pseudo Skilakovu Periplu*, u: M. Suić, *Odabrani radovi iz stare povijesti Hrvatske: Opera selecta*, Zadar 1996, 191-261; Stančić et al., *Pisana vrela za povijest Brača u antici*, Brački zbornik 21, Supetar 2004b, 42; D. Vrsalović, *Bilješke sa reambulacije nekih arheoloških spomenika otoka Brača*, Brački zbornik 3, Supetar 1957, 88.

¹⁵ Tekst sa prijevodom na engleski, preuzet sa:

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.01.0234%3Abook%3D1%3Achapter%3D1>; P. Šimunović, *Bračka toponimija*, Zagreb 2004, 28.

¹⁶ Tekst preuzet sa:

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.02.0138%3Abook%3D3%3Achapter%3D63>

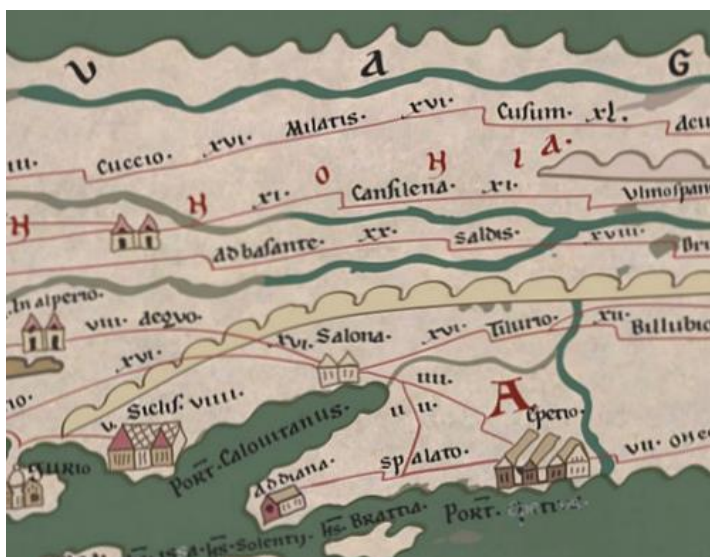
¹⁷ Tekst preuzet sa: https://archive.org/details/bub_gb_uAVYqu_XP7IC

¹⁸ Karta preuzeta sa: https://www.euratlas.net/cartogra/peutinger/5_campania/campania_5_2.html

¹⁹ Tekst preuzet sa: <https://archive.org/details/ravennatisanonym00geoguoft>

²⁰ D. Vrsalović, *Povijest otoka Brača*, Supetar 1968, 15.

kojeg su Grci preuzeli u svom obliku za riječ *elafos* (ἐλαφος).²¹ Kako se otok zvao u doba Ilira ne zna se, pošto ne postoje pisani izvori. Većina imena koje spominju antički autori nije adekvatna jednom ustaljenom nazivu. Također, u starim izvorima nije uvijek moguće razlučiti radi li u spomenutom otoku zbilja o Braču. Tako je Apolonije Rodanin u djelu „Argonautika“ iz 3. st. pr. Kr. opisao putovanje Argonauta, koristeći se starijim izvorima. Kako je otok Vis pripisao Liburnskim otocima, pretpostavlja se da bi spomenuti *Pityeia* mogao biti Hvar, a *Dyskelados* Brač (*Apol. Arg.* 557).²² Pomponije Mela u 1. st. u djelu „De chorographia“ također nabraja jadranske otoke i među njima nema spomena Brača (*Brectia*, *Brattia*, *Elaphusa*), ali se spominje *Dyscelados* kojeg suvremeni autori smatraju Bračom (*Pom. Mel. De chorographia*, 2, 100).²³

Slika 2. Dio Tabule Peutingeriane s prikazom otoka

Najranija povijest otoka Brača, nažalost, jako je slabo poznata. Kao što je već rečeno, najranija pisana vrela slabo ga spominju, a znanstvena istraživanja uspostavljena su tek u recentnije vrijeme. Antika na otoku Braču počinje kontaktima Ilira s Grcima koji su osnovali gradove i emporije na obližnjim otocima (Vis, Hvar) i kopnu (Trogir, Stobreč) i koji su sa stanovnicima Brača održavali trgovačke veze. Dokaz o tome vidljiv je prvenstveno u

²¹ Vrsalović 1968, 15; C. Fisković, *Historički i umjetnički spomenici na Braču*, Brački zbornik 1, Supetar 1940, 23.

²² Preuzeto sa: <http://www.theoi.com/Text/ApolloniusRhodius4.html>; Stančić et al., *Pisana vrela za povijest Brača u antici*, Brački zbornik 21, Supetar 2004b, 42.

²³ Tekst preuzet sa: <http://www.thelatinlibrary.com/pomponius2.html>; Stančić et al. 2004b.

prapovijesnim grobovima u Vičjoj luci pored Bobovišća, gdje su pronađene kacige grčko-ilirskog tipa i knemide koje su proizvodi grčkih radionica vezanih za Korint u 4. st. pr. Kr. te fragmenti južnoitalske (skifosi, pikside i oinohoe) i atičke (lekit) keramičarske proizvodnje.²⁴ Grčki utjecaj vidljiv je i u grobovima na lokalitetu Žaganj dolac pored Selaca te u bedemima škripske fotrifikacije gdje pojedini autori isčitavaju ili izravne ruke grčkih majstora ili, prvenstveno, utjecaj gradnje na autohtono stanovništvo. Zasad je nemoguće potvrditi postojanje grčkog naselja na otoku, ali grčke kolonije na susjednim područjima zasigurno su utjecale na kulturnu i društvenu sliku tadašnjeg autohtonog stanovništva. Trgovina Grka s Ilirima od 6. st. pr. Kr. do 1. st. pr. Kr. neupitna je.²⁵

Ilirsko gusarenje sredinom 3. st. pr. Kr. potaknulo je grčku koloniju Issu na poziv u pomoć Rimljanima kako bi slobodno mogli putovati i trgovati na jadranskom području, pošto je ilirska država Ardijejaca pokazala kako želi zagospodariti istim područjem i ne tolerirati grčke polise. Pod izgovorom zaštite grčkih područja, Rimljani su napali Ardijejce, slomili Teutinu vlast 228. g. pr. Kr., oslobodili Issu i započeli borbu za prevlast.²⁶ Dugogodišnjim borbama Rimljani su stvorili sigurna uporišta za danja osvajanja. Nakon sloma Ardijejaca 135. g. pr. Kr. na njihovo mjesto stiže ilirsko pleme Delmata koji su nastavili borbu s Rimljanima. Nakon gušenja posljednjeg ilirskog ustanka od 6. do 9. g. učvršćuju svoju dominaciju duž cijele obale i unutrašnjosti.²⁷ Na novoosvojenim područjima organizirali su provinciju Dalmaciju, čije su granice daleko premašivale današnje, s glavnim gradom Salonom, centrom materijalne i duhovne kulture. Salona je bila i središte namjesnika, sudbenog konventa i vjersko središte, punkt iz kojeg se širila romanizacija. Nakon podjele osvojenog zemljišta nastajale su u već postojećim ili novoosnovanim naseljima, municijiji i kolonije, organizirani po uzoru na tadašnji rimski robovlasnički, gospodarski i politički sistem, koji su olakšavali političku, ekonomsku i kulturnu moć provincija.²⁸ Uz njih su značajni nosioci romanizacije bili i veterani, koji su po završetku dugogodišnje vojničke službe, postali punopravni rimski građani. Pacifikacijom i romanizacijom i Brač je ušao pod sferu rimske kulture što se odrazilo

²⁴ V. Barbarić, *Nekropola u Vičjoj luci i gradina Rat na otoku Braču – nova razmatranja*, VAPD 99, 2006, 43-62; Vrsalović 1968, 43.; I. Marović, M. Nikolanci, *Četiri groba iz nekropole u Vičjoj luci (o. Brač) pronađena u 1908. god.*, VAHD 70-71, 1977, 5-55.

²⁵ D. Rendić-Miočević, *Da li je na Braču bilo grčkih kolonija?*, Brački zbornik 2, Split 1954, 90-94.; Vrsalović 1968, 43.

²⁶ M. Zaninović, *Ilirski ratovi*, Zagreb 2015, 319-337; D. Vrsalović 1968, 43.

²⁷ Zaninović 2015, 319-337.

²⁸ J. Wilkes, *Dalmatia*, London 1969, 220-238; M. Suić, *O municipalitetu antičke Salone*, VAHD 60, 1958, 11-34.

formiranjem rimskih naseobina u priobalnom području.²⁹ Na otoku nisu postojale kolonije ni municipiji, već manja naselja ili skup gospodarskih zgrada formiranih uz obližnje kamenolome ili uz područja pogodna za vinogradarstvo i poljoprivredu.³⁰

U prvom razdoblju intenzivnije romanizacije pokoreno autohtono stanovništvo, koje nije romanizirano, povlačilo se u unutrašnjost otoka u gradinska naselja gdje je proces tekao sporije ili je bilo pretvoreno u robovsku radnu snagu u gospodarskim pogonima i kamenolomima. Gospodarske prilike moguće je pratiti na arheološkom materijalu, gdje je vidljivo da su žarišta kulture bile *villae rusticae*. Podignute na posjedima zemljoposjednika, služile su kao mjesta stanovanja posjednika i robova te za vođenje gospodarstava.³¹ Pretpostavlja se kako vlasnici nisu nužno živjeli u villama nego bi ih periodično posjećivali, a upravu nad svojim imanjima povjeravali bi zamjenicima koji bi nadgledali poljoprivredna dobra, opremu i prostorije za proizvodnju i pohranu.³² To su prije svega trebali biti tijesci za preradu maslina i grožđa (*torcular*), spremišta za žito i prostorije za stoku, rezervoari za vodu (*piscina*) i veći sklopovi gospodarskih objekata.³³ Ostaci navedenih oblika pronađeni su u Lovrečini³⁴, Pučišćima³⁵, Bolu³⁶ i Bunjama³⁷ što je sve u relativnoj blizini morske obale. U unutrašnjosti, u okolici Škripa, Nerežišća i Donjeg Humca bila je razvijena proizvodnja vinove loze, maslina i smokava, što je potvrđeno natpisom posvećenom italjskom bogu vina Liberu pronađenim u dolini iznad Škripa³⁸ i fragmentima žrtvenika posvećenog Panu³⁹ u nerežiškom polju. Starosjedilačko stanovništvo bavilo se i stočarstvom što je rimska ekonomija preuzela i dovela na visoku razinu, uzgajajući sitnu i krupnu stoku, o čemu govori i Plinije, kada spominje otok Brač, po ovacama poznat (*et capris laudata Brattia*). Pretpostavlja se kako je i bračka vuna imala veliku ulogu u predionicama i radionicama tkanine u centru provincije. Na

²⁹ Vrsalović 1968, 43.

³⁰ Vrsalović 1968, 43.; Jelinčić 2005, 10-11.; A. Škegro, *Gospodarstvo rimske Dalmacije*, Zagreb 1999, 260-261.; P. Didolić, *Historijski brački kamenolomi*, Brački zbornik 3, Split 1957, 98-106.

³¹ Vrsalović 1968, 43.

³² M. Sanader, *Vilicus – prilog poznavanju djelatnosti upravitelja imanja i državnog namještenika*, Opuscula archaeologica 19, 1995, 97-109.

³³ Vrsalović 1968, 47.

³⁴ V. Begović, *Rimske vile Istre i Dalmacije, I. dio: pregled lokaliteta*, Pril. Inst. arheol. Zagrebu 19, 2002, 120; B. Kirigin, Jelinčić 2005, 59-61.; E. Marin, *Arheološki vodič po srednjoj Dalmaciji*, Split 1989, 145-147;

³⁵ Jelinčić 2005, 63-69.; Begović 2002, 120.; D. Vrsalović, *Kulturnopovijesni spomenici otoka Brača*, Brački zbornik 4, Supetar 1960, 76.

³⁶ Begović 2002, 120-121; Jelinčić 2005, 70-71.; M. Zaninović, *Villae rusticae u pejzažu otoka i obale antičke Dalmacije*, Histria Antiqua 1, 1995, 93.; Vrsalović 1960, 75.

³⁷ Jelinčić 2005, 55-58; Škegro 1999, 161.; Vrsalović 1960, 75.

³⁸ N. Cambi, *Kiparstvo na Braču u antičko doba*, Brački zbornik 21, Supetar 2004, 246.; M. Sanader, *O antičkim kultovima u Hrvatskoj*, VAPD 101, 2008, 171; M. Zaninović, *Štovanje Libera na istočnom Jadranu*, u: *Od Helena do Hrvata*, Zagreb 1996, 340.; Vrsalović 1960, 87.

³⁹ Cambi 2004, 247-248; Zaninović 1995, 93.

intenzivno stočarstvo ukazuju i ostaci mnogih pojilišta i lokava, od kojih se mnogi koriste još i danas i čija se uporaba označuje kao *antiqua consuetudo*, a najviše ih se nalazi oko Gornjeg Humca (Lokve i Trolokve), Selaca (Vrnica i Glogovica), Pražnica i Nerežišća (Gnjilac, Žurmo, Kostirne).⁴⁰ Ipak, najbitniji gospodarski značaj otoka Brača bio je u kamenarstvu, naročito na sjevernoj i sjeverozapadnoj strani gdje se brao kamen za građevinske i kamenoklesarske djelatnosti. Najvažniji kamenolomi za vrijeme rimske dominacije otokom svakako su Plate, Stražišće i Rasohe između Splitske i Škripa, gdje su i danas vidljivi višemeterski odlomi stijena (**Slika 3.**). Odatle su dalje transportirani do luke Splitska, gdje su morskim putem odlazili u Salonu i do Dioklecijanove palače.⁴¹ To potvrđuju mnogi arhitektonski ulomci nađeni u luci Splitske, slični onima na pročelju Palače, što se tumači ili nezgodama pri transportu ili nedovoljno kvalitetnoj obradi.⁴² Za uspješno pomorsko trgovanje i transposrt rimska obalna naselja morala su imati dobro izvedena pristaništa za brodove, od kojih je većina danas pod vodom. U kamenolomima radili su robovi, u početku ratni zarobljenici, a kasnije osuđenici *ad metalla*, osuđeni na rad kao *servi poenae ad calcaria*. O tome svjedoči natpis posvećen Herkulu iz kamenoloma Plate, podignut od strane vojnika Valerija Valerijana⁴³, nadzornika robova-radnika. Prisutnosti vojnika (odnosno veterana) svjedoče i natpisi posvećeni orijentalnim božanstvima Mitri⁴⁴ i Jupiteru Dolihenu.⁴⁵ Povrh svega, među veteranima i robovima najviše je bio rasprostranjen kult Herkula, kao personifikacije fizičke snage i pobjede (*Victor, Invictus*). Njegovi reljefi i votivne ploče pronađeni su na više lokaliteta na otoku, a najviše se ističe onaj isklesan u živoj stijeni na ulazu u kamenolo Rasohe, vidljiv još i danas.⁴⁶ Uz navedene, potvrđeno je i postojanje kulta Merkura⁴⁷ i Neptuna (Bo)l⁴⁸, Silvana (Bunje)⁴⁹, i već spomenutih Pana (Nerežišća) i Libera (Škrip). Svi reljefi kultova datirani su do kraja 3. st.⁵⁰ U 4. st. nakon opadanja gospodarske djelatnosti i robovskih ustanaka, unutarnjih previranja i stalnih upada barbara, Carstvo i njegova provincijalna djelatnost počinju slabiti te nastaju promjene koje dubokom mijenjaju

⁴⁰ Vrsalović 1968, 47.

⁴¹ M. Parica, *Nekoliko primjera lučkih instalacija antičkih kamenoloma na dalmatinskim otocima*, *Histria Antiqua* 21, 2012, 350-351.; Škegro 1999, 260-261.;

⁴² K. Marasović, D. Matetić Poljak, *Upotreba dekorativnog kamena u Dioklecijanovoj palači u Splitu*, *Histria Antiqua* 19, 2010, 89.; Parica 2012, 351;

⁴³ N. Cambi, *Herkul na Braču*, *Klesarstvo i graditeljstvo* 1-2, 2013, 12.

⁴⁴ Cambi 2004, 248.

⁴⁵ F. Bulić, *Ritrovamenti antichi a Bobovišće dell'Isola Brazza*, *BASD* 23, 1900, 23.

⁴⁶ Cambi 2013, 6.

⁴⁷ Cambi 2004, 246; F. Bulić, *Ritrovamenti antichi sull'isola di Brazza*, *BASD* 23, 1900, 22.

⁴⁸ Cambi, *Bilješke o kasnojantici na Braču*, *Brački zbornik* 22, Split 2008, 256.

⁴⁹ Cambi 2004, 247-248.

⁵⁰ *Ibid.*, 242-249.

društvo i potiču niz lančanih reakcija. Među najsnažnije promjene najveću važnost ima širenje nove religije – kršćanstva.

Slika 3. Kamenolom Rasohe

Kršćanstvo se na Braču, kao i u ostatku Dalmacije, počelo intenzivnije širiti nakon Milanskog edikta 313. godine. Njegove početke teško je jasno i precizno definirati, međutim, od kraja 5. i početka 6. st. poznato je više ranokršćanskih spomenika koji svjedoče o jačanju nove religije i postepenom gašenju starih kultova. Grade se bazilike, crkve i crkvice, samostani i krstionice. Prsten bazilika oko otoka, uz više manjih u unutrašnjosti, u potpunosti je zamijenio poganske kultove, od čega je ostao samo temelj jednog hrama u Škripu i pokoji fragment ukomponiran u nove oblike. No situacija tadašnjih prilika puno je složenija, a padom Salone i ostalih jadranskih gradova ne dolazi do kraja svijeta kojeg danas poznamo kao *kasna antika*. Jednako kao što smjena ranokršćanskog nad poganskim u 5. i 6. stoljeću nije uvijek jasno čitljiva, tako i datacija bračkih ranokršćanskih bazilika i spomenika nije najpreciznija.⁵¹

⁵¹ Belamarić et al., *Ranokršćanski spomenici otoka Brača*, Split 1994, 8. Dalje u tekstu Belamarić et al. 1994.

Slika 4. Ranokršćanska crkva u Lovrečini

U crkvenom smislu, Brač je pripadao salonitanskoj metropoliji, koja je bila vezana uz rimskog papu. Sredinom 6. stoljeća, niče niz bazilika u uvalama Supetra⁵², Sutivana⁵³, Postira⁵⁴, Pučišća⁵⁵, Povlja⁵⁶, Bole⁵⁷, u uvali Lovrečina⁵⁸, kao i samostanski kompleks na Mirju⁵⁹ u zaleđu Postira. Zanimljivo je istaknuti imena titulara: sv. Ivanu Krstitelju posvećene su crkve u Sutivanu, Postirima, Povljima i Bolu (zajedno sa sv. Teodorom, zaštitnikom bizantske vojske), ime sv. Stjepana nose bazilike u Pučišćima i Mirju, sv. Petru u Supetru i sv. Lovri u Lovrečini. Njihov izbor potaknut je najvjerojatnije lokalnom potrebom, pa je tako npr. sv. Stjepan u Pučišćima (gdje se do današnjeg dana nalazi najveći brački kamenolom) najpotrebniji kao zaštitnik kamenara - *kavadura*.⁶⁰ Za bračke su bazilike karakteristične dobro očuvane krstionice, a pretpostavlja se kako mnoge još nisu ni otkrivene (npr. Sutivan, Supetar, Pučišća). Tu se posebno izdvaja najveća od tri krstionice u Lovrečini, kojoj je, pošto

⁵² I. Fisković, *O ranokršćanskoj arhitekturi na otocima Braču i Šolti*, Arheološki radovi i rasprave 8-9, 1982, 165.

⁵³ A. Jutrović, *Natpisi u Sutivanu (Brač)*, VAHD 50, 1928-29, 349.

⁵⁴ Fisković 1982, 166.

⁵⁵ V. Kovačić, *Ranokršćanska crkva u Stipanskoj luci kod Pučišća*, PPUD 21, 2000, 89-103.

⁵⁶ I. Ostojić, *Starokršćanska bazilika s krstionicom i rimskim spomenicima u Povljima na Braču*, PPUD 12, 5-24.

⁵⁷ Fisković 1982, 165.

⁵⁸ F. Bulić, *Ritrovamenti antichi cristiani a Lovreščina di Postire sull'isola Brač (Brazza)*, BASD 22, 1906, 37-39; C. Fisković, *Historički i umjetnički spomenici na Braču*, u: A. Jutrović (ur.), *Brački zbornik I*, Split 1940

⁵⁹ E. Marin, *Starokršćanska oltarna pregrada na Mirju nedaleko Postira*, PPUD 21, 1980, 85-90.; E. Marin, *Starokršćanski pluteji s Mirja kod Postira na Braču*, PPUD 32, 117-132.

⁶⁰ Belamarić et al. 1994, 8.

je pronađena većina dijelova, rekonstruiran cijeli ciborij (**Slika 4.**).⁶¹ Specifična je i veza krstionica s oltarom i mučeničkim grobom te veza između kulta mučenika i euharistijske liturgije koja je u 5. i 6. stoljeću postala jasno eksplicitna. Komemoracija mrtvih ne odvija se više nad grobom nego nad oltarom u crkvi, a krštenje se odvija u blizini relikvija svetaca i tako postaje djelotvornije. Jezgru bazilika čini *confessio* s mučeničkim relikvijama pod oltarom pred apsidom, krstionica uz bok crkve i narteks nad ulazom.⁶² Ono što nedostaje svim navedenim lokalitetima je nekakav natpis ili ime, što bi dalo čvršću godinu i jasnije podcrtalo znanje o povijesti otoka Brača.

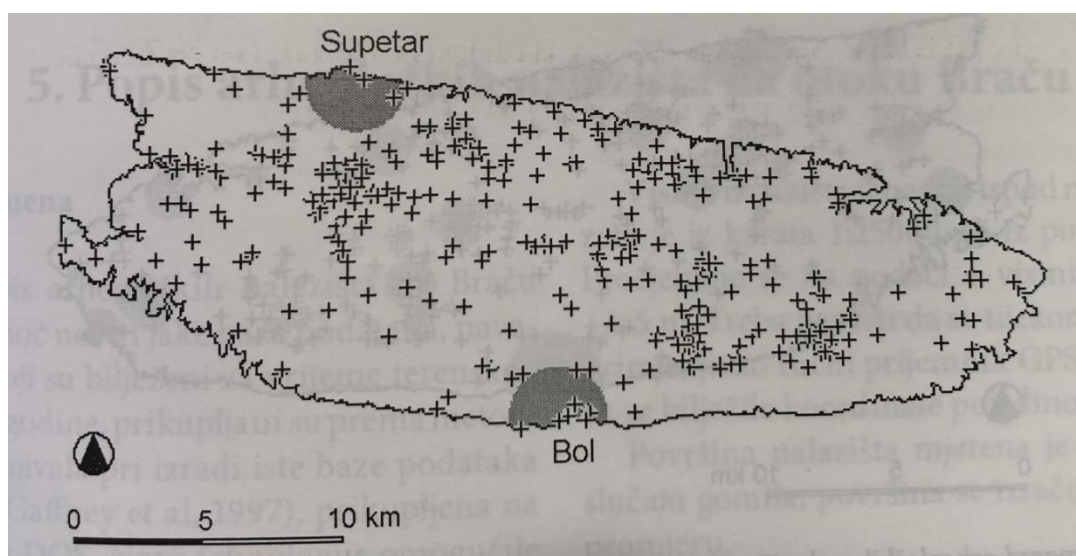
⁶¹ D. Domančić, *Krsni zdenac ranokrošćanske crkve u Lovrečini na Braču*, PPUD 23, 1983, 41-48.

⁶² Belamarić et al. 1994, 11.; J. Jeličić, *Diakonion ranokršćanske crkve u Lovrečini na Braču*, PPUD 26, 1987, 33-48.; Fisković 1982, 190

3. POVIJEST ISTRAŽIVANJA

Antički izvori o otoku Braču, premda je riječ o najvećem dalmatinskom otoku, jako su oskudni. Na otoku se se sve do novijih vremena ne spominje ime nekog grada. Blizina Salone, a zatim i Splita, vjerojatno je razlog što na njemu nije nastalo neko veće naselje, nego je ostao otokom ribara, pastira i težaka. O Braču i njegovoj povijesti pisali su uglavnom domaći povijesničari.⁶³

Brač je s obzirom na svoj položaj i veličinu relativno slabo istražen. To se naročito odnosi na prapovijest, iako su brojne gomile i gradine svjedoci guste naseljenosti toga razdoblja. Grčki utjecaj na otoku slabo je primjećen i istražen, za razliku od susjednih otoka Hvara i Visa. S druge strane, lokaliteti datirani u doba ranog kršćanstva i ranog srednjeg vijeka mnogo su bolje istraženi kroz sustavne radove i interdisciplinarne projekte.⁶⁴

Slika 5. Karta otoka s naznačenim arheološkim lokalitetima

⁶³ Z. Stančić et. al. *Arheološka istraživanja na otoku Braču od prvih početaka do 1994.* u: Stančić et al., *Brački zbornik 21*, Supetar 2004, 31. Dalje u tekstu: Stančić et al. 2004c.

⁶⁴ Stančić et al. 2004c.

Prvi spis koji spominje veći broj bračkih starina, naravno, ne u znanstvenom kontekstu je Povaljska listina.⁶⁵ Znana i kao „krsni list hrvatskog Brača“, nastala je u benediktinskoj opatiji sv. Ivana u Povljima 1250. godine, po svom predlošku iz 1184. godine. Najstariji je dokument pisan hrvatskim pismom ćirilicom i izvor je brojnih podataka – toponima, naselja, zemljišta, lokava i gomila. Od bračkih naselja koja postoje još i danas spominju se Bol, Povlja, Gornji Humac, Pražnice, Rasohatica, Smrčevik i Selca te Gradac, Razdajna (Pothum) i Bunje (Podrgačišće) koji se posljednji put spominju u 15. stoljeću. Sačuvani su toponimi kao Gračišće gdje je danas moguće vidjeti ostatke ilirske gradine i Bunje, kraj mjesta Selca, gdje su *in situ* pronađeni ostaci rimske vile sa sarkofazima i dijelovima stupova.⁶⁶

Prvi poznati brački historičar i geograf Dujam Hranković⁶⁷ napisao je 1405. godine djelo „Braciae insulae descriptio“ koje je prvi objavio Andrija Ciccarelli 1802. godine u drugom dijelu svoje knjige „Osservazioni sull' isola di Brazza e sopra quella nobilita“. ⁶⁸ Prvi dio Hrankovićeve djela govori o geografskom smještaju i prirodnim karakteristikama otoka, dok je drugi dio posvećen grčkom, rimskom i bizantskom razdoblju. Hranković u svom djelu tvrdi kako su prvi stanovnici otoka porijeklom iz grčke Ambracije koji su nakon pada Troje sa Jonskog mora stigli na Brač te kako je te informacije izvukao iz starih pisanih izvora. Tako piše: „Mnogi i natpop Stojša (Stoissa) piše da su ti Grci bili iz grada Ambracije, pa se otok stoga nazvao Bracia. Tijekom vremena ti su Grci podigli brački grad, koji je narod nazvao Scripea, danas Škrip, poslije su ga nastavili Rimljani, gospodari svijeta, nakon što su u svoju vlast dobili Salonu sa svojom Dalmacijom. Gote i Slavene naziva barbarskim narodima i opisuje život izbjeglica sa kopna. Objavio je i poznati natpis salonitanskih i epetijskih bjegunaca koji se nalazio u Škripu. Natpis glasi: SALNITANI ET EPETIANI CIVES BRACIAE/ OPPIDUM/ DESOLATUM CONCORDITER PRO/ DOMICILIO REFABRICANT/ ET FLORUS PRESBYTER BENEFICENDO/ DICAT/ VITALIANO PONTIF. ET HERACLIO CONST./ AUGUSTO. Natpis je danas izgubljen, a izazvao je mnoge polemike oko pitanja vjerodostojnosti.⁶⁹ Nakon Hrankovićevog pionirskog rada, gotovo dva stoljeća nema nikakvih informacija, do posjeta Augustina Valiera otoku 1579.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Ibid., K. Jelinčić, *Rustična vila na Bunjama kod Novog Sela na otoku Braču*, Zagreb 2005, 53-58.; K. Jelinčić, *Topografija rustičnih vila*, Zagreb 2005,

⁶⁷ D. Hranković, *Braciae insulae descriptio*, 1405. <http://www.ffzg.unizg.hr/klafile/croala/cgi-bin/getobject.pl?c.27:1.croala>

⁶⁸ A. Ciccarelli, *Zapažanja o otoku Braču*, Beograd-Bol 1982, 15.

⁶⁹ Stančić et al. 2004c, 32.; A. Faber, M. Nikolanci, *Škrip na otoku Braču*, Pril. Inst. arheol. Zagrebu 2, 1985, 1-38.; Belamarić et al. 1994, 82.; Cambi 2008, 100-103.

godine koji spominje kako treba popraviti ili potpuno porušiti zatečene ranosrednjovjekovne crkve.⁷⁰

Tijekom 17. stoljeća za bračke starine počinju se interesirati i sami otočani. Ivan Ivanišević, povaljski opat prvi je koga je potrebno spomenuti sa svojim djelom „O drevnosti i starinama otoka Brača“. Opat je splitskom nadbiskupu Leonardu Condulmeru 1660. godine poslao petnaest starih komada novca koji su se „već ima nekoliko mjeseci“ našli u jednom vrtu i prijepis rimskog natpisa pronađen nad rezervoarem vode u Škripu. Natpis je najvjerojatnije bio posvećen nimfama i Ivanišević, a kasnije Prodić govore o mjestu gdje stajao natpis kao o živoj vodi „kojoj je uvijek isti vodostaj“ i smatraju ga rimskom kupelji.⁷¹ Spomenuti natpis je u 18. stoljeću odnesen u Italiju i nalazio se u zbirci Nani.⁷² Ivanišević, nadalje, u svom radu navodi kako je mnogo natpisa razasuto po gomilama i za njega su to ostaci starog grada u Škripu, kojem se još vide temelji i sarkofazi. Uz spomenike je zapisao ponešto o rimskim objektima u Bolu i lokalitetu Bunje kraj Selaca.⁷³

Nikola Michielli Vitturi, rodom iz Postira, u 18. st. pokazao je zanimanje za numizmatiku i epigrafiju te je napisao disertaciju „O novcima prvih rimskih careva nađenim na otoku Braču“ i djelo „Framenti istorici sulla Dalmazia“ koje nikad nije izdano. Tu bi se moglo spomenuti i nedovršeno djelo „Storia dell' isola della Brazza“, na prijelazu iz 17. u 18.st., Trifuna Mladinea.⁷⁴

Rad bračkog kroničara Vicka Prodića, rodom iz plemićke obitelji iz Pučišća, na prijelazu stoljeća od velike je važnosti za povijest istraživanja bračkih starina prije prvih znanstvenih istraživanja. Rukopis „Cronica dell' isola della Brazza“ objavio je A. Ciccarelli⁷⁵ 1802. godine i uvrstio ga među najvažnije bračke kroničare. Na početku kronike nadopunjuje podatke starih pisaca i opširnije opisuje dolazak Grka na Brač. Tako donosi priču gdje Antenor nakon pada Troje iz grada Ambracije putuje dalmatinskom obalom i odluči se zaustaviti na Braču jer je nenaseljen i plodan te mu daje ime Amracija, koje se kasnije krivo promijenilo u Brazza. Priča je slična Hrankovićevoj, s dodatkom Antenora, iako nikad nije potvrđeno kako je u svojim putovanjima Jadranom zbilja i stao na Brač. Navedene priče mogu se tumačiti kao legenda ondašnjeg vremena, ali i kao želja Vicka Prodića za veličanjem

⁷⁰ Ibid.; Vrsalović 1968, 11.

⁷¹ Vrsalović 1968, 15.

⁷² N. Cambi 2008, D. Vrsalović, *Spomenici otoka Brača*, u: A. Jutronić (ur.), *Brački zbornik 4*, Supetar 1960.

⁷³ Stančić et al. 2004c., 32.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ A. Ciccarelli 1982, 16.

vlastitog otoka. Kad govori o prastanovnicima otoka, navodi istovremeno slavenosko i ilirsko podrijetlo. Piše o njihovoj poljoprivredi i navodi prometejsku ulogu Grka u kultiviranju pčela i stavljanju u kamenice. Kamene košnice i danas je ponegdje moguće vidjeti na otoku, a znanstvena istraživanja potvrdila su postojanje antičkih kamenih i keramičkih košnica, naročito u Škripu.⁷⁶ Što se tičke rimske vladavine Prodić se drži Tome Arhidakona i Mike Mandija i nastanak Škripa vezuje uz gradnju Dioklecijanove palače i bračke kamenolome.⁷⁷

U 17. stoljeću potrebno je spomenuti i Ivana Lučića, autora prve znanstveno pisane hrvatske povijesti, izdane 1666. godine u kojoj se nalazi mnoštvo natpisa i podataka bitnih za arheologiju. U svom djelu „Inscriptiones Dalmaticae“ donosi natpis o nimfama iz Škripa što je stajao pored izvora vode.⁷⁸

U 18. st. donesena je prva naredba za zaštitu otoka, pošto su škripske fortifikacije nestale već u srednjem vijeku, a kamen se raznosio još za vrijeme opata Ivaniševića u 17. stoljeću. Naredba bračkog kneza Francesca Marija Badoera, izdana je 1764. godine na poticaj lokalnih branitelja i članova plemićkog vijeća te se odnosila na zaštitu i očuvanje škripske fortifikacije i sarkofaga, što bi predstavljalo prvi potez očuvanja stare baštine na otoku Braču. U isto vrijeme djelovao je i Matija Petar Nžetić čiji je rukopis „Memoria della Antichita dell'isola Brazza“ iz 1729. godine pun predaja o prošlosti otoka.⁷⁹ „Illyrici Sacri“ djelo je koje se bavi crkvenom povijesti Ilirika i koje je sistematizirao Daniel Farlati, u kojem stoji kako je ime otoka starije i od grčke kolonizacije.⁸⁰ Talijanski putopisac i prirodoslovac Alberto Fortis u putopisu „Put po Dalmaciji“, tiskanom 1774. godine, opisuje rimske kamenolome iz kojih se vadio kamen za izgradnju Dioklecijanove palače.⁸¹

Nakon Francuske revolucije dolazi do niza promjena u svim aspektima života pa tako i u znanosti. Hrvatska, sa njom i Brač, potpada pod vlast Austrijske Monarhije koja započinje sustavnije istraživanje na mnogo širim znanstvenim osnovama. Dolazi do procvata interesa za arheologiju, otaraju se muzeji i pokreću arheološki časopisi čime se okreće nova strana u arheologiji otoka Brača. Jedna od najznačajnijih osoba za poznavanje bračke povijesti je Andrija Ciccarelli, rođen u pučškoj plemićkoj obitelji i visoko obrazovan kao svećenik. Napisao je prvi sustavni pregled bračke povijesti, djelo „Zapažanja o otoku Braču“ tiskano

⁷⁶ Faber, Nikolanci 1985, 4-6.

⁷⁷ Stančić et al. 2004c, 32-34.; Vrsalović 1968, 11-12.

⁷⁸ Vrsalović 1968, 14-15,

⁷⁹ Stančić et al. 2004c, 32-34.; Vrsalović 1968, 15.

⁸⁰ D. Farlati, *Illyrici sacri, tomus primus: Ecclesia salonitana: ab eius exordio usque ad saeculum quartum aerae christianae*, Venecija 1751; Vrsalović 1968, 16.

⁸¹ A. Fortis, *Put po Dalmaciji*, Zagreb 1984, 255-257.; Stančić et al. 2004c, 34.; Vrsalović 1968, 15.

1802. godine u Veneciji. U svom pregledu koristio se djelima Dujma Hrankovića, Daniela Farlatija, Ivana Lučića i Vicka Prodića, kao i antičkim izvorima Plinija Starijeg, Pseudo Skilaka, Polibija i Konstantina Porfirogeneta. Andrija Ciccarelli nastojao je dokazati kako je na Braču postojao istoimeni grad grčkog porijekla te ga je ubicirao među zidine današnjeg Škripa. Ponavlja priču o kolonizaciji Grka iz Ambracije, a kao argument ubikacije koristi već spomenuti natpis o bijegu Salonitanaca i Epetina u Brački grad (*Braciae oppidum*) kojeg je spomenuo Dujam Hranković. Kao druge argumente navodi kako je došlo do greške pri prepisivanju djela Stjepana Bizantinca i kako je Ivan Ivanišević „u nekom kodeksu u vatikanskoj biblioteci pročitao „habens oppidum Brettium“. Pri pisanju o rimskom razdoblju osvrnuo se na epigrafske spomenike, naročito na već spomenuti natpis posvećen nimfama. Otišao je i korak dalje te je u raspravi „Esame critico sopra la patria di S. Elena“ naveo kako je sv. Helena, majka Konstantina Velikog, potjecala sa Brača. Ostale rukopise posvetio je samostanima otoka Brača, kao i opisima rušenja mjesta na otoku od strane Gota, Neretvana i Saracena.⁸²

Osnivanjem Arheološkog muzeja u Splitu 1820. godine započinje nova era arheoloških istraživanja u čitavoj Dalmaciji. Hvaranin Nikola Ostojić u radu iz 1838. godine „Sepolchri antichi nella terra di Bol“ opisao je otkrivene grobove iznad uvale Martinice, a Petar Nisiteo (Nižetić) opisao je sarkofag u Bolu u zadarskom listu „Gazzeta di Zara“. U istom periodu nastala je u dominikanskom samostanu u Bolu numizmatička zbirka za djelovanja Alfonsa Petričića, koju je u svom rukopisu „Cenni storici e statistici sopra Bol“ opisao Angelo Bojanich. Navodi kako je zbirka sadržavala 6 000 komada grčkog, rimskog i ilirskog novca, od koje je veći dio nestao u Prvom svjetskom ratu te je za vrijeme pisanja citiranog zbornika brojila oko 2200 komada novca.⁸³ Kao ravnatelj Arheološkog muzeja u Splitu, Mihovil Glavinić, u suradnji sa Josipom Alačevićem pokrenuo je 1878. godine časopis „Bullettino di archeologia e storia Dalmata“ gdje su se počeli publicirati i brački epigrafski spomenici. U prvom broju Mihovil Glavinić objavio je votivni natpis posvećen Heraklu, pronađen 1801. godine u kamenolomu Stražišće, dok je sa kamenoloma Plate natpis Jupiteru predstavio nepoznati autor.⁸⁴ Otto Hirschfeld opisao je votivni natpis posvećen Herkalu koji je pronađen u kamenolomu Rasohe 1884. godine, a Karl Patsch je raspravljao o mogućnosti ubikacije jadranske Herakleje na Braču zbog velikog broja epigrafskih spomenika posvećenih Heraklu, međutim, to je od strane recentnijih znanstvenika

⁸² A. Ciccarelli 1982, Stančić et al. 2004c, 34; Vrsalović 1968, 18-20.

⁸³ Stančić et al. 2004c, 35.

⁸⁴ *Iscrizione inedite*, BASD 1, 1878, 3; *Iscrizione inedite*, BASD 1, 1878, 36.; Stančić et al. 2004c.

odbačeno. Karl Patsch 1899. godine napisao je sažeti pregled antičkog razdoblja na Braču, koji je objavljen u Pauly-Wissowa Real-Encyclopädie. Gotovo svi dotad objavljeni epigrafski spomenici otoka Brača nalaze se u trećem svesku „Corpus Inscriptionum Latinarum“ (CIL) Theodora Mommsena.⁸⁵

Godine 1891. don Frane Bulić započeo je prve arheološke radove na Braču.⁸⁶ U travnju iste godine, uz pratnju J. Szombatyja, čuvara antropološke i prapovijesne zbirke pri Dvorskom muzeju prirodnih znanosti u Beču, napravio je obilazak bračkih lokaliteta.⁸⁷ Od lokaliteta rimskog doba posjetili su crkvu sv. Ilije koja je nastala na temeljima rimske *camere mortuarije* i u čijoj su blizini, na lokalitetu Smokvice pronašli grob sa bizantskim novcem.⁸⁸ Spominju rimsku nekropolu kod sv. Jadre blizu Nerežišća, nalaz sedam komada republikanskog novca na Dragonjike i natpis kao spoliju u jednoj kući u Nerežišćima. Obilaskom terena postavili su temelj arheološkoj topografiji Brača, a tijekom narednih godina Bulić se često vraćao rekognosciranju terena, skupljanju informacija i osvještavanju javnosti o važnosti pravilnog rukovanja nalazima. Posebno se ističe njegovo nadziranje istraživanja grobova u Vičjoj luci kraj Bobovišća na moru gdje su pronađeni grčko-ilirski predmeti i pozornost koju je posvetio ostacima crkvenog kompleksa u Lovrečini koje je smatrao ranokršćanskim.⁸⁹ U više navrata pisao je i o rimskim kamenolomima iznad Splitske koji su bili u uporabi za vrijeme gradnje Dioklecijanove palače u Splitu te je u „Bullettinu“ objavljivao i analizirao dotad nepoznate natpise.⁹⁰

U razdoblju između dva rata još više jača zanimanje za bračku povijest i njene ostatke. Novim nalazima i zahvaljujući znanstvenoj obradi dotadašnjih nalaza veliki korpus materijala je revidiran i upotpunjen. Don Frane Bulić je nastavio djelovati jednakim intezitetom.⁹¹ Mirko Vrsalović ističe se radom „Archivalia Brattiensia“ u kojem je bogatu arhivsku građu nastojao povezati s terenskim radom i napraviti zbirku starih bračkih dokumenata koji su se uspjeli sačuvati. Istraživao je na lokalitetu nekadašnjeg naselja Gradac, za koje je tvrdio kako je bio i ilirska utvrda, argumentirajući navode pronađenim ilirskim novcem.⁹² Arheološki

⁸⁵ Stančić et al. 2004c, 36.

⁸⁶ F. Bulić, *Starinska iznašašća na otoku Braču*, BASD 13, 1891, 117-120.

⁸⁷ Ibid.; F. Bulić, *Brattia*, BASD 14, 1891, 201; F. Bulić, *Brattia*, BASD 20, 1897, 7.

⁸⁸ F. Bulić, *Un monumento romano pressi la chiesa di St. Elia nel villaggio di Humac inf. Sull' isola Brazza*, BASD 21, 1904, 116.

⁸⁹ F. Bulić, *Ritrovamenti antichi a Bobovišće del' isola Brazza*, BASD 23, 1900, 23-30.; F. Bulić, *Ritrovamenti antichi a Lovrečina di Postire sull' isola Brač*, BASD 32, 1909, 37-39.

⁹⁰ F. Bulić, *Ritrovamenti antichi sull' isola Brazza risguardanti il Palazzo di Diocleziano a Spalato*, BASD 23, 1900, 18-23.

⁹¹ Stančić et al. 2004c, 37.

⁹² Ibid.; Vrsalović 1968, 10-11.

muzej u Splitu odlučio je izvesti reambulaciju dotadašnjih nalazišta u čijim je rekognosciranjima sudjelovao i Andre Jutronić.⁹³ Pod njegovim uredništvom 1940. godine izašao je prvi broj „Bračkog zbornika“ što predstavlja značajnu prekretnicu u sistematizaciji arheoloških nalaza.⁹⁴ Sam urednik u prvom broju posebno se bavio osvjetljavanjem problema nastanka naselja i podrijetla stanovništva.⁹⁵ Cvito Fisković prvi je put sustavno obradio bračke umjetničke spomenike od prapovijesti do svog vremena. Veliki dio posvetio je antici te navodi mnogobrojne natpise, antička groblja u Bolu i Selcima, kultne spomenike posvećene poganskim božanstvima okolice Škripa te ranokršćanske crkve u Lovrečini, Sutivanu i Splitskoj.⁹⁶

Svojom monumentalnošću i živim svjedočanstvom povijesti najviše pozornosti znanstvenika privlači Škrip kojem su retke posvetili gotovo svi autori.

Kao što je već rečeno, osim nalaza iz Vičje luke i škripskih bedema, Braču nedostaju podaci vezani za vrijeme grčke dominacije, stoga su svi radovi posvećeni antici fokusirani na rimsko razdoblje i početke kršćanstva. Najcjelovitiji pregled rimskog razdoblja dao je Dasen Vrsalović u više radova, gdje je sustavno obradio sve dotada poznate lokalitete, a potrebno je izdvojiti „Povijest otoka Brača“ iz 1968. g., djelo koje je velikim dijelom zaslužno za sistematizaciju prvih poglavlja ovog rada.⁹⁷ Vrsalović smatra kako je blizina Salone i Dioklecijanove palače te mnoštvo kamenoloma ključni razlozi zbog kojih na otoku nije postojalo veće naselje, nego isključivo gospodarski objekti u plodnijim predjelima i oko kamenoloma. Važnost kamena u rimsko doba ističe i Petar Didolić u „Historijski brački kamenolomi“.⁹⁸ Pri izgradnji ceste Škrip-Splitska, između kamenoloma Rasohe i Plate 1974. godine, pronađeno je više reljefa i žrtvenika posvećenim Herkulu, satirima, nimfama i neidentificiranim likovima, čijoj su analizi doprinijeli mnogi autori poput Nenada Cambija⁹⁹, Branka Kirigina¹⁰⁰ i Mirjane Sanader¹⁰¹. O pojedinačnim nalazima i lokalitetima pisali su i

⁹³ Vrsalović 1968, 455; D. Vrsalović, *Bilješke sa reambulacije nekih arheoloških spomenika otoka Brača*, Brački zbornik 3, Supetar 1957, 88-97.

⁹⁴ A. Jutronić (ur.), *Brački zbornik 1*, Supetar 1940, 3-144.

⁹⁵ Ibid.; A. Jutronić, *Bračka naselja i podrijetlo njegovog stanovništva*, Brački zbornik 1, Supetar 1940, 4-12.

⁹⁶ C. Fisković, *Historijski i umjetnički spomenici na Braču*, Brački zbornik 1, Supetar 1940, 37.

⁹⁷ Vrsalović 1957, 88-97.; D. Vrsalović, *Kulturni spomenici otoka Brača*, Brački zbornik 4, Supetar 1960, 51-110; Vrsalović 1968.

⁹⁸ P. Didolić, *Historijski brački kamenolomi*, Brački zbornik 3, Supetar 1957, 210-220.

⁹⁹ Cambi 2004, 240-272.; Cambi 2008, 88-125.; Cambi 2013, 5-19.

¹⁰⁰ B. Kirigin, *Nalaz rimskih natpisa i reljefa kod Škripa na otoku Braču*, VAHD 72-73, 1979.

¹⁰¹ M. Sanader, *O kultu Herakla u Hrvatskoj*, Opuscula archaeologica 18, 1995, 91.; Sanader 2008, 171.

Hrvoje Gjurašin¹⁰², Aleksandra Faber i Mladen Nikolanci.¹⁰³ Zadnje veliko istraživanje u kojem su provedena istraživanja gotovo svih lokaliteta, od prapovijesnih do srednjovjekovnih je projekt „Jadranski otoci“, pod vodstvom Branka Kirigina 1998. godine¹⁰⁴. U najnovije vrijeme bračkom antikom bavi se Kristina Jelinčić-Vučković.¹⁰⁵

Dasen Vrsalović također je i napravio prvu sustavnu obradu ranokršćanskih spomenika, a njegov rad i opsežnije istraživanje nastavio je Davor Domančić u Lovrečini 1963. godine i to gotovo dvadeset godina.¹⁰⁶ D. Domančić je započeo i istraživanja u Povljima i Sutivanu. Od 1983. godine u okviru proučavanja ranokršćanske i ranosrednjovjekovne tematike skupina stručnjaka iz tadašnjeg Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu nastavlja istraživanja, što rezultira ključnim izdanjem „Ranokršćanski spomenici otoka Brača“, izdanog 1994. godine, povodom stote obljetnice Prvog međunarodnog kongresa starokršćanske arheologije. U knjizi su svoja istraživanja i analize iznijeli Joško Belamarić, Radoslav Bužančić, Davor Domančić, Jasna Jeličić Radonić i Vanja Kovačić. Istraženi su i objavljeni ostaci ranokršćanske arhitekture u Povljima, Postirima, Supetru, Sutivanu, Pučišćima, Bolu, Škripu, Lovrečini i na Mirju i sv. Jadri pored Splitske.¹⁰⁷

Podmorska nalazišta slabo su istražena, dosadašnji radovi spominju samo uvalu Splitske, gdje su pronađeni golemi kameni blokovi, te nalaze amfora kod Pučišća i otočića Mrduja kraj Milne.¹⁰⁸

¹⁰² H. Gjurašin, *Ukop od prapovijesti do srednjeg vijeka na otoku Braču*, Brački zbornik 22, Split – Supetar 2007, 75.

¹⁰³ Faber, Nikolanci 1985, 1-38.

¹⁰⁴ Z. Stančić, N. Vujnović, B. Kirigin, S. Čače, T. Podobnikar, J. Burmaz, *The Archaeological Heritage of the Island of Brač, The Adriatic Island Project*, Oxford 1999.

¹⁰⁵ K. Jelinčić Vučković, *Luke kod Škripa na otoku Braču – novi arheološki nalazi*, *Archaeologia Adriatica* 5, 2011, 127-149; Jelinčić, 2005.

¹⁰⁶ Vrsalović 1960, 94-110; D. Domančić, *Srednji vijek*; Brački zbornik 4, Supetar 1960, 111-134; Domančić 1983, 41-48.

¹⁰⁷ Belamarić et al. 1994.

¹⁰⁸ Stančić et al. 2004c, 40.

4. KONTINUITET NASELJAVANJA U ŠKRIPU

Duboko u unutrašnjosti otoka Brača, 4 km od mora, nalazi se mjesto Škrip. Među starijim stanovnicima poznat kao „grčki grad“¹⁰⁹, nalazi se na pomno odabranom položaju, utvrđen bedemima. Škripske bedeme stariji autori smatrali su grčkima, izgrađenima od strane grčkih kolonista iz Ambracije i Fokeje, dok su noviji autori skloniji tezi kako su helenistički, izgrađeni od strane ilirskog stanovništva, pošto drugi grčki nalazi nisu pronađeni.¹¹⁰ Međutim, najnovija istraživanja datiraju ih u kasno brončano doba.¹¹¹ Dokazano je kako je naselje zbilja postojalo u brončano doba te je stratigrafski moguće pratiti kasnije željeznodobno sa sačuvanom linijom bedema s čije se vanjske strane nalaze predrimski i ranorimski grobovi.¹¹² Antički Škrip nikada nije bio izgrađen na istovjetnom mjestu prapovijesnog grada. To se najbolje vidi u činjenici kako njegove zidine nikada nisu obnovljene, osim sjeverno-zapadnog dijela bedema nad kojem je izgrađen rimski mauzolej i kasnije Kaštel Radojković. Jedini kontinuitet javlja se na lokaciji crkve sv. Duha oko koje se formiralo groblje. Današnje mjesto Škrip novijom izgradnjom pomaknuto je izvan gradskih bedema, čime se razbio prapovijesni koncept utvrđenja grada. Muzej otoka Brača smješten je na arheološkom lokalitetu, gdje su pojedini dijelovi muzeja, kao dio arheoloških zbirki, smješteni *in situ*.

¹⁰⁹ Prema autorima, „grčki grad“, „grčko groblje“ ili „citta greca“ naziv je za mnoga arheološka nalazišta ili objekte duž jadranske obale, čije je podrijetlo narodu nepoznato. Većinom se radi o lokalitetima antičkog doba, rjeđe srednjeg vijeka (Faber, Nikolanci 1985, 31.). Također, pojam *Grk* stanovnik Brača javlja se i u pjesmi Vladimira Nazora *Pastir Loda*: Pitaš me ča je on: / Hrvat, Latin, al gerk? – Petre, sve to je on. / Kad mu je igrat, gerškoga je pana sin, / Kad terpi je Hrvat, kad laže je Latin / I on je na tlu ten postal ča mi smo svi / U tilu se i njem smišale duše tri (V. Nazor, *Pastir Loda*, Zagreb 1956, 259.).

¹¹⁰ Stančić et al. 2004c, 38.

¹¹¹ H. Tomas, *O Kiklopima i kiklopskoj gradnji*, u: H. Tomas (ur.), *Signa et litterae II. Mythos – cultus – imagines deorum*, Zagreb 2005, 76-77.

¹¹² Faber, Nikolanci 1985, 28.

Slika 7. Grčko-ilirski bedem u sjevero-zapadnom dijelu muzeja, fotografiran iz lapidarija. U desnom donjem uglu vidljiv je temelj mauzoleja

Megalitskim zidinima, sarkofazima koji se nalaze po cijelom mjestu i velikim brojem natpisa i reljefa, mjesto Škrip oduvijek je privlačilo pozornost znanstvenika, možda najviše od svih mjesta na Braču. Posebno je potrebno ponovno istaknuti sporni natpis oko kojeg se i danas lome koplja o autentičnosti i stvarnom značenju. Natpis, koji se navodno nalazio kraj rimske cisterne, prvi je naveo Dujam Hranković, a prenio Andrija Ciccareli, govori o bijegu građana Salone i Epetija u neimenovani napušteni grad na Braču. Natpis prema Hrankoviću glasi:

Salonitani et Epetiani Cives Braciae Oppidum

Desolatum concorditer pro domicilio refabricant

Et Florus Presbter beneficendo dicat.

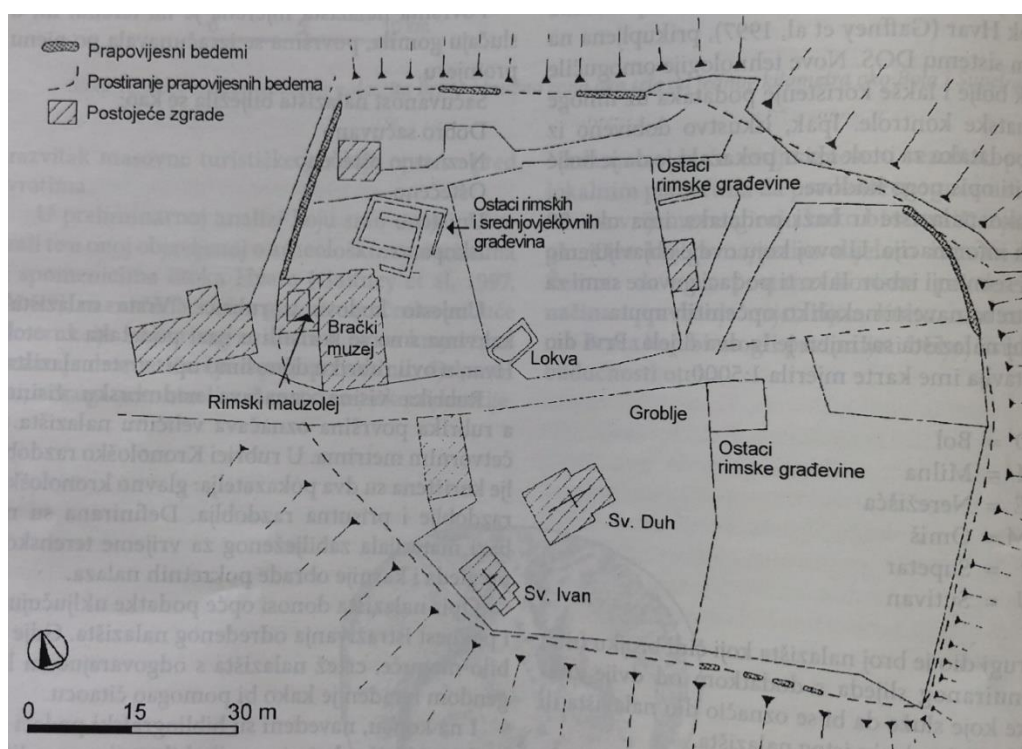
Vitaliano Pontif. Et Herachio Const. Augusto¹¹³

Prema tumačenju naziva M. Suića¹¹⁴ za naselja i gradove, *oppidum* bi značilo stalno naseljeno, utvrđeno prebivalište, a s vremenom je utvrđeni grad stekao značenje općeg naziva

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ M. Suić, *Antički grad na istočnom Jadranu*, Zagreb 1976, 297.

za naselje gradskog karaktera – naselja stanovnika s rimskim građanskim pravom.¹¹⁵ Kod Plinija se ne mogu naći zapisi o naselju na otoku Braču, međutim, spominje se naziv *Separi* što se može tumačiti kao pogrešno napisan naziv *Scripea* (*Scripari*), koje Hranković navodi kao staro ime Škripa. Poznavajući situaciju 7. stoljeća, ne bi trebalo biti čudno kako su stanovnici Salone i Epetija zbilja pronašli utočište u strateški odabranom mjestu u unutrašnjosti, sa blizinom vode, plodnim dolovima i kontrolom plovnih putova. Vrijeme kasne antike potvrđeno je grobovima unutar gradinskog prostora i arhitektonskim elementima.¹¹⁶

Slika 8. Tlocrt starog dijela Škripa

Istočno od rimskog mauzoleja, koji se nalazi u sklopu Muzeja otoka Brača i o kojem će nešto više riječi biti kasnije, potvrđeno je postojanje kasnoantičke nekropole. Unutar površine gradinskog prostora (gdje su smješteni Muzej i mauzolej), uz grobove se javljaju i

¹¹⁵ Faber, Nikolanci 1985, 25.

¹¹⁶ Ibid.

tragovi nedefinirane arhitekture.¹¹⁷ Većina grobova jednostavni su ravni grobovi pod monolitnim pločama, od kojih je najveći broj dječji, što dosad nije razjašnjeno.¹¹⁸ Osim grobova pod pločama na spomenoj nekropoli i pod crijepom na dvije vode koji su pronađeni pored župne crkve Sv. Jelene, nedaleko od muzeja, sarkofazi se nalaze na više lokacija u mjestu – dva ispred dvorca Cerinić, jedan u ograđenom zidu Salamunović, fragmenti više komada u ogradnom zidu Krstulović i jedan na zemljištu Njivice. Na glavnoj šetnici u mjestu, do crkve Sv. Jelene, i u poljima u okolica Škripa također je moguće vidjeti veliki broj cjelovitih i fragmentiranih sarkofaga kojima je dana sekundarna uporaba (spremišta za vodu, vino i ulje, masline i grožđe, pojilišta za životinje, stolovi za sjedenje, baze za spomenike). Pretpostavlja se kako su neki od navedenih sarkofaga možda bili smješteni na kasnoantičkoj nekropoli uz muzej.¹¹⁹ Također, na više lokacija uokolo stare jezgre grada postoje grobovi usječeni u stijenu, datirani u doba helenizma, korišteni kao sekundarni ukopi u rimsko doba i koji se danas koriste kao jame za gašenje vapna ili pojilišta.¹²⁰ Pri proširenju lokalnog groblja otkriveni su ostaci rimskih zidova i natpis posvećen Kibeli, kao i veća količina prapovijesne keramike ispod dječjih grobova datiranih u 6. stoljeće.¹²¹ Na istom groblju pri zaštitnim istraživanjima na crkvi Sv. Duha iz 10. stoljeća otkriveni su ostaci rimskih termi i spolija.¹²² Zbog postojanja antičkih arhitektonskih elemenata na području muzeja, crkvi Sv. Duha na starom i pri proširenju na novo groblje, neki autori smatraju kako područje Škripa daje naznake pravilne oktogonalne strukture antičkog naselja te kako su raniji autori (Dujam Hranković, prije svih) bili u pravu kada su Škrip nazivali gradom.¹²³ Zasigurno je spomenuta nekropola pripadala barem naselju ili većoj *villi*. Također, morao je imati ulogu središta kamenarske produkcije, s obzirom na neposrednu blizinu većeg broja kamenoloma – prije svega kamenolomi Plate, Rasohe i Stražišće. Mnogi autori slažu se kako je Škrip nepobitno posjedovao pojedine karakteristike rimskog grada, kao što su zidine, cisterne, terme, svetišta i potencijalni forum.¹²⁴

¹¹⁷ Ibid., 28.

¹¹⁸ Ibid., 20

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ I. Vilogorac Brčić, *Sljedbenici Velike Majke na tlu Hrvatske u rimsko doba*, Zagreb 2012, str. 73-76.

¹²² R. Bužančić, *Dvije crkve na Braču obnovljene u ranom srednjem vijeku*, PPUD 21-38; 22-33.; Belamarić et al. 1994, 77-78.

¹²³ Stančić et al. 2004c, 39.

¹²⁴ Cambi 2003, 103-104.; Stančić et al. 2004c, 38-39.; Vrsalović 1968, 35.

5. MUZEJ OTOKA BRAČA U ŠKRIPU

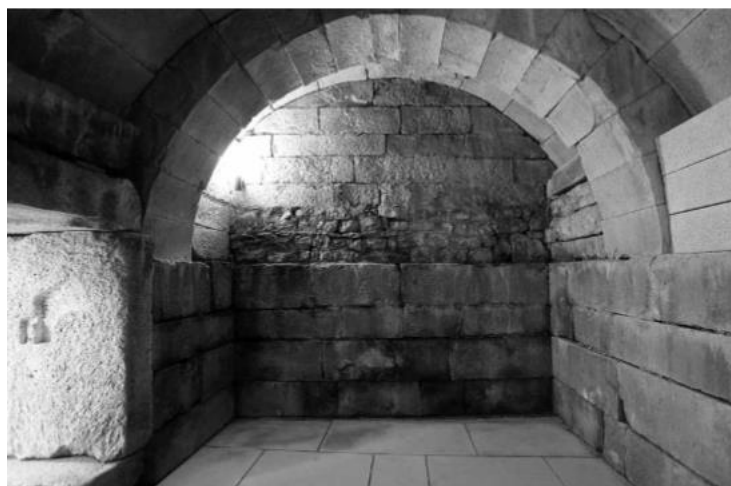

Slika 6. Istočna strana Muzeja otoka Brača u Škripu. Na slici je moguće vidjeti kasnontičke dječje grobove i u pozadini kulu Radojković, izgrađenu nad rimskim mauzolejom

Muzej otoka Brača osnovan je 1979. godine, sa svjedočanstvom duge povijesti vidljivim u cijelom prostoru i okolini. U njegovom dvorištu nalaze se brončanodobni ilirski bedemi, na čijim je ostacima izgrađen rimski mauzolej. Mauzolej, koji je danas dijelom sklopa muzeja, najcjelovitiji je i najbolje sačuvan rimski spomenik na otoku Braču. Sagrađen je krajem 3. st., za vremena procvata bračkih kamenoloma i intenzivnog rada za izgradnju

Dioklecijanove palače u Splitu.¹²⁵ Dimenzija je 4 x 3,20 m i nepravilnog četverokutnog tlocrta sa celom bačvastog svoda, visine oko 4 metra, gdje je bio smješten sarkofag. Ulaz u mauzolej nalazi se sa istočne strane, ispod natkrivenog potkrovlja, a vrata grobnice zatvatala su se *krakunom* sa unutrašnje strane za zaštitu od provala. Osobe koje bi zatvorile mauzolej, izašle bi iz unutrašnjosti posebnim otvorom iz grobnice, koji bi se zatim zazidao, pri čemu je za zaključiti kako je mauzolej bio namijenjen jednokratnom ukopu. U vezu sa mauzolejem dovodi se sveta Priska, žena cara Dioklecijana i majka Valerije. Obje su bile kršćanke ili simpatizerke kršćanstva, iako car Dioklecijan 303. godine počinje provoditi represivne mjere protiv nove vjere. Unatoč Konstantinom Milanskom ediktu iz 313. godine, Priska i Valerija su pogubljene krajem 314. godine. U to vrijeme se oko Škripa protezalo državno područje kamo su upućivani kršćanski kažnjenici, moguće je kako su i one tamo boravile prije pogubljenja. Prema legendi pokopane su u mauzoleju.¹²⁶

Iznad mauzoleja izgrađena je kula Radojković, dovršena u 16. stoljeću za vrijeme mletačko-turskih ratova. U kuli je smještena zbirka izložaka iz Narodnooslobodilačke borbe, dok je većina ostalih zbirki smještena u zgradama oko mauzoleja/kule, dograđenih u 18. stoljeću.¹²⁷ Ispod mauzoleja/kule nalazi se lapidarij gdje je i danas vidljiva preša za ulje *in situ*, datirana u kasnu antiku.¹²⁸

Slika 9. Unutrašnjost rimskog mauzoleja

¹²⁵ Gjurašin 2007, 75.; Faber, Nikolanci 1985, 12.

¹²⁶ Gjurašin 2007, 75.

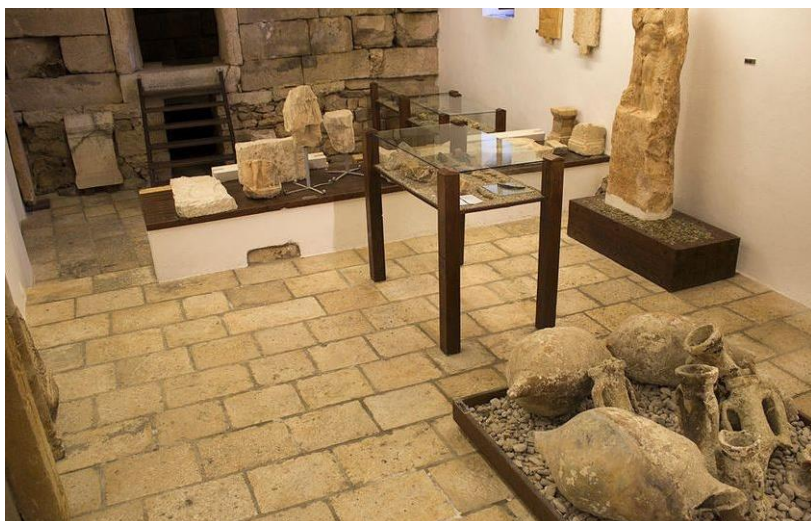
¹²⁷ A. Matoković, *Muzej otoka Brača*, Informatica museologica 42, 2012, 41.

¹²⁸ Faber, Nikolanci 1985, 4.

U neposrednoj blizini muzeja nalazi se groblje i crkvice sv. Duha, čiji počeci sežu u antičko doba, dvorac obitelji Cerinić iz 16. stoljeća i župna crkva sv. Jelene Križarice, koja je po legendi iz Škripa.

Muzej otoka Brača zavičajni je muzej čiji je cilj prikupljanje, čuvanje i prezentacija građe vezane uz otok, njegove zbirke nastoje obuhvatiti sve oblike bogate prirodne, a naročito kulturne baštine. Kako je muzej sam smješten na arheološkom lokalitetu, većina materijala je arheološke građe, smještena s lijeve strane ulaza. Građa je prezentirana kronološkim slijedom, od kamenodobnih nalaza iz špilje Kopačine, preko ilirskih artefakata, rimskih reljefa, žrvenika i natpisa, do ranokršćanskog crkvenog namještaja.¹²⁹

U ulaznoj prostoriji, gdje se nalazi informativni i prodajni pult, nalaze se fotografije srednjovjekovnih bračkih crkvice, ulomci srednjovjekovnih skulptura i brodski kipovi. Treća prostorija u prizemlju posvećena je etnološkoj građi, svakodnevnih predmeta bračkog težača, vezanih uz ribarstvo, vinogradarstvo, maslinarstvo, ovčarstvo i obradu kamena. Na prvom katu muzeja smješteni su obrtnički alati zlatara i bačvara, izlošci imućnijih građana iz priobalnih mjesta i prezentacija tipične bračke kuhinje. Među tim izlošcima moguće je vidjeti i eksponate kulturno-povijesne i književne baštine.¹³⁰

Slika 10. Arheološka zbirka

¹²⁹ Matoković 2012, 41.

¹³⁰ Ibid., 41-43.

Danas muzej broji četiri zbirke: arheološku, etnografsku, geološko-paleontološku i kulturno-povijesnu.

Muzej radi svakim danom od 8 do 20 sati, a moguće je organizirati i stručno vodstvo prilagođeno dobi i interesima posjetitelja. Dio je Centra za kulturu Brač i blisko surađuje sa Turističkom zajednicom grada Supetra, Narodnom knjižnicom u Supetru i mnogim bračkim osnovnim i srednjim školama te drugim institucijama, gdje se posebno ističu one za konzervaciju i restauraciju, zaslužne prvenstveno za zaštitu i obnovu povijesne zgrade muzeja i fundusa njegovih zbirki. Suradnje su iznjedrile uspješne manifestacije *Festival čakavske riči*, *Vilinske noći* i *Noć muzeja*, koje svake godine broje sve više posjetitelja, kao uostalom, i sam Muzej.¹³¹ Godišnji broj posjetitelja premašuje 12 000.¹³²

Kako kaže Andrea Matoković, sadašnja kustosica i voditeljica zbirki: „Muzej je mjesto susreta prošlosti i sadašnjosti zavičaja čiju građu čuva, te pruža poticaj za daljnji kulturni razvoj i napredak zajednice koja ga je osnovala.“¹³³

Slika 11. Pogled na stari dio grada i Brački kanal

¹³¹ Ibid., 42-45.

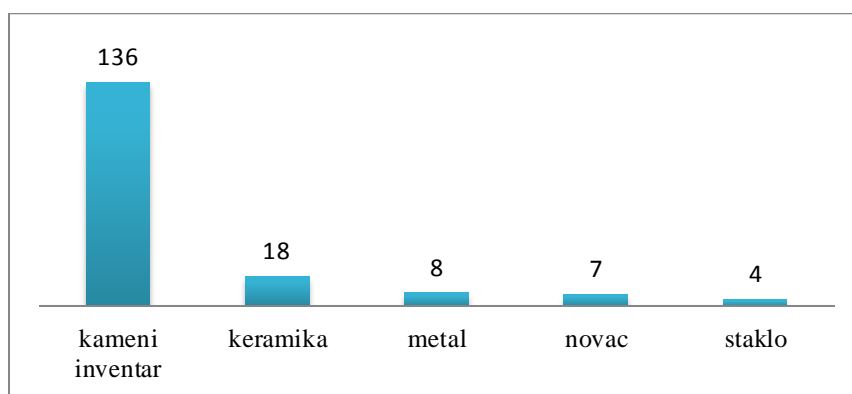
¹³² <http://www.supetar.hr/de/skrip.html>

¹³³ Matoković 2012, 43.

6. REVIZIJA ANTIČKE I RANOKRŠĆANSKE ZBIRKE MUZEJA OTOKA BRAČA

6.1. Uvod

Kako u uvodnom dijelu rada, tako i u uvodnom dijelu ovog poglavlja, potrebno je naglasiti kako je revizija muzejskih predmeta rađena po predlošku kako su zbirke definirane i podijeljene u samom muzeju te podataka preuzetih iz računalnog programa M++. Pojedine kataloške jedinice (tj. muzejski eksponati) nakon revizije su katalogizirane kao dio zbirke u kojoj se isprva nisu nalazile, o čemu će detaljnije biti riječi u narednim poglavljima. U ovom radu obrađeno je 173 muzejska eksponata, koji su nakon obrade definirani kao dio navedenih zbirki. Od tog broja 83 eksponata pripisana su *antičkoj zbirci*, dok je 90 eksponata dio *ranokršćanske zbirke*. Zbirke unutar samog muzeja nisu fizički odvojene, već su prezentirane kronološki u zajedničkom prostoru namijenjenom prezentaciji sveukupne arheološke građe. U dvorištu muzeja smješten je lapidarij sa eksponatima čija funkcija nije jasno utvrđena i ti su eksponati fragmentirani ili oštećeni. Sastavnim dijelom zbirki smatra se i rimski mauzolej, arhitektonski uklopljen u zgradu muzeja, u čiju je unutrašnjost moguće ući iz prostora arheološke zbirke (**Slika 12.**). Iako *in situ* i dio zbirke, mauzolej nije inventariziran, a samim time ni katalogiziran. Muzejski inventar u reviziji podijeljen je u skupine na temelju vrste materijala te tako revizija broji kameni inventar, keramiku, staklo, metal i novac. Kameni inventar najbrojniji je sa 136 kataloških jedinica, zatim slijedi keramika (18), metal (8), novac (7) i staklo (4).

Tablica 1. Zastupljenost inventara u antičkoj i ranokršćanskoj zbirci

Bitno je spomenuti i postojanje muzejskog depoa, koji se nalazi nedaleko od zgrade muzeja, u crkvi sv. Ante (**Slika 13.**). Crkvi sv. Ante karakter je prenamijenjen iz sakralnog u

profani, a njegova svrha iz bogoslužja u mjesto čuvanja eksponata koji zbog brojnih razloga (preveliki broj eksponata u skućenom prostoru, mogućnost restauracije, računalna inventarizacija itd.) u datom trenutku ne nalaze mjesto u muzeju. Tako je crkva sv. Ante zauzela mjesto depoa koji se prije nalazio u tavanjskim prostorijama muzeja i čiji uvjeti pohrane nisu bili sasvim adekvatni. Tijekom rada na reviziji zbirke, napravljena je i inventarizacija depoa, gdje je nakon obrade materijala arheološkoj zbirci pripisano 209 muzejskih predmeta, od čega 80% otpada na kameni inventar, a 20% na ulomke keramike.

Slika 12. Pogled iz unutrašnjosti mauzoleja na arheološke zbirke

Slika 13. Crkva Sv. Ante u kojoj je smješten depo

6.2. Antička zbirka

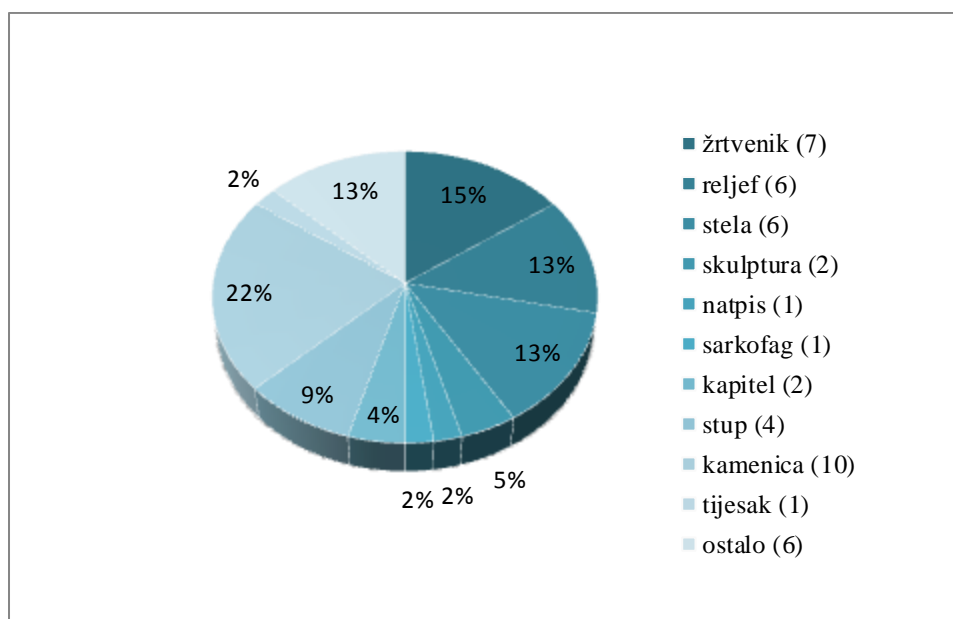
Antička se zbirka prije revizije, po podacima prikupljenima iz muzejskog programa M++ sastojala od 84, a nakon revizije 83 muzejska eksponata. Prilikom revizije utvrđeno je kako se muzejski eksponat pod inv. brojem 192 (amfora) razbio 2012. godine pa se danas nalazi u fragmentima u depou te kao takav fizički više nije dio zbirke. Revidiranjem je inv. broj 720 (ulomak građevinske opeke), koji se nalazio u ranokršćanskoj zbirci datiran od 1. do 6. st. i premješten u antičku zbirku (**Katalog 1, 2.3., 3.**) Također, inv. broj 2127 definiran je kao ulomak pluteja, datiran u 6. st. i premješten u ranokršćansku zbirku (**Katalog 2, 1.1., 5.**)

Antička zbirka	Broj eksponata u zbirci, podaci iz M++	Broj eksponata u zbirci nakon revizije
Kameni inventar	47	46
Keramika	18	18
Metal	8	8
Staklo	4	4
Novac	7	7
Ukupno	84	83

Tablica 2. Antička zbirka

6.2.1. Kameni inventar

Kameni inventar antičke zbirke podijeljen je na temelju funkcije i namjene te broji: žrtvenike (7), reljefe (6), stele (6), skulpturu (2), natpis (1), sarkofag (1), kapitele (2), stupove (4), kamenice (10), tijesak (1) i ostale obrađene komade kamena (6).

Tablica 3. Kameni inventar antičke zbirke

Brojnost kamenog inventara ne začuđuje s obzirom da je Brač jedan od najvećih kamenoklesarskih središta, kako danas, tako i u vrijeme antike. Kamenolomi Plate, Stražišće i Rasohe, svi u neposrednoj blizini Škripa, centri su eksploatacije kamena i vezanih zanata. Uz sve veće centre postojale su i kamenoklesarske radionice, a moguće je kako se jedna nalazila u blizini ranokršćanske crkve Sv. Jadre gdje je pri gradnji ceste između Škripa i Splitske nađen najveći broj žrtvenika i reljefa.¹³⁴ Potvrđeno je kako su ta tri kamenoloma, danas neaktivna, služili u izgradnji monumentalnijih rimskih građevina. To su prije svega, važnije građevine Ise i Farosa, zatim amfiteatar u Saloni, dijelovi Dioklecijanove palače i carske palače u Sirmiju.¹³⁵ Već početkom 20. st. potvrđeno je kako su svi kapiteli stupova na Peristilu građeni od bračkog kamena, kao i stupovi i kapiteli bazilike na Marusincu.¹³⁶ Prestanak eksploatacije kamena i napuštanje bračkih kamenoloma neki autori¹³⁷ dovode u vezu s prestankom rada na izgradnji Dioklecijanove palače.

Najbrojnija skupina kamenog inventara su žrtvenici. Od njih sedam, pet žrtvenika ima natpis (**Katalog 1, 1.1., 1. – 5.**). Za četiri žrtvenika je poznato kojem su božanstvu posvećeni, dok je jednom (**Katalog 1, 1.1, 5.**) natpis djelomično oštećen. Dva žrtvenika imaju potrebnu

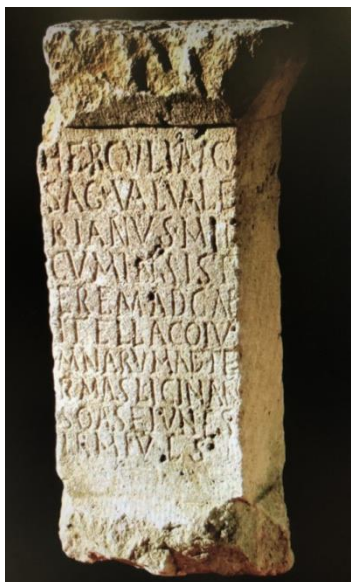
¹³⁴ Kirigin, 1979, 129.-140.

¹³⁵ Škegro 1999., 260-261.

¹³⁶ Bulić 1908., 98-100.

¹³⁷ Faber, Nikolanci, 1985, 28.

formu, ali nemaju natpisa (**Katalog 1, 1.1., 6.** i **Katalog 1, 1.1.,7.**). Žrtvenici su posvećeni bogovima Jupiteru (**Katalog 1, 1.1., 1.**), Aklepiju (**Katalog 1, 1.1, 2.**), Mitri (**Katalog 1, 1.1., 3.**) te polubožanstvu Herkulu. (**Katalog 1, 1.1., 4.**). Svi žrtvenici nađeni su u Škripu i njegovoj neposrednoj blizini (kamenolomi Plate i Stražišće) i datirani u razdoblje 2. i 3. stoljeća. Iz natpisa doznajemo kako je žrtvenik Herkulu iz Stražišća podigao klesar Alvinus Obultronus, najvjerojatnije rob i radnik u istom kamenolomu. Brojnost pojavljivanja Herkulovog imena i lika na klesarskim proizvodima kamenoloma Brača sasvim je razumljiva znajući činjenicu kako su robovi i ratni zarobljenici bili ti koji su obavljali težak rad kavadura (radnika u kamenolomu), nadgledani od strane vojnika. Također, u Škripu je bilo i središte namjesnika kamenoloma sa carskog dvora. Teza N. Cambija¹³⁸ je da su kavaduri vidjeli Herkulovu patnju težom nego vlastitu i, uz njegovu snagu, to je vjerojatno jedan od razloga zašto se kao njihov zaštitnik javlja u najvećem broju na žrtvenicima, reljefima i stelama. Također, smatra kako je ovaj žrtvenik dokaz kako je u kamenolomu Stražišće postojalo svetište Herkula u prirodi, kao što je ono u neposrednom kamenolomu Rasohe.¹³⁹ U trećem kamenolomu, Plate, pronađen je također Herkulov žrtvenik (**Slika 14.**), koji se danas čuva u Arheološkom muzeju u Splitu i kojeg N. Cambi¹⁴⁰ navodi kao paralelu žrtveniku iz Stražišća te potvrđuje tezu o postojanju kulta u sva tri kamenoloma.

Slika 14. Žrtvenik Herkulu vojnika Valerija Valerijana iz kamenoloma Plate, 63 cm x 25 cm, 3. st., Arheološki muzej Split

¹³⁸ Cambi 2013., 12.

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ Ibid.

Škrip s bližom okolicom lokalitet je gdje je nađen i najveći broj stela. Dvije stele (**Katalog 1, 1.2., 5. i 1, 1.2., 6.**) pronađene su pri terenskim istraživanjem na groblju pored crkve Sv. Duha. Djelomično su oštećene, datiraju se u 2. i 3. stoljeće i trenutno čuvaju u depou u crkvi Sv. Ante. Prilikom terenskih istraživanja u Škripu pronađena je stela istočno od rimskog mauzoleja, također iz 3. stoljeća. A. Faber i M. Nikolanci ¹⁴¹ pretpostavljaju postojanje nekropole koja se protezala od položaja na kojem je danas smješten Brački muzej do položaja na kojem je izgrađeno novo groblje. Stela s prikazom Dioniza (**Katalog 1, 1.2., 4.**) najzanimljivija je od muzejske zbirke stela, pronađena ¹⁴² u kamenolomu Plate. Na njoj je prikazan Dionizov lik snažnih raširenih nogu i ruku. Njegova popratna atribucija klasičan je primjer dionizijske simbolike. Pored noge prikazan je vrč iz koje izlazi zmija i omata mu se oko jedne ruke, dok u drugoj drži čašu. Po torzu su uklesane vinove loze i ptice, a iza samog lika vitice bršljana i vinove loze. Stela je gotovo ljudske visine, u potpunosti restaurirana 2007. godine. Dosad nije znanstveno obrađena. Uz stelu sa škripskog groblja (**Katalog 1, 1.2., 5.**) još jedna stela iz Škripa (**Katalog 1, 1.2., 1.**) i jedna iz Postira (**Katalog 1, 1.2., 3.**) imaju formulu *DM* te se analogno datiraju u 2. stoljeće.

Muzej broji samo jedan natpis, i to onaj posvećen Kibeli (**Katalog 1, 1.3., 1.**) otkriven pri otvaranju novog škripskog groblja. Natpis spominje Mesceniu Tertulu, kći Publija, koja svojim novcem podiže trijem. Zbog sadržaja natpisa, ali i tragova arhitekture uz koje je pronađen (**Slika 15.**) pretpostavlja se postojanje Kibelinog hrama. ¹⁴³ I. Vilogorac Brčić ubicira hram na mjestu današnje crkve sv. Duha. ¹⁴⁴

Slika 15. Ostaci arhitekture uz koje je pronađen Kibelin natpis

¹⁴¹ Faber, Nikolanci, 1985, 28.

¹⁴² Radi se o slučajnom nalazu lokalnog težača.

¹⁴³ Vilogorac Brčić 2012., 73-76.

¹⁴⁴ Ibid.

Reljefi s prikazom Herkula (**Katalog 1, 1.4., 1. i 1.4., 2.**) pronađeni su prilikom otvaranje ceste između antičkih kamenoloma Plate i Stražišće. Dovode se u vezu sa žrtvenikom Herkula iz Stražišća (**Katalog 1, 1.1., 4.**) i Plata. Na prvom (**Katalog 1, 1.4., 2.**) je prikaz heroja sa plitkom zdjelom u jednoj ruci i lavljom kožom u drugoj, dok se toljagom odupire o pod. Drugi reljef (**Katalog 1, 1.4., 1.**) veći je i kvalitetnije izrade. Na njemu je prikazan kao snažan mladić, izražene muskulature, kako u rukama drži jabuke Hesperida i toljagu prebačenu preko ramena. Iza njega vidljivo je stablo i mali lav. Glavna ikonografska analogija ovom reljefu je onaj Herkula uklesan u živu stijenu na ulazu u kamenolom Rasohe (**Slika 16.**). Kamenolom se nalazi poviše zaobilaznice mjesta Splitska, dostupan je te je Herkulov reljef lako uočljiv. Kao i na spomenutom reljefu iz muzeja, i ovom je preko jednog ramena prebačena lavlja koža, dok u jednoj ruci drži jabuke, a u drugoj toljagu. Po prikazu brade, N. Cambi¹⁴⁵ smješta ga u 3. stoljeće. Reljef je nepobitan dokaz postajanja Herkulovog kulta u kamenolomima. Njegovo ime krasi i naziv poučne staze koja iz Splitske vodi prema kamenolomu.

Slika 16. Reljef Herkula u kamenolomu Rasohe

¹⁴⁵ Cambi 2004, 242.

Još jedan reljef pronađen je pokraj kamenoloma Rasohe, i to onaj koji prikazuje Dioniza i satire ili nimfe (**Katalog 1, 1.4., 6.**) Prikazuje dva lika, jednog nagog i jednog odjevenog u haljinu ili plašt. Reljef je predmet polemika te je u ovom radu preuzeto tumačenje N. Cambija¹⁴⁶ o prikazu dionizijskog para, pijanog Dinoza kojeg pridržava satir uz pratnju pantere, čije su šape vidljive. Prema B. Kiriginu¹⁴⁷ radi se o prikazu muške i ženske osobe iz dionizijske povorke, Dioniza i nimfe. Reljef je zasigurno povezan sa štovanjem italiskog božanstva Libera, čiji je žrtvenik nađen u plodnoj dolini između Škripa i mjesta Dol¹⁴⁸ Vinogradarstvo, kao jedan od glavnih poljodjelskih djelatnosti na Braču, zadržalo se od antičkih vremena do današnjeg dana.

Od ostalih reljefa, tu su onaj posvećen nepoznatom božanstvu (**Katalog 1, 1.4., 4.**) gdje su vidljive samo njegove noge u raskoraku i objekt koji podsjeća na školjku u koju ulazi štap. Za natpis na dnu reljefa nije sasvim jasno da li je on iz vremena nastanka reljefa ili je naknadno uklesan, pošto o reljefu ne postoji više informacija.

Reljef s nimfama (**Katalog 1, 1.4., 6.**) pronađen je prilikom radova na privatnom posjedu pored špilje na lokaciji Vodna jama, između mjesta Donji Humac i Supetar. Na reljefu su vidljive dvije ženske glave i ulomak natpisa NIFFISETIL. D. Demicheli¹⁴⁹ smatra kako se radi o reljefu koji je izvorno prikazivao tri nimfe i boga Silvana, iako su na ulomku, zbog oštećenja, vidljiva samo dva ženska lika. To potvrđuje činjenica kako je u Dalmaciji pronađeno 15 reljefa s zajedničkim prikazom nimfa i Silvana, od toga najviše s područja Salone. Također, u Nerežišćima, pored Donjeg Humca pronađen je još jedan reljef s prikazom nimfi i Silvana, gdje nimfe plešu, a Silvan svira siringu. Danas je, nažalost, taj reljef izgubljen.¹⁵⁰ Analogije reljefu iz Vodne jame mogla bi biti dva reljefa s prikazom nimfi iz Salone, koji se čuvaju u arheološkom muzeju Splitu (**Slika 17.** i **Slika 18.**). Pošto je brački reljef oštećen, nije poznato radi li se o prikazu sa školjkama ili trskinom granom, po čemu bi analogija moglo biti i više. Reljef je najvjerojatnije bio smješten u samoj špilji, koja je mogla biti svetište božanstava nimfi i Silvana.

¹⁴⁶ Ibid., 246.

¹⁴⁷ Kirigin 1979, 138.-140

¹⁴⁸ Sanader, 2008, 171.

¹⁴⁹ D. Demicheli, *Reljef nimfa i Silvana iz Vodne jame*, Izdanja HAD-a 26, 2010, 175-185.

¹⁵⁰ Cambi 2004, 248.

Slika 17. Reljef s nimfama iz Salone, 3. st., Arheološki muzej u Splitu

Slika 18. Reljef s nimfama iz Salone, 3. st., Arheološki muzej u Splitu

U Donjem Humcu (pored kojeg je u Vodnoj jami pronađen prethodni reljef)¹⁵¹, uz crkvu Sv. Ilije sačuvani su temelji monumentalne grobnice s hipogejom čiji su arhitektonski i ukrasni elementi zazidani u crkvu i obližnje novovjekovne kuće (**Slika 19.**), Ulomke se također može naći u kamenim gomilama humaćkih polja. Tako su jednoj gomili, odmah pored crkve pronađena dva ulomka (**Katalog 1, 1.5., 1.** i **Katalog 1, 1.5., 2.**), koji su jedini primjerci skulpture u muzejskom inventaru. Skulpture su manje od prirodne veličine, sačuvane od pojasa do koljena ili gležnjeva. Obje figure odjevene su u tunike, potpasane u struku. D. Vrsalović¹⁵² smatra kako se radi o ženskim figurama, vjerojatno o Dijani. N. Cambi¹⁵³ tvrdi kako je riječ o pastirima obučanima u orijentalnu odjeću, pošto je na nogama likova moguće primijetiti trake za zaštitu nogu (lat. *fasciae cruralesi*), koje i danas koriste brački težaci. Kako im je stražnja strana neobrađena, N. Cambi¹⁵⁴ smatra kako su vjerojatno služile kao ukras na zidu, vjerojatno na samom mauzoleju, a i sličan, makar veoma oštećen ulomak, vidljiv je uzidan u crkvu Sv. Ilije. Moguće je da se radilo o nekoj zajedničkoj kombinaciji likova. Potrebno je naglasiti kako skulpture nije moguće sastaviti u jedan lik po nijednoj crti loma te se radi o skulpturama zasebnih likova.

¹⁵¹ U neposrednoj blizi mjesta Donji Humac nalazi se i špilja Kopačina, lokalitet sa najstarijim dokazima ljudskog obitavanja na otoku, čiji se paleolitički nalazi mogu vidjeti u sklopu prapovijesne zbirke Muzeja otoka Brača u Škripu.

¹⁵² Vrsalović 1960, 77.

¹⁵³ Cambi 2004, 266.

¹⁵⁴ Ibid.

Slika 19. Crkva sv. Ilije i temelji rimskog mauzoleja

Sarkofazi su na Braču najbrojnija skupina spomenika, izrađeni od vapnenca iz već spomenutih lokalnih kamenoloma (Stražišće, Rasohe, Plate). U Škripu, prolaskom kroz mjesto, moguće je vidjeti njihove ulomke ili cijele sarkofage s poklopcima smještene ispred crkve sv. Jelene (**Slika 20.**), kaštela Cerinić (**Slika 21.**) ili sekundarnu namjenu u vidu kamenica za ulje i vino ili pojila za životinje na mnogobrojnim gospodarskim lokacijama. Osim ulomka sarkofaga s križem flankiranog ovcama iz ranokršćanske zbirke (**Katalog 2, 1.9., 1.**), nijedan lokalni sarkofag nije dio zbirke.

Slika 20. Sarkofag ispred crkve Sv. Jelene

Slika 21. Sarkofag ispred kaštela Cerinić

Jedan ulomak sarkofaga (**Katalog 1, 1.6., 1.**) ipak je dio zbirke i njegova specifičnost se ogleda u tome što nije riječ o sarkofagu lokalne vapnenačke produkcije, već o importiranom sarkofagu. Radi se vjerojatno o gornjem dijelu sanduka sarkofaga s prikazom muškarca. Po široko otvorenim očima i tipu frizure, N. Cambi¹⁵⁵ smatra kako se radi o prikazu Meleagra pri lovu na kalidonskog vepra i svrstava ovaj sarkofag u tip importiranih sarkofaga atičke radionice iz prve polovice 3. stoljeća. Izrađen je od penteličkog mramora i oblik je luksuznog ukopa koji su si mogli priuštiti samo viši i bogatiji slojevi društva. Dosad je na području rimske Dalmacije pronađeno oko 120 ulomka atičkih sarkofaga, a sličnom tipu bračkog Meleagra, N. Cambi¹⁵⁶ smatra ulomak sarkofaga iz crkve Gospe od Spinuta iz Splita (**Slika 22.**) te ulomak s Raba (**Slika 23.**). Ovaj ulomak pronađen je u Bolu na lokalitetu Rudina u blizini kuće na čije je pročelje uzidan portret za koji se vjeruje kako predstavlja nekog od rimskih careva ili Isusa Krista.¹⁵⁷

Slika 22. Ulomak sarkofaga iz Gospe od Spinuta

Slika 23. Ulomak sarkofaga s Raba

¹⁵⁵ N. Cambi, *Atički sarkofazi na istočnoj obali Jadrana*, Split 1988, 39.

¹⁵⁶ Ibid.

¹⁵⁷ Cambi 2004, 259.

U lapidariju muzeja smješteni su nalazi iz Splitske i kamenoloma Plate. Većinom se radi o kapitelima, kamenicama i ostalim obrađenim ulomcima kojima nije poznata točna namjena. Ulomku jednog kapitela (**Katalog 1, 1.7., 1.**) sačuvan je dio debla stupa i profilacija koja dijeli abak i stup, dok je na drugom (**Katalog 1, 1.7., 2.**) jasno vidljiv prikaz stiliziranog akantovog lišća. Pošto nisu poznati ni okolnosti ni kontekst nalaza, preliminarnom analizom svrstani su u antičku zbirku i datirani od 3. do 6. stoljeća.

Većina stupova lapidarija dosta je fragmentirana i oštećena te se većinom radi o ulomcima debala stupova. Ističu se dva ulomka (**Katalog 1, 1.8., 1.** i **Katalog 1, 1.8., 3.**) koji su izrađeni od granita, što je neobičnost kamenog inventara škripskih zbirki, i vjerojatno su dio istog stupa. Datiraju se od 3. do 6. stoljeća kao i ostali kameni nalazi iz Splitske.

Slika 24. Lapidarij muzeja

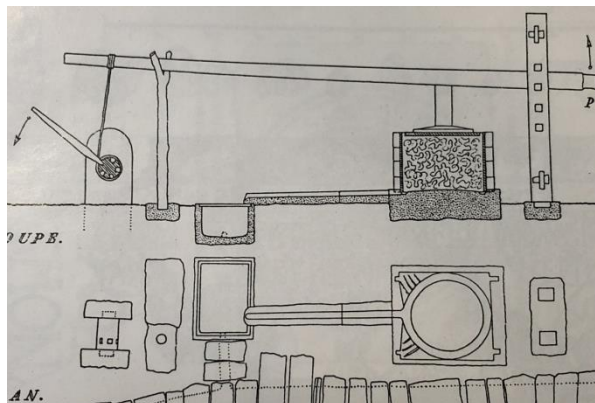
Najbrojniju skupinu lapidarija muzeja čine kamenice (**Katalog 1, 1.9. 1. – 10.**). Svi ulomci pronađeni su u kamenolomu Plate i datiraju se u 3. stoljeće. Dosad nijedan ulomak nije znanstveno obrađen. Pravokutna kamenica (**Katalog 1, 1.9., 1.**) i kružna sa izraženim trokutastim hvatištima (**Katalog 1, 1.9., 10.**) najvećih su dimenzija i očuvane u cijelosti. Njihova točna namjena nije poznata, međutim, poznavajući današnju uporabu kamenica na otoku i činjenicu kako je oduvijek oskudijevao pitkom vodom, najvjerojatnije je kako su

služile za pohranu kišnice koja se skupljala u mnogobrojnim lokvama koje se koriste do današnjeg dana. Također, mogle su koristiti i za čuvanje vina i ulja, a ne isključuje se i pogrebna uporaba kao urne.¹⁵⁸

Najzanimljiviji dio lapidarija svakako je podnožje tijeska za ulje (**Katalog 1, 1.10., 1.**), smještenog *in situ*, tik uz vanjske zidove mauzoleja. Tijesak je sastavljen od tri utora za mehanizam različitih dubina i okruglog žlijeba za sakupljanje i otjecanje ulja. Jedno vrijeme se na njemu nalazila rekonstrukcija uljne preše (**Slika 25.**), čiji se način rada nije gotovo uopće promijenio od antičkih vremena do danas. Najvjerojatnije se u vrijeme kasne antike na području gdje je danas smješten muzej nalazio dio gospodarskog objekta za preradu ulja ili vina, kako pretpostavlja više autora.¹⁵⁹ Tome u prilog ide i postojanje velike *piscine* smještene nekoliko metara dalje od podnožja tijeska. U uvali Lovrečina i na lokalitetu Bunje pored Novog Sela i danas se nalaze ostaci naprava za tiještenje (*torcular*), a slično podnožje tijeska pronađeno je i u Saloni na lokalitetu Kapljuč (**Slika 26.**).¹⁶⁰

Slika 25. Rekonstrukcija
tijeska za ulje u Škripu *in situ*

Slika 26. Rekonstrukcija tijeska za
ulje ili vino sa Kapljuča

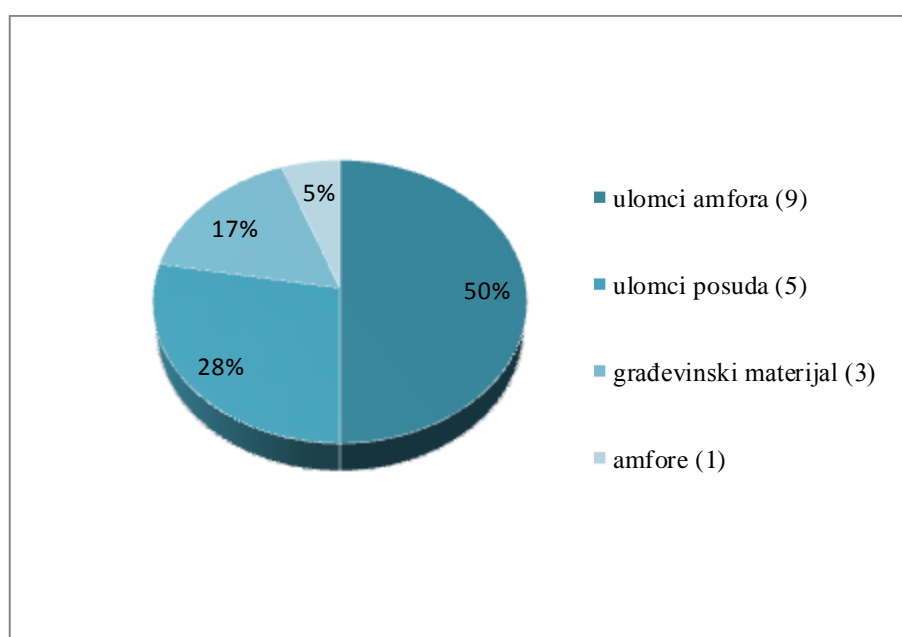
¹⁵⁸ M. Sanader, D. Tončinić, M. Vukov, *Dva nova antička spomenika s otoka Brača*, Okolica Kaštelanskog zaljeva u prošlosti – Sažeci, Kaštel Lukšić 2017.

¹⁵⁹ Faber, Nikolanci 1985, 28; Jelinčić 2005, 43.

¹⁶⁰ E. Marin, *Starokršćanska Salona*, Zagreb 1988, 115.

Ostali obrađeni kameni ulomci iz lapidarija su ili oštećeni ili im nije poznat kontekst, stoga ih je teško identificirati. Valjkasti ulomak najvjerojatnije je dio debla stupa (**Katalog 1, 1.11, 1.**), dok je ulomak sa šest uklesanih kružnica (3x2), od kojih je pet upisano u kvadrate (**Katalog 1, 1.11., 3**) možda dio nekakvog poklopca sarkofaga ili ploče, pošto je pronađen u kamenolomu Plate. Kružnice i kvadrati lošije su i plitko uklesani pa postoji mogućnost da je ulomak odbačen kao nedovoljno kvalitetan. Najzanimljiviji je mramorni ulomak iz Splitske s ukrasom rozete s upisanom kružnicom u sredini i vegetabilnim vijencem na obodu (**Katalog 1, 1.11., 6.**).

6.2.2. Keramika

Tablica 4. Keramika antičke zbirke

Najbrojnija skupina keramike antičke zbirke svakako su amfore. Amfora pod inv. brojem 192 razbijena je 2012. godine te se nalazi u fragmentima u depou, tako da zbirka danas broji devet ulomaka i jednu cijelu amforu. Radi se o ulomcima različitih dijelova amfora, uglavnom sačuvanih u dva različita dijela. Većinom se radi o ulomcima gornjeg dijela

amfora, vrata sa ručkama i obodom (**Katalog 1, 2.1., 1., Katalog 1, 2.1. 5. – 9.**) ili trbuha sa šiljkom (**Katalog 1, 2.1. 2. – 4.**). Svih devet ulomaka amfora pripadaju tipu Lamboglia 2 i/ili Dressler 6 i datiraju se u period od 1.st. pr. Kr. do 1. st. Najvjerojatnije su služile za čuvanje i transport vina (*vinaria*), iako se ne isključuje mogućnost korištenja i za ulje (*olearia*).¹⁶¹ Amfore su pronađene u antičkom brodolomu 1976. godine u uvali koja se nalazi istočno od Pučišća prema Povljima i dar su ronilačkog društva „Arbun“. Amfora iz Bola (**Katalog 1, 2.1., 10.**) sačuvana je u cijelosti. Amfora pripada grčko-italskom tipu s rasponom datacija između 3. st. pr. Kr. i 2. st. pr. Kr. te po podjeli B. Kirigina¹⁶² najvjerojatnije pripada mlađem tipu takvih amfora (kraj 3. do kraja 2. st. pr. Kr.) Gotovo je sigurno služila za čuvanje i transport vina.

Slika 27. Prezentacija amfora u muzeju

Pet ulomaka keramičkih posuda evidentirani su kao dio antičke zbirke i trenutno se nalaze u dijelu depoa smještenom na tavanu muzeja (**Katalog 1, 2.2., 1. – 4.**).

Građevinska keramika broji dva okrugla ulomka stupa hipokausta, pronađena na Bunjama pored Novog Sela (**Katalog 1, 2.3., 1. – 2.**). Bunje su lokalitet sa najvećim stambeno-gospodarskim kompleksom, ujedno i s najduljim kontinuitetom djelovanja od 1. st do 7. st (**Slika 28.**). Ulomak tegule (**Katalog 1, 2.3, 3.**) prvenstveno je bio određen kao dio ranokršćanske zbirke, pošto je nađen u Lovrečini pored ranokršćanske crkve, međutim,

¹⁶¹ I. Radić Rossi, *Amfore tipa Lamboglia 2 i Dressler 6 na istočnoj obali Jadrana u svjetlu podmorskih nalaza*, Zagreb 1993, 4-6.

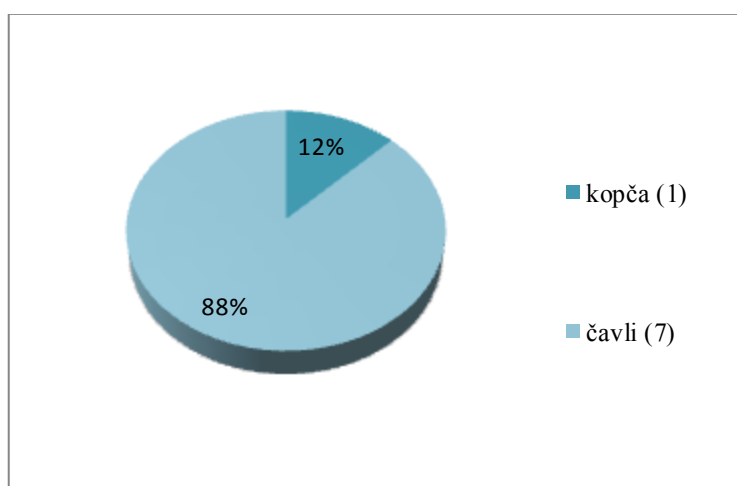
¹⁶² B. Kirigin, *Grčko-italske amfore*, Arheološki vestnik 45, 1994, 15.

analogijama je datiran šire, od 1. st. do 6. st. i premješten u antičku zbirku. Na teguli je vidljiva šapa četveronožne životinje.

Slika 28. Dio vile rustike sa termama kod Novog Sela - Bunje

6.2.3. Metal

Tablica 5. Metal antičke zbirke

Metal antičke zbirke broji jednu željeznu kopču i sedam komada željeznih čavala. Sav materijal pronađen je pri gradnji novog groblja u Škripu, 1983. godine. Predica kopče s ovalnom alkom i trnom (**Katalog 1, 3.1., 1.**) pronađena je pored grobova i po obliku, analogno kopčama iz Salone, datirana je od 4. do 6. stoljeća.¹⁶³ Željezni čavli četvrtastog su presjeka i nepravilne okrugle glavice i od njih sedam, pet je pronađeno u grobovima te su vjerojatno služili za spajanje drvenih ljesova (**Katalog 1, 3.2., 1. – 5.**).¹⁶⁴

6.2.4. Staklo

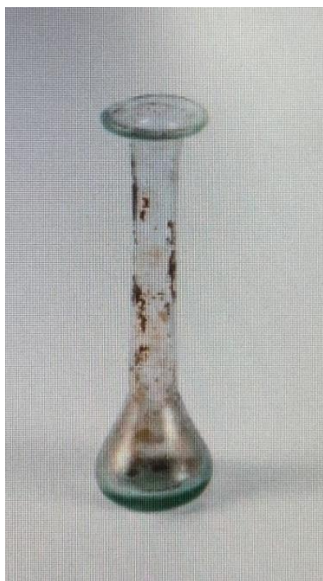
U depou na tavanu muzeja nalaze se četiri komada stakla pripisana antičkoj zbirci. Dva komada ulomci su balzamarija (**katalog 1, 4.1., 1. – 2.**), dok je jedan balzamarij očuvan u potpunosti (**Katalog 1, 4., 3.**). Ulomak balzamarija od svijetlomodričastog stakla, s uskim vratom i obodom s rubom savijenim prema unutra pronađen je u Škripu na groblju i najvjerojatnije je vrh posude (**Katalog 1, 4., 1.**), dok je ulomak od prozirnog stakla sa sedefastim odsjajem dno druge (**Katalog 1, 4., 2.**). Cjeloviti balzamarij (**Katalog 1, 4., 3.**) od prozirnog svjetlomodričastog stakla, koničnog tijela i visokog vrata pronađen je zajedno s dnom drugog balzamarija (**Katalog 1, 4.1., 2.**) i reljefom s prikazom nimfi (**Katalog 1, 1.4., 6.**) u Vodnoj jami. Balzamariji (ili unguentariji, ukoliko su većih dimenzija) služili su za pohranu i transport kozmetičkih, mirisnih i ljekovitih supstancija (parfema, ulja, balzama, masti, sušenih biljaka). U poganskim ukopima često su stavljeni u grobove, skeletne i paljevinske, i to najčešće ženske.¹⁶⁵ Prema analogijama sa staklenim materijalom iz rimske nekropole u splitskoj Lori (**Slika 29.** i **Slika 30.**), škripski balzamariji datirani su u drugu polovicu 1. stoljeća ili u 2. stoljeće.¹⁶⁶

¹⁶³ E. Marin et al., *Salona Christiana*, Split 1993., 233.

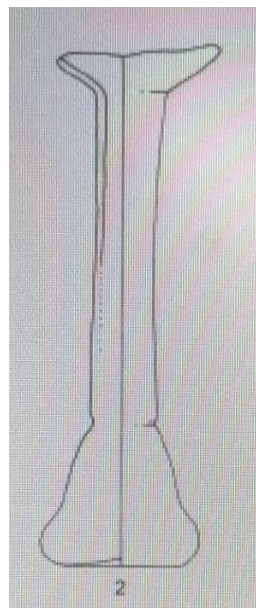
¹⁶⁴ H. Gjurašin, *Kasnoantički nalazi iz Škripa na otoku Braču i srebre prsten iz Vrlike*, SHP 20, 1990, 255.

¹⁶⁵ Z. Buljević, *Ranorimsko salonitansko i tilurijsko stakleno posuđe u kontekstu nalaza posuđa s područja provincije Dalmacije*, Zagreb 2016, 71.

¹⁶⁶ Z. Buljević, *Rimskodobna nekropola u splitskoj Lori*, VAPD 103, 2010, 113.

Slika 29.
Balzamarij iz Lore

Slika 30.
Balzamarij iz Lore

6.2.5. Novac

Antička zbirka broji sedam komada novca. Novac Antonina Pija i Konstantina II pronađeni su u Škripu (**Katalog 1, 5.2., 1. – 2.**), dok su ostali pronađeni na lokalitetu Bunje pored Novog Sela (**Katalog 1, 5.1., 1. – 5.**). Najstariji je novac Oktavijana Augusta, datiran u 7. g. pr. Kr. (**Katalog 1, 5.1., 7.**) i pronađen na lokalitetu Bunje, a najmlađi novac Konstancija II, također s Bunja, datiran u razdoblje između 347. i 355. godine (**Katalog 1, 5.1., 5.**). Novac nije prezentiran u muzeju, već se čuva u depou na tavanu.

6.3. Ranokršćanska zbirka

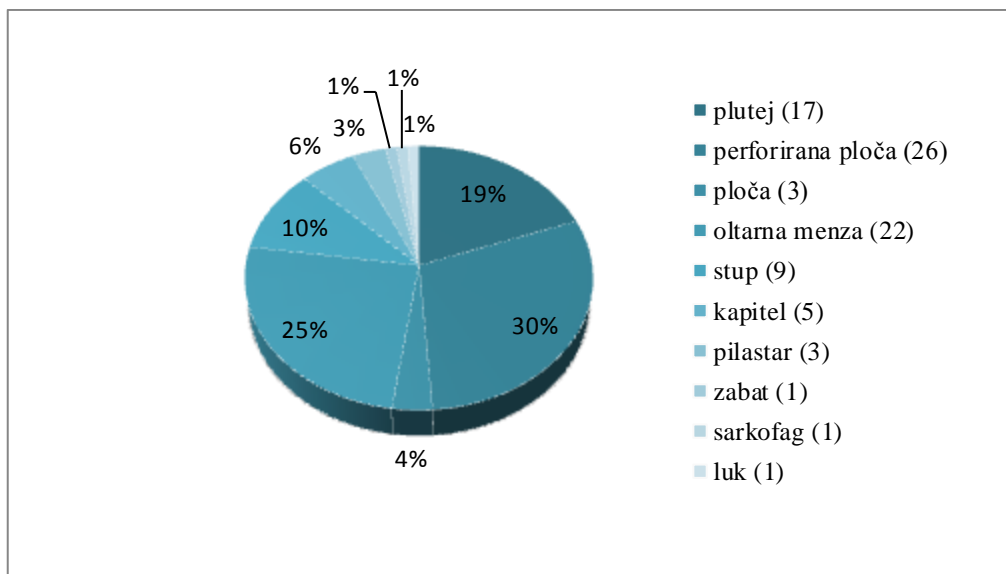
6.3.1. Kameni inventar

Ranokršćanska se zbirka prije revizije, po podacima preuzetima iz muzejskog programa M++ sastojala od 90 muzejskih eksponata. Revidiranjem je inv. broj 720, koji se nalazio u ranokršćanskoj zbirci datiran od 1. do 6. st. i premješten u antičku zbirku (**Katalog 1, 2.3., 3.**), dok je inv. broj 2127, definiran kao ulomak pluteja, datiran u 6. st. i premješten u ranokršćansku zbirku (**Katalog 2, 1.1., 5.**). Također, inv. broj 720 prvenstveno je bio određen kao dio ranokršćanske zbirke, a nakon revizije datiran je od 1. st. do 6. st. i premješten u antičku zbirku (**Katalog 1, 2.3, 3.**). Ranokršćanska zbirka muzeja sada broji 90 komada i to isključivo kamenog inventara.

Ranokršćanska zbira	Broj eksponata u zbirci, podaci iz M++	Broj eksponata u zbirci nakon revizije
Kameni inventar	89	90
Keramika	1	0
Ukupno	90	90

Tablica 6. Ranokršćanska zbirka

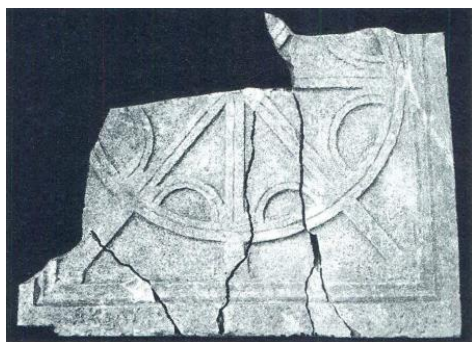
Kameni inventar broji: pluteje (17), ulomke perforiranih ploča (26), ploče (3), ulomke oltarne menze (22), stupove (9), kapitele (5), pilastre (3), luk (1), zabat (1) i sarkofag (1), što bi značilo da se radi o crkvenom namještaju. Sav kameni inventar pronađen je u Lovrečini (22 komada kamenog inventara), Sutivanu (23), Splitskoj (2), Mirju (10), Donjem Humcu (1), Postirima (1) i Škripu (1).

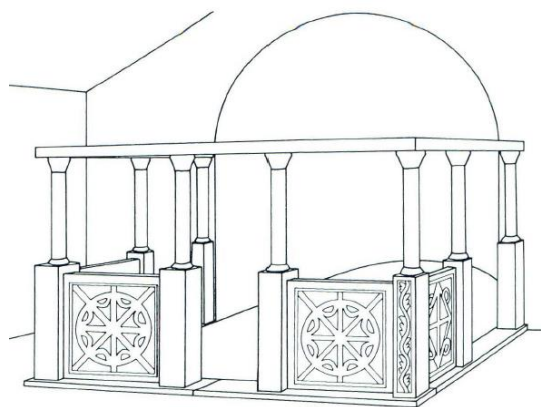
Tablica 7. Kameni inventar ranokršćanske zbirke

Kameni inventar broji 17 ulomaka pluteja. Četiri ulomka iz Lovrečine (**Katalog 2, 1.1., 2., 4., 6., 7.**) imaju vidljivu profilaciju stoga se vjerojatno radi o rubnim dijelovima pluteja. Ulomak pronađen u gustirni uz istočnu stranu transepta u Lovrečini (**Katalog 2, 1.1., 1.**) dio je rubnog dijela pluteja i ima ukras plitko uklesane kružnice od dvoprute trake iz čijeg središta izlaze ravne linije koje u jednom vidljivom rubu prelaze u stilizirani cvijet sa četiri latice. Ulomci klesani na sličan način pronađeni su na otočiću Osinju pokraj Opuzena i datirani su u 6. stoljeće (**Slika 31.**) te je napravljena rekonstrukcija mogućeg izgleda oltarne pregrade (**Slika 32.**)¹⁶⁷ Analogno tome, može se pretpostaviti kako je oltarna pregrada u Lovrečini možda izgledala na sličan način.

¹⁶⁷ J. Jeličić-Radonić, *Skulptura ranokršćanske crkve iz castelluma na otočiću Osinju na ušću Neretve*, PPUD 35, 1997, 160.

Slika 31. Ulomci oltarne pregrade sa otočića Ošinja

Slika 32. Rekonstrukcija oltarne pregrade sa Ošinja

Deset ulomaka pluteja s različitim prikazima pronađeni su u sustavnim istraživanjima koja se, od 1992. godine, provode na ranokršćanskom samostanskom sklopu na Mirju. Mirje je najbogatije nalazište crkvenog namještaja bračkih klesarskih radionica sa prikazima figuralnih, vegetabilnih, zoomorfnih i geometrijskih motiva. Pretpostavlja se kako su bočne strane oltarnih pregrada bile ukrašene motivima ribljih ljustaka, a prednje strane motivima križa i bršljana u različitim kombinacijama te da je sveukupno u oltarnoj pregradi vjerojatno bilo njih 13, dok je 9 potvrđenih.¹⁶⁸ Motiv ribljih ljustaka javlja se na dva pluteja (**Katalog 2, 1.1., 9., 10.**), geometrijski na jednom (**Katalog 2, 1.1., 12.**), a vegetabilni prikazi (vinova loza, bršljan i cvijet) na tri ulomka pluteja (**Katalog 2, 1.1., 8., 13., 14.**). Pluteji sa prikazima zvijeri (**Katalog 2, 1.1., 16., 17.**) jedinstveni su na Braču, njima najbliže paralele su ulomak sa janjetom (**Katalog 2, 1.1. 15.**) i pluteji sa prikazima ovce i lava iz Povlja. V. Kovačić¹⁶⁹ smatra kako su se dva pluteja s prikazom životinja nalazili s obje strane jednog pluteja s motivom križa, koji je stajao u sredini. E. Marin¹⁷⁰ pretpostavlja kako se radi o prikazima lava i medvjeda. Znak križa s paterom (**Katalog 2, 1.1., 11.**) N. Cambi¹⁷¹ izdvaja pošto se sličan javlja na većem broju pluteja i sarkofaga na otoku te pretpostavlja važnu radioničku i simboličku vezu među njima, kao i nekim oblikom osobnog izraza vjere.

¹⁶⁸ Marin 1992., 117.

¹⁶⁹ Belamarić et al. 1993, 54.

¹⁷⁰ Marin 1992, 126.

¹⁷¹ Cambi 2008, 105.

Slika 33. Presentacija pluteja sa Mirja u muzeju

U okviru kamenog inventara izdvojeno je 26 ulomaka perforiranih ploča (**Katalog 2, 1.2., 1. – 26.**). One su tako opisane pošto nije sasvim jasno radi li se o ulomcima tranzena ili pluteja, pošto su pronađeni u konfesiji uz narteks. J. Jeličić Radonić¹⁷² smatra kako se radi o ulomcima pluteja, izrađenima da djeluju jako prozračno. Kada bi se uistinu radilo o ulomcima pluteja, imali bi motiv pravolinijskih rešetki i kružnih elemenata, s najčešćim prikazom jednostavnog križa u krugu, tzv. tipa dna košare, čestim prikazom bračkih klesarskih radionica. S druge strane, literatura i analogije ne daju potvrdu kako se radi o ulomcima pluteja. Najbliži izveden, „prozračni“ element crkvenog namještaja bio bi ne plutej, već ambon sa lokaliteta Klapavica pored Klisa.¹⁷³ D. Domančić¹⁷⁴ smatra kako se radi o ulomcima tranzena koje u sredini imaju križišta iz kojih poprečno i dijagonalno idu krakovi. Analogija tranzena ima daleko više.

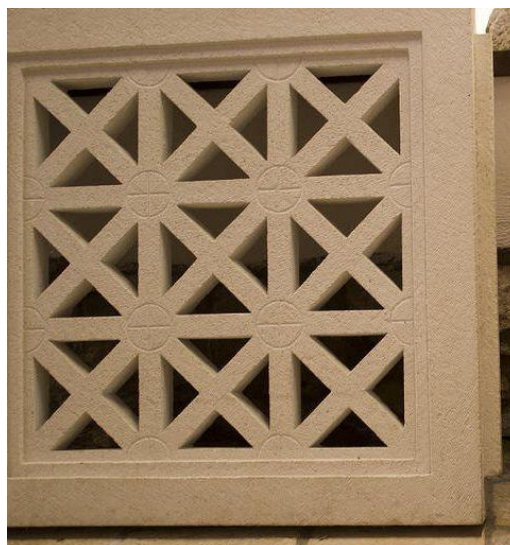
¹⁷² Belamarić et al. 1993, 35.

¹⁷³ P. Chevalier, *Salona II – Ecclesiae Dalmatiae*, Rim – Split 1995, 155.

¹⁷⁴ Belamarić et al. 1993, 30.

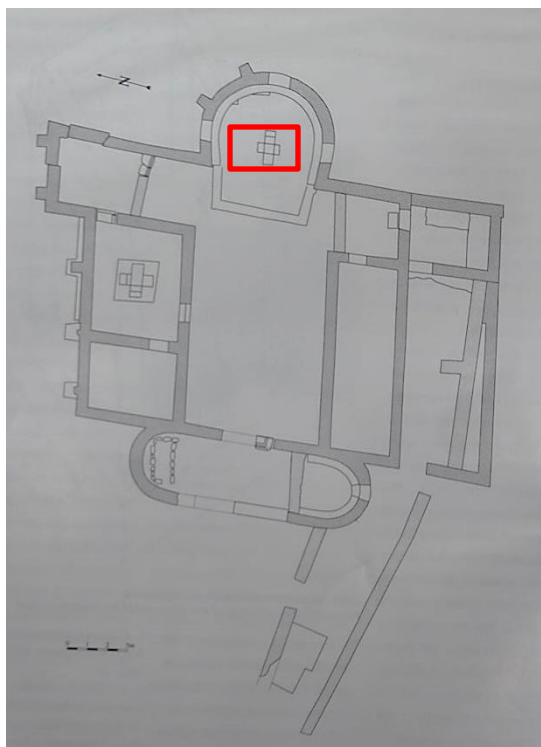
Slika 34. Tranzena iz crkve u Zadru

Slika 35. Rekonstrukcija ulomaka perforiranih ploča (**Katalog 2, 1.2. 1. - 26.**) kao pluteja

Ploča s križem trokutaskih hasti (**Katalog 2, 1.3., 1.**) pronađena je u Lovrečini u gustirni uz istočnu stranu transpeta i nije poznato čemu je točno služila. Gotovo jednaki prikaz križa u plicem reljefu javlja se i na pilastru iz Lovrečine (**Katalog 2, 1.7., 1.**) i zabatu iz Splitske (**Katalog 2, 1.9., 1.**). Ploči kružnog oblika s hvatištem ili nasadom za utor također nije sasvim jasna namjena (**Katalog 2, 1.3., 5.**). Tri mramorna ulomka ploče iz Lovrečine (**Katalog 2, 1.3., 2. – 4.**) smatraju se jednim od najvažnijih nalaza tog lokaliteta kojeg čuva muzej. Radi se o ulomcima podne ploče, *locula*, pronađenih u konfesiji apside. Ploča je prekrivala konfesiju križna tlocrta s tri stepenice i postamentom u kojem su ne nalazile relikvije Sv. Lovre u kamenom kovčegu s urezanim križem, sličnim onom na već spomenutoj ploči (**Katalog 2, 1.3., 1.**).¹⁷⁵ Pošto u Lovrečini dosad nisu pronađeni ulomci oltarne menze, a kovčeg s relikvijama se čuva u Arheološkom muzeju u Splitu, navedena tri ulomka lokula predstavljaju najvažnije ulomke crkvenog namještaja ranokršćanske crkve.

¹⁷⁵ Belamarić et al.1993, 35.

Slika 36. Tlocrt crkve u Lovrečini. Crvenim pravokutnikom označena je konfesija u kojoj su pronađeni ulomci podne ploče

Istoj oltarnoj menzi pripadaju 22 mramorna ulomka (**Katalog 2, 1.4, 1. – 22.**) . Ulomci **1. – 17.** imaju vidljivu trostruku profilaciju te je jasno kako se radi o rubu oltarne ploče, dok su ulomci **7., 13. – 16., 18. – 22.** dijelovi središta ploče. Sačuvan je samo jedan kutni dio menze (**Katalog 2, 1.4., 6.**) stoga nije jasno kolika je bila njena veličina u cijelosti, pošto završetak lijevog dijela nedostaje. Menza je pronađena u dijelovima pred crkvom Sv. Ivana u Sutivanu 1965. godine, u ulomcima ukopanim u ploču nogostupa, a jedan od ulomaka pronađen je u obližnjoj gomili. Današnja crkva, istog imena, djelomično prekriva temelje starije crkve u kojoj je menza izvorno stajala i koja se datira u 6. stoljeće.¹⁷⁶ Menza trenutno nije izložena u muzeju, već se ulomci nalaze u depou na tavanu.

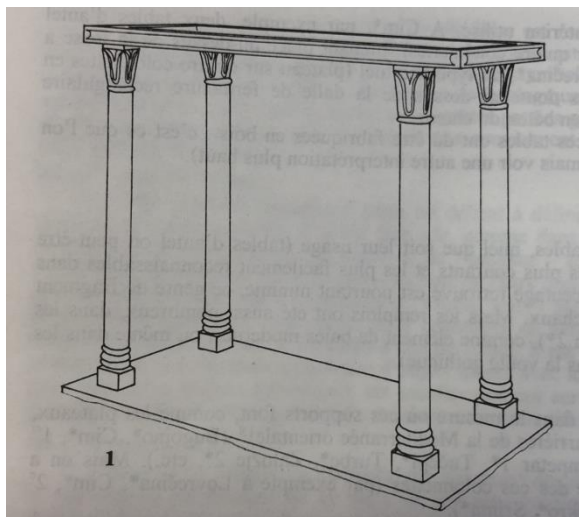
¹⁷⁶ Ibid., 64.

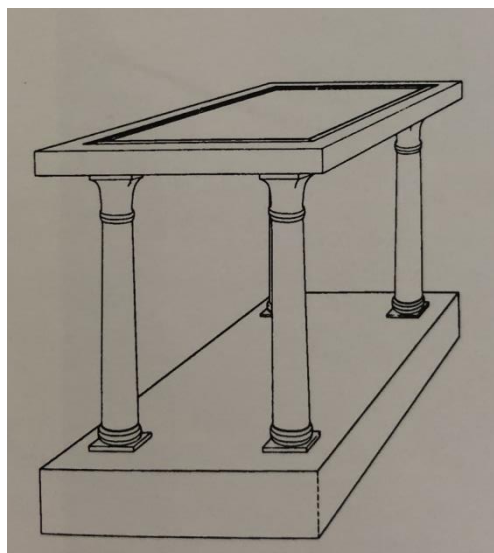
Slika 37. i Slika 38. Ulomci menze

Stupovi kamenog inventara sačuvani su većinom u vidu baza sa dijelovima debla. Sedam stupova pronađeno je u Lovrečini (**Katalog 2, 1.5., 1. – 8.**), a jedan u Donjem Humcu (**Katalog 2, 1.5., 9.**). Manji ulomak iz Lovrečine (**Katalog 2, 1.5., 2.**) dio je oltarnog stupa, od kojeg je sačuvan dio kapitela s ukrasom stiliziranog rastvorenog cvijeta. Drugi oltarni stup (**Katalog 2, 1.5., 2.**) pronađen je u konfesiji apside i naknadno sastavljen od šest dijelova. Visine je jednog metra, također s kapitelom s ukrasom cvijeta jednake veličine kao i prethodni. Oba stupa izrađena su od mramora pa se pretpostavlja da je na takva četiri jednaka stajao oltarni stol s mramorom pločom – menzom.¹⁷⁷ Oltar s menzom ispod koje se nalazi konfesija s relikvijama najvažniji je dio svake ranokršćanske crkve te je na temelju brojnih analogija (**Slika 38. i Slika 39.**), oltarne menze iz Sutivana (**Katalog 2, 1.4., 1. – 22.**) i izgleda oltarnih stupova crkve, moguće pretpostaviti kako je izgledao oltar u Lovrečini.

¹⁷⁷ Ibid., 35.

Slika 39. Rekonstrukcija oltara u Turbama

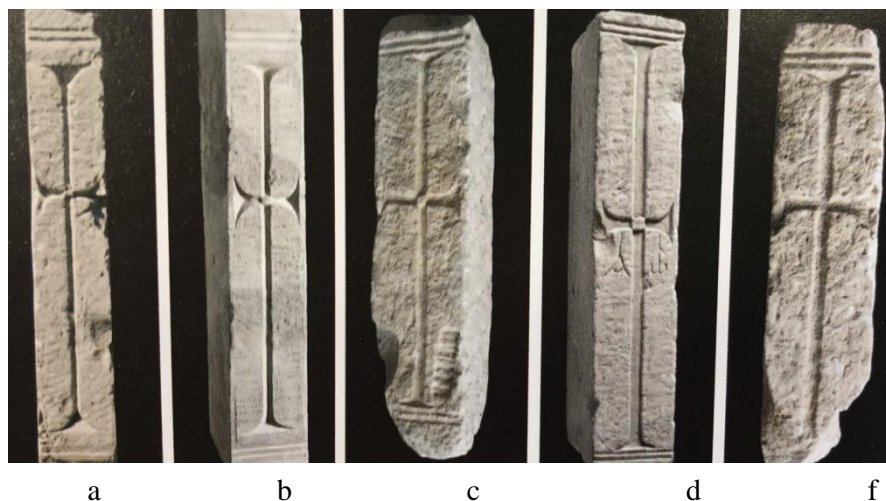

Slika 40. Rekonstrukcija oltara u sjevernoj crkvi u Srimi

Od pet ulomaka kapitela, četiri su pronađena u višegodišnjim iskopavanjima u Lovrečini (**Katalog 2, 1.6., 1. – 3., 5.**), dok je jedan iz Postira (**Katalog 2, 1.6., 3.**). Ulomci iz Lovrečine imaju ukras rastvorenog cvijeta i datiraju se u 6. stoljeće. Kapitel iz Postira monumentalniji je, s ukrasom akantovog lišća. Pronađen je prilikom proširenja dvorišta današnje crkve, vjerojatno je pripadao oltarnoj pregradi i datira se u 6. stoljeće.¹⁷⁸

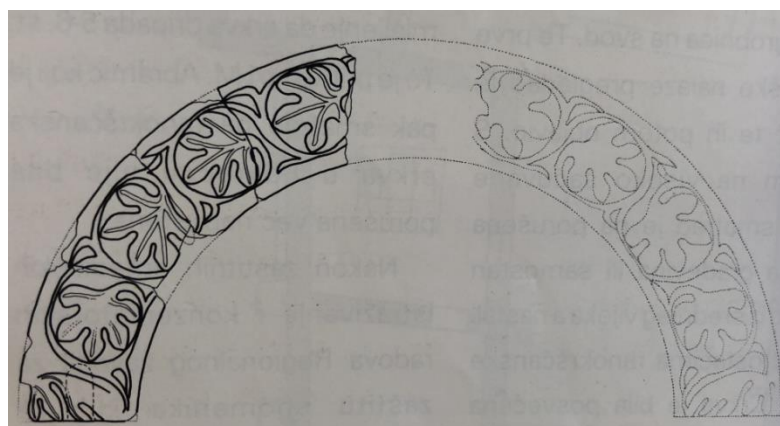
Dva ulomka pilastra pronađena su u Lovrečini (**Katalog 2, 1.7., 1. i Katalog 2, 1.7., 3.**), a jedan u Sutivanu (**Katalog 2, 1.7., 2.**). Sutivanski pilastar pronađen je u crkvi Sv. Ivana, kao i oltarna menza (**Katalog 2, 1.3. 1. – 22.**), ima ukras troprute vitice koja zatvara kružnice u kojima su rozete i datira se u 6. stoljeće. Sličan ukras rozeta ima i ulomak pilastra iz Lovrečine (**Katalog 2, 1.7., 3.**). U Lovrečini je pronađen i najmonumentalniji pilastar oltarne pregrade, sa ukrasom vitkog križa lepezastih rastvorenih krakova koji se sijeku u kružnici u sredini. Takvom ukrasu i obliku moguće je naći analogije u brojnim ranokršćanskim crkvama (**Slika 41.**).¹⁷⁹

¹⁷⁸ Ibid., 48.

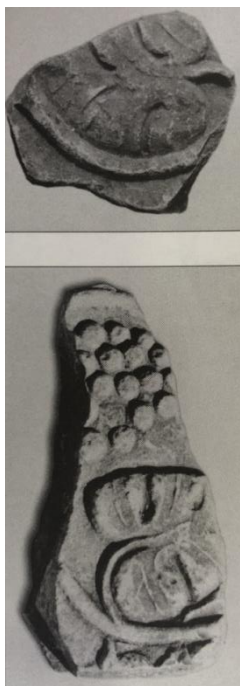
Slika 41. Pilastri s križem iz Pridrage (a, b), Biograda (c, d) i Banjevaca (f)

U Lovrečini u konfesiji apsida pronađena su četiri ulomka koja su sastavljena u jedan monumentalni luk (**Katalog 2, 1.8., 1.**). Luk je s jedne strane ukrašen listovima vinove loze, a s druge strane perforiranim elementima koji su oštećeni te je nemoguće odrediti što prikazuju. Sličan motiv vinove loze nalazimo na mnogim dijelovima crkvenog namještaja u crkvama diljem Dalmacije (**Slika 43.** i **Slika 44.**). Luk je gotovo sigurno stajao nad ulazom u svetište u čijoj su se apsidi nalazili oltar, oltarni grob i kameni kovčeg s relikvijama Sv. Lovre. Vjeruje se kako je relikvijar stajao u konfesiji tik pod lukom.¹⁸⁰

Slika 42. Primjer rekonstrukcije izgleda luka oltarne pregrade

¹⁸⁰ Ibid., 35.

Slika 43. Prikazi vinove loze na crkvenom namještaju iz Zmijavaca

Slika 44. Prikaz vinove loze na namještaju iz crkve Sv. Andrije u Baćini

Jedini ulomak zabata pronađen je u luci Splitske (**Katalog 2, 1.9., 1.**). Radi se o poluproizvodu, izrađenom u jednoj od bračkih klesarskih radionica, koji je tek dolaskom na svoje odredište na kopnu trebao biti ugrađen u crkvu i obrađen do kraja. Splitska je bila glavna luka za ukrcaj i prijevoz morskim putem kamenih proizvoda iz obližnjih klesarskih radionica kamenoloma Rasohe, Stražišće i Plate. Komunikacija između kamenoloma i luke za ukrcaj nalazila se između brda s prirodnim padom terena koji je služio kao rampa za spuštanje kamenih blokova. Antička obala nalazila se par metara dalje od današnje obale (koja je s godinama nasipana) te je broj pristaništa za brodove nadograđivan i proširivan više puta. U moru oko Splitske zabilježeno je više antičkih brodoloma, od kojih je jedan i znanstveno istražen.¹⁸¹ Svi pronađeni ulomci istraženog brodoloma jednaki su dekorativnim elementima od mramora i granita na mnogim dijelovima Dioklecijanove palače, čime je potvrđeno kako se kamen bračkih kamenoloma ustinu služio pri izgradnji palače.¹⁸² Ulomak zabata iz Splitske

¹⁸¹ Parica, 2012, 350.

¹⁸² Ibid.

monumentalnih je dimenzija pa pojedini autori¹⁸³ smatraju kako je vjerojatno trebao stajati nad glavnim ulazom u crkvu, a ne nad vratima oltarne pregrade. Reljef zabata prikazuje križ s radiranim hastama ispod kojih se nalazi ovca, a najvjerojatnije je riječ o prikazu križa kojeg flankiraju dvije ovce. Jednaki prikaz javlja se na ulomku sarkofaga iz Škripa (**Katalog 2, 1.10., 1.**), dok se analogije mogu pronaći na zabatu iz Nejašmića-Kantuni (**Slika 45.**) i sličnom prikazu križa s ovcama na ploči iz crkve Sv. Petra u Ublima (**Slika 46.**).

Slika 45. Zabat s lokaliteta Nejašmić-kanutni

Slika 46. Ploča iz crkve Sv. Petra u Ublima

Sarkofag iz Škripa jedini je te vrste u ranokršćanskoj zbirci muzeja (**Katalog 2, 1.10., 1.**). Kao i u slučaju prethodno navedenog zabata (**Katalog 2, 1.9., 1.**), radi se o ulomku s prikazom križa kojeg flankiraju ovce, dok je sačuvan samo prikaz tijela ovce i donji dio križa. Ulomak je pronađen u istraživanjima crkve Sv. Duha na groblju u neposrednoj blizini muzeja i datira se u 6. stoljeće. Sv. Duh lokalitet je s dugim kontinuitetom trajanja i mnogim adaptacijama i obnovama. Kako je u blizini pronađen Kibelin natpis (**Katalog 1, 1.3., 1.**), vjeruje se kako je jedan dio današnje crkve bio dio njenog hrama¹⁸⁴, koji je kasnije adaptiran i proširen u ranokršćansku crkvu bazilikalnog tipa pored koje se nalazilo groblje.¹⁸⁵ Ulomak sarkofaga pronađen je kao dio obloge srednjovjekovnog groba i jedini je primjer figuralnog

¹⁸³ Belamarić et al. 1994, 92.

¹⁸⁴ Vilogorac Brčić, 2012., 73-76.

¹⁸⁵ Belamarić et al. 1994, 80.

sarkofaga lokalnih bračkih radionica. Na Braču su najbrojniji sarkofazi s prikazom križa na prednjoj središnjoj strani, specifični za salonitansku regiju.¹⁸⁶ Dosad ih je na Braču pronađeno (čitavih ili fragmentiranih) oko dvadeset i to po čitavom otoku (Škrip, Lovrečina, Donji Humac, Bol, Supetar), a detaljnu rasčlambu tipova napravio je N. Cambi.¹⁸⁷

6.4. Posebna zapažanja

6.4.1. Kamen – simbol (Muzeja) otoka Brača

Kameni inventar Muzeja otoka Brača broji 136 eksponata, čime je njegova zastupljenost, sa 79% od ukupnog muzejskog inventara, nepobitno najbrojnija. To ne bi trebalo čuditi, s obzirom da je kamen ono od čega i kojeg otočani od davnina žive. „Bilo zlato“, kako na Braču zovu vapnenac, specifična je i karakteristična odlika otoka, čiji značaj seže mnogo dalje od onog geološkog i gospodarskog, ulazeći u sve aspekte bračke materijalne i duhovne kulture.

Kamen se na Braču brao od najranijih vremena, a pretpostavlja se kako je prva veća eksploatacija bračkog vapnenca započela u vrijeme grčke kolonizacije Jadrana. Na susjednim otocima, Hvaru i Visu, to je znanstveno potvrđeno, a način gradnje grčko-ilirskog bedema u Škripu temelj je za takvu pretpostavku i na Braču.¹⁸⁸ Ono što je znanstveno potvrđeno je činjenica kako su brački kamenolomi bili od neosporive važnosti u rimskom svijetu. Dok je za tri glavna, više puta spominjana, kamenoloma – Plate, Rasohe i Stražišće rimska eksploatacija potvrđena, za neke se još čeka potvrda struke. Pretpostavka kako je postojalo više aktivnih kamenoloma bazirana je na činjenici kako je u brojnim kamenolomima i danas vidljiv način lomljenja kamena karakterističan za Rimljane, kao i naziv „cava romana“ koji se za njih zadržao u narodu.¹⁸⁹ Jednako tako, u narodu se uvriježilo mišljenje kako su od bračkog vapnenca građeni dijelovi Dioklecijanove palače, kao i teatar, a kasnije i bazilike u Saloni. Plate, Rasohe i Stražišće i danas se nazivaju „Dioklecijanovim kamenolomima“ i vjerojatno

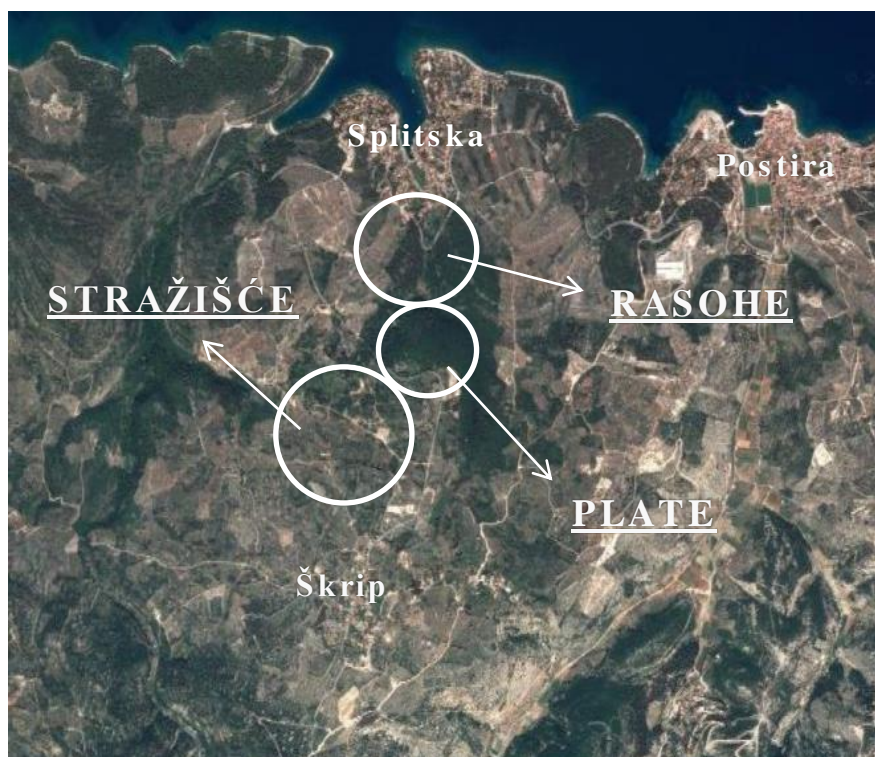
¹⁸⁶ I. Fisković, *Ranokršćanski sarkofazi s otoka Brača*, VAHD 85, 1981, 105–137.

¹⁸⁷ Cambi 2008, 121.

¹⁸⁸ M. Zaninović, *Obrada kamena i kamenolomi u antici srednje Dalmacije*, *Histria Antiqua* 3, 1997, 41-44.

¹⁸⁹ P. Didolić, *Bračko kamenarstvo u toku vremena*, Brački zbornik 2, Supetar 1954, 210.

nisu spadali u kažnjeničke kamenolome (*latomiaei*), već u standardne gospodarske (*lapidicinae*)¹⁹⁰, u kojima su ipak radili robovi, što potvrđuju brojni žrtvenici i reljefi posvećeni Herkulu, obrađeni u prethodnim poglavljima. Gradnjom, prvo ceste između Škripa i Splitske, a zatim splitske obilaznice, na vidjelo su i pod povećalo znanosti došli brojni dokazi o važnosti tih antičkih kamenoloma i koji su kao kameni inventar Muzeja u Škripu obrađeni i u ovom radu.

Slika 47. Karta sa naznačenim položajima antičkih kamenoloma

Kamen se u Platama, Rasohama i Stražišću lomio na način da bi se u prethodno iskopane žljebove stavljali veliki drveni klinovi, koji bi, nakon što se poliju vodom, nabubrili i širili, nakon čega bi kamen pucao po glavnoj žili. Dalje bi se pomoću poluga i kolotura dopremali do klesarskih radionica ili kao sirovina u luku za transport.¹⁹¹ Kao luka navedenih kamenoloma služila je ona u Splitskoj gdje su istraženi brodolomi potvrdili više pretpostavki.¹⁹² Prva je ona kako se antička luka za utovar kamena zbilja nalazila u toj, kako

¹⁹⁰ P. Didolić, *Historijski brački kamenolomi*, Brački zbornik 3, 1957, 100.

¹⁹¹ Ibid.

¹⁹² Parica 2012, 350.

se i danas naziva, „luci spasa“¹⁹³. Povoljan geografski položaj, duboka uvala i blizina tri glavna (potvrđena) kamenoloma razlog je što je kamen s otoka kretao baš iz Splitske. Druga potvrđena pretpostavka je ona, kako se tu zbilja ukrcavao kamen za izgradnju Dioklecijanove palače, što potvrđuju analize dekoracija na ulomcima pronađenim u splitskoj luci i na pojedinim elementima palače.¹⁹⁴ Također, ulomci pronađeni u luci ili u brodolomima ispred Splitske potvrđuju da su kao već isklesani poluproizvod, bili namijenjeni za danji transport. Nadalje, zabat s križem i ovcom (**Katalog 2, 1.9., 1.**) pronađen u moru, negira kako su se brački kamenolomi prestali s radom s pojavom kršćanstva, kako se dugo vremena mislilo, već su preuzeli glavnu ulogu u nabavi kamena i u izgradnji ranokršćanskih crkava i njihovih namještaja kako na otoku, tako i na kopnu.

Ono što nedostaje svim antičkim bračkim kamenolomima je lokacija i potvrda o postojanju neke klesarske radionice. Po svemu sudeći, prateći vrstu materijala i način klesanja, prvo žrtvenika, reljefa i stela, a kasnije način izrade i obrade pluteja, pilastra, ploča i ostalih dijelova ranokršćanskog crkvenog namještaja, na Braču je za vrijeme antike morala postojati barem jedna, ako ne i više klesarskih radionica. Za pretpostaviti je kako se morala nalaziti u blizini kamenoloma gdje se brao kamen, što zbog blizine i lakšeg rada, što zbog ostalih okolnosti koje su zahtijevali klesarski poslovi. Također, postavlja se pitanje da li se u izradi žrtvenika i reljefa pronađenih na drugim dijelovima otoka (prvenstveno na istočnoj strani – Pučišća, Povelja, Novo Selo, u unutrašnjosti – Gornji Humac i Nerežišća, a zatim i na južnoj – Bol), a kasnije pri izgradnji ranokršćanskih bazilika koristio kamen iz škripskih kamenoloma ili se pak koristio kamen iz nekog od obližnjih. Uzeći u obzir kako je do današnjeg dana prvenstveno najcjenjeniji kamen iz kamenoloma u okolici Pučišća, a zatim Gornjeg Humca i Praznica, za pretpostaviti je kako se kamen u njima brao i za vrijeme antike, ali su uslijed stoljetne eksploatacije tragovi nestali. Zasad o tome, kao i o utvrđivanju broja i lokacije klesarskih radionica, adekvatnih znanstvenih istraživanja nema.¹⁹⁵

¹⁹³ „Luka spasa” odnosi se na termin poznat među moreplovcima za luku koja i za najgoreg vremena pruža sigurno sidrište.

¹⁹⁴ Parica 2012, 350.

¹⁹⁵ Postoje samo naznake o postojanju antičkih kamenoloma na drugim lokacijama i pretpostavke o izradi pojedinih klesarskih proizvoda u istim radionicama, kao što to donosi E. Marin za primjer crkvenog namještaja sa samostanskog kompleksa na Mirju (E. Marin, *Starokršćanska oltarna pregrada na Mirju nedaleko Postira*, PPUD 21, 1980, 85-90.; E. Marin, *Starokršćanski pluteji s Mirja kod Postira na Braču*, PPUD 32, 117-132.) i J. Jeličić-Radonić za crkveni namještaj iz Lovrečine (J. Belamarić et al., *Ranokršćanski spomenici otoka Brača*, Split 1994, 35.)

U današnje vrijeme, važnost antičkih kamenoloma prepoznata je odredbom o plasmanu kamenoloma na listu zaštićenih zona u kojima je zabranjeno graditi, što je rezultiralo čišćenjem zaraslih putova kako bi im se moglo prići i postavljanjem informativnih ploča i putokaza koji upućuju na njihove lokacije. Uvođenje tematske staze „Hercules“ koja započinje u luci Splitske i završava u kamenolomu Rasohe ispred reljefa Herkula smatra se dosadašnjom krunom osvještavanja javnosti o živom nasljeđu antičkih kamenoloma.

6.4.2. Lovrečina

Slika 48. Ranokršćanska bazilika u Lovrečini

Uvidom u građu ustanovljeno je kako je najveći dio kamenog inventara muzeja pronađen u istraživanjima ranokršćanske crkve u uvali Lovrečina, stoga će u ovom poglavlju biti dan kratak pregled tog lokaliteta. Ranokršćanski kompleks nalazi se u uvali nazvanoj po

Sv. Lovri, istočno od Postira, na dnu plodnog dola s brojnim izvorima pitke vode. Prvi je o crkvi pisao Andrija Ciccarelli¹⁹⁶ koji je smatrao da se tu nalazio cenobitski samostan, a prvi put su ostaci crkve uočeni i dokumentirani 1906. godine pri obradi zemljišta. Iste godine važnost lokaliteta prepoznao je don Frane Bulić¹⁹⁷ koji je lokalitet obišao i pisao o brojnim nalazima, iako je crkvu pripisao srednjem vijeku. Crkva je do 1960ih godina bila u ruševnom stanju, a teren u blizini zarastao i nedostupan. 1963. godine Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture u Splitu započeo je sa istraživanjima unutrašnjosti crkve, kada su otkrivene lađe, apsida, konfesija, a 1967. godine nastavljena su istraživanja transepta i krsnih zdenaca. 1970. godine istraživali su se vanjski potporni zidovi, konfesija, gustirna i započeti su prvi konzervacijski radovi, a 1971. godine počeo se istraživati narteks i okolno područje. U zadnjim istraživanjima 1986. godine crkva je gotovo u potpunosti istražena, konzervirana i prezentirana.¹⁹⁸ U svim navedenim istraživanjima nađen je veliki dio crkvenog namještaja, čiji se ulomci sada nalaze u ranokršćanskoj zbirci Muzeja otoka Brača i koji su obrađeni u prethodnom poglavlju.

Slika 49. Sarkofag s križem ispred narteksa crkve, *in situ*

Crkva u Lovrečini bazilikalnog je tipa, longitudinalnog jednobrodnog oblika s transeptom i istaknutom apsidom u obliku potkove. Složenog je tlocrta zbog rasporeda sporednih prostorija grupiranih oko glavnog broda (**Slika 36.**). Zajednički elementi u jednom

¹⁹⁶ Ciccarelli, 1986, 28.

¹⁹⁷ Bulić 1909, 37.

¹⁹⁸ Belamarić et al. 1994, 28-31.

sklopu, koji služe za funkcionalnost liturgijskih obreda, doveli su do toga da upravo ovakav raspored i način gradnje definira novi tip crkvi, *ecclesiae rurales*.¹⁹⁹ Graditeljska i liturgijska posbenost crkve leži u nartekstu, bočnih stijenki u obliku apsida. U južnom kraju nartekusa nalazi se klupa, a u sjevernom zidani grob i sarkofazi, što potvrđuje njegov pogrebni kult.²⁰⁰ Uz sjeverni zid bazilike nalazile su se tri jednostavne i pravokutne krstioničke prostorije. Ulaz u krstionicu postojao je i u sjevernoistočnom dijelu crkve, dok se u središnjem dijelu nalazila kružna krstionica. Razlikovnost prostora krstioničkog dijela leži u tome što je imao ulaze iz krila crkve i posebnu prostoriju samo sa jednim ulazom, koja se tumači kao prostor za sakupljanje katakumena prije obreda krštenja, kao svojevrsna čekaonica. Uz južni dio crkve nalazile su se dvije paralelne prostorije, povezane s glavnim krakom i s hodnikom koji je vodio izvan crkve i kojem se ne zna namjena.²⁰¹

U glavnom brodu nalazilo se svetište, koje je od ostatka broda bilo odvojeno oltarnom pregradom sa kvadratnim pilastrima i plutejima nad kojima su se nalazili kapiteli s akantovim lišćem i čiji je pod bio popločan kamenim pločama. U sredini apsida svetišta nalazila se križna konfesija s oltarom i oltarnim grobom i postamentom s kamenim kovčecom.²⁰² Pronađeni relikvijar s urezanim križem najvjerojatnije je sadržavao relikvije Sv. Lovre, rimskog đakona koji je živio za vrijeme pontifikata pape Siksta II (257. – 258. godine), koji je stradao jer na zahtjev suca nije predao sve svete knjige i spise za koje je bio zadužen.²⁰³

Cijela crkva (uključujući i elemente oltarne pregrade) bila je oslikana freskama, što potvrđuju ostaci složenih geometrijskih kompozicija. Podloga freski bila je blijedožuta, a geometrijski motivi i različiti simboli (linije, pravokutnici, kružići, križevi, rombovi, strelice) bili su oker, narančasti, tamnocrveni i crni. Glavna krstionica također je bila oslikana, a bojama i uzorcima imitirala je mramorne oplate.²⁰⁴

Posebnost bazilike leži i u navedenom, glavnom krsnom zdencu (*piscini*), križnog oblika sa tri stepenice, koji se nalazi pored sjeverne strane broda. Uz njega su otkriveni odlično sačuvani ulomci baldahina ciborija koji se sastojao od četiri stupa s bazama i

¹⁹⁹ Ibid., 34.

²⁰⁰ J. Jeličić-Radonić, *Narteks u ranokršćanskoj arhitekturi na području istočnog Jadrana*, PPUD 23, 1983., 24.

²⁰¹ Cambi 2008, 95; J. Jeličić-Radonić, *Diakonion ranokršćanske crkve u Lovrečini na Braču*, PPUD 26, 1986-87, 42.

²⁰² Belamarić et al. 1994, 35.

²⁰³ Cambi 2008, 95.

²⁰⁴ Belamarić et al. 1994, 36.

kapitelima s volutama i četiri međusobno povezane grede na kojima je bio urezan križ.²⁰⁵ Pronađeni ulomci omogućili su potpunu rekonstrukciju zdenca s ciborijem (**Slika 50.**) .

Slika 50. Rekonstruirani krsni zdenac

Bazilikalni kompleks u Lovrečini izgrađen je u 6. stoljeću, po konceptu karakterističnim za crkve ruralnih sredina. Planska arhitektura crkve temeljena je na propisima iz glavnog grada provincije, Salone. Sav crkveni namještaj izrađen je u nekim od klesarskih radionica obližnjih antičkih kamenoloma (najvjerojatnije Rasohe ili Plate) što je moguće pratiti po motivima i načinima klesanja, koji se javljaju naročito na plutejima i sarkofazima. U uvali u neposrednoj blizini nalazila se rimska *villa rustica* koja se koristila prije izgradnje crkve, a najvjerojatnije i dosta kasnije kada se oko crkvenog kompleksa podiglo naselje. Nije utvrđeno kada je točno crkva napuštena. Kompleks nije najveći takvog tipa na otoku Braču (veći su bazilikalni kompleksi u Supetru i Povljima), no sigurno je najbolje i najsustavnije istražen.²⁰⁶

Revizijom muzejske građe i pregledom literature ustanovljeno je kako se gotovo sav crkveni namještaj pronađen tijekom dvadesetogodišnjih arheoloških istraživanja pohranio u muzeju ili u njegovom depou, dok za pojedine sarkofage, kapitule i već spomenuti relikvijar nije jasno gdje se čuvaju, pošto ne postoji javna dokumentacija. Muzej otoka Brača broji 93 ulomka pluteja, tranzena, ploči, pilastra, kapitula, stupova i luk (**Slika 51.**), što je uz Škrip i

²⁰⁵ D. Domančić, *Krsni zdenac ranokršćanske crkve u Lovrečini na Braču*, PPUD 23, 1983, 41-47.

²⁰⁶ Belamarić et al. 1994, 35.

njegovu okolicu, najviše inventara sa jednog lokaliteta, zbog čega je crkvi u Lovrečini posvećeno ovo poglavlje.

Slika 51. Prezentacija crkvenog namještaja iz Lovrečine u muzeju

7. ZAKLJUČAK

Osnovna misao pri izradi ovog diplomskog rada bilo je saznanje kako Muzej otoka Brača u Škripu nema katalog arheoloških zbirki, čija brojnost izloženih predmeta u muzeju svakako premašuje sve druge zbirke.²⁰⁷ Unutar arheološke zbirke najbrojniji su predmeti svrstani u *ranokršćansku*, a zatim predmeti *antičke* zbirke, dok je *prapovijesna* najslabije zastupljena. Također, zadnji vodič po muzeju tiskan je 1989. godine²⁰⁸, povodom desete godišnjice osnutka Bračkog muzeja. Uzeći u obzir, kako unatoč općeprihvaćenom mišljenju da je arheološka baština otoka Brača (pre)slabo istražena, činjenica je kako većina nalaza tijekom godina, bilo sustavnim istraživanjima, bilo na temelju slučajnih nalaza, ipak nađe svoje mjesto u ovom muzeju.

Temeljni cilj rada svakako leži u njegovom samom naslovu – napraviti reviziju muzejskog inventara – uskladiti postojeće podatke muzejskih zapisa (M++, inventarne knjige) sa stvarnim stanjem predmeta izloženih u muzeju. Tako je u radu obrađeno 173 muzejska eksponata, koji su nakon obrade definirani kao djelovi već spomenutih zbirki. Broj eksponata, kao što je razjašnjeno u prijašnjem poglavlju, nije se previše promijenio – 83 eksponata nakon revizije čine *antičku*, a 90 eksponata *ranokršćansku zbirku*, s rasponom datacija od 3. st. pr. Kr. do 6. st. Međutim, svojevrsan viši cilj i srž rada bila je želja da se muzejske predmete „provuče“ kroz različite vrste što recentnije znanstvene literature (arheološke, povijesne, ekonomsko-gospodarske, umjetničke), pronaći im analogije i dati što bolji okvir (vremenski, prostorni, stilski, kontekstualni) u kojem bi predmeti onda dobili svoj puni smisao.

Rad je pisan i s idejom da bi možda jednom, kada prilike dopuste, predstavljao temelj za izradu novog muzejskog kataloga i dijela vodiča posvećenom obrađenim zbirkama. Ne umanjujući ničiji trud i zalaganje, najvažniji muzej posvećen povijesti otoka Brača svakako zaslužuje aktualnije predstavljanje svog fundusa, s obzirom da se broj muzejskih predmeta, ali i posjetitelja svake godine povećava.

Ono što ostaje za buduća istraživanja, svakako je inventar smješten u depou u crkvi Sv. Ante. Prilikom revizije kompletnog muzejskog inventara, u svrhu izrade ovog diplomskog rada, inventarizirano je 206 predmeta i 2 kutije sa 163 i 98 ulomaka keramike koje su

²⁰⁷ Na ovom mjestu željela bih se zahvaliti dr. sc. Kristini Jelinčić-Vučković iz Instituta za arheologiju u Zagrebu, koja me, u incijalnoj korespondenciji o izradi diplomskog rada tematski vezanoj uz otok Brač, uputila na Muzej u Škripu i činjenicu kako materijal u muzeju nikad u cijelosti nije potpuno stručno obrađen.

²⁰⁸ H. Gjurašin, *Brački muzej, Škrip – vodič*, Supetar 1989.

definirane kao skupni nalazi. Svim predmetima u fundusu depoa dodijeljeni su inventarni brojevi, uzete dimenzije (visina, širina, dubina ili promjer) i fotografije iz više kutova. Također, analogijama s predmetima iz samog muzeja i na temelju informacija (doduše, iznimno šturih) o tome kako su, na koji način, kada i s kojeg lokaliteta predmeti stigli u muzejski depo, nastojala se dati barem približna datacija. Jednako kao i u muzeju, većina inventara odnosi se na razne kamene ulomke. Većina materijala uglavnom se odnosi na crkveni namještaj iz Lovrečine i kamene ulomke iz istraživanja pri proširenju škripskog groblja. Tako većina kamenog inventara, kojem je moguće odrediti formu ili svrhu otpada na ulomke stupova, kapitela, pluteja, pilastra i tranzena. Drugu najveću skupinu kamenog inventara čine ulomci kamenica, dok je ostalom inventaru nemoguće odrediti namjenu ili formu uslijed oštećenja i fragmentiranosti. Keramika broji najviše ulomaka amfora, raznih posuda i građevinske opeke. Stakla, metala i novca u depou nema.

S obzirom da Sv. Anti slijedi prenamijena prostora iz depoa u prostor namijenjen kulturnim sadržajima, koji izravno nemaju veze s muzejom (plan je stvoriti mjesto za aktualne izložbe i prezentacijski sadržaj ne nužno vezan uz povijest Škripa), izgledno je kako će se sav fundus depoa morati preseliti ili u zbirke i lapidarij muzeja ili na neku drugu lokaciju. Inventarizacija depoa u crkvi Sv. Ante prvi je korak i podloga u realizaciji tog plana. Također, ona predstavlja temelj za potencijalna buduća istraživanja, čijom će se daljnom revizijom i detaljnijim proučavanjem, kako samog inventara, tako i relevantne znanstvene literature, zaokružiti priča o Muzeju otoka Brača koja je započeta ovim diplomskim radom.

8. POPIS SLIKA

Slika 1. Karta Brača sa naznačenim mjestima i uvalama (<http://www.bracinfo.com/hr/>)

Slika 2. Dio Tabule Peutingeriane s prikazom otoka (<https://omnesviae.org/viewer/>)

Slika 3. Kamenolom Rasohe (<https://www.pinterest.com/pin/290693350921513574/>)

Slika 4. Ranokršćanska crkva u Lovrečini (<https://www.hkv.hr/reportae/lj-krinjar/1364-reportaa-krip-lijepa-li-si.html>)

Slika 5. Karta otoka sa ucrtanim arheološkim lokalitetima (Fisković 1982, 161)

Slika 6. Istočna strana Muzeja otoka Brača u Škripu (Fotografirala V. Matić)

Slika 7. Grčko-ilirski bedem u sjevero-zapadnom dijelu muzeja, fotografiran iz lapidarija (Fotografirala V. Matić)

Slika 8. Tlocrt starog dijela Škripa (Stančić et al. 2004, 50)

Slika 9. Unutrašnjost rimskog mauzoleja (Matoković 2011, 43)

Slika 10. Arheološka zbirka (Fotografirala V. Matić)

Slika 11. Pogled na stari dio grada i Brački kanal (<http://www.touristboard-selca.com/nova/index.php/hr/destinacije/166-skrip>)

Slika 12. Pogled iz unutrašnjosti mauzoleja na arheološke zbirke (Fotografirala V. Matić)

Slika 13. Crkva Sv. Ante u kojoj je smješten depo (Fotografirala V. Matić)

Slika 14. Žrtvenik Herkulu vojnika Valerija Valerijana iz kamenoloma Plate, Arheološki muzej Split (Cambi 2013, 12)

Slika 15. Ostaci arhitekture uz koje je pronađen Kibelin natpis (Fotografirala V. Matić)

Slika 16. Herkulov reljef u kamenolomu Rasohe (<https://twitter.com/hashtag/rasohe?src=hash>)

Slika 17. Reljef s nimfama iz Salone, Arheološki muzej u Splitu (Demicheli 2010, 181)

Slika 18. Reljef s nimfama iz Salone, Arheološki muzej u Splitu (Maršić 1997-1998, 105)

Slika 19. Crkva sv. Ilije i temelji rimskog mauzoleja (<http://www.brac-online.com.hr/2010/05/crkvice-sv-ilija-donji-humac.html>)

- Slika 20. Sarkofag ispred crkve Sv. Jelene (Fotografirala V. Matić)
- Slika 21. Sarkofag ispred kaštela Cerinić (Fotografirala V. Matić)
- Slika 22. Ulomak sarkofaga iz Gospe od Spinuta (Cambi 1988, T XXI)
- Slika 23. Ulomak sarkofaga s Raba (Cambi 1988, XXIIa)
- Slika 24. Lapidarij muzeja (<http://moj-otok.com/wp/bracinfor/muzej-otoka-braca-info/>)
- Slika 25. Rekonstrukcija tijeska za ulje u Škripu *in situ* (Sunko 2003, dodatak)
- Slika 26. Rekonstrukcija tijeska za ulje ili vino sa Kapljuča (Marin 1988, 115)
- Slika 27. Prezentacija amfora u muzeju (Fotografirala V. Matić)
- Slika 28. Dio *ville rustice* sa termama kod Novog Sela – Bunje (<http://www.iarh.hr/hr/tereni/novo-selo-bunje/>)
- Slika 29. Balzamarij iz Lore (Buljević 2010, 115)
- Slika 30. Balzamarij iz Lore (Buljević 2010, 110)
- Slika 31. Ulomci oltrane pregrade sa otočića Osinja (Jeličić 1997, 160)
- Slika 32. Rekonstrukcija oltrane pregrade sa Osinja (Jeličić 1997, 154)
- Slika 33. Prezentacija pluteja sa Mirja u muzeju (Fotografirala V. Matić)
- Slika 34. Tranzena iz crkve u Zadru (Vežić 2005, 50)
- Slika 35. Rekonstrukcija ulomaka perforiranih ploča kao pluteja (Fotografirala V. Matić)
- Slika 36. Tlocrt crkve u Lovrečini (Belamarić et al. 1994, 32)
- Slika 37. Ulomci menze (Fotografirala V. Matić)
- Slika 38. Ulomci menze (Fotografirala V. Matić)
- Slika 39. Rekonstrukcija oltara u Turbama (Chevalier 1995, 146)
- Slika 40. Rekonstrukcija oltara u sjevernoj crkvi u Srimi (Gunjača et al. 2005, 97)
- Slika 41. Pilastri s križem iz Pridrage (a, b), Biograda (c, d, e) i Banjevaca (e) (Vežić 2005, 164)

Slika 42. Primjer rekonstrukcije izgleda luka oltarne pregrade (Belamarić et al. 1994, 34)

Slika 43. Prikazi vinove loze na crkvenom namještaju iz Zmijavaca (Cambi et al. 1999, 91)

Slika 44. Prikaz vinove loze na namještaju iz crkve Sv. Andrije u Baćini (Vučić 2009, 161)

Slika 45. Zabat sa lokaliteta Nejašmić-kanutni (Jeličić 1985, 17)

Slika 46. Ploča iz crkve Sv. Petra u Ublima (Jeličić 1985, 15)

Slika 47. Karta sa naznačenim položajima antičkih kamenoloma

(<https://www.google.hr/maps/place/Bra%C4%8D/@43.3580503,16.5872282,13z/data=!4m5!3m4!1s0x134a9b3548954eaf:0x927404eda9b10653!8m2!3d43.3048913!4d16.6527099?hl=hr>)

Slika 48. Ranokršćanska bazilika u Lovrečini (Fotografirala V. Matić)

Slika 49. Sarkofag s križem ispred narteksa crkve, *in situ* (Fotografirala V. Matić)

Slika 50. Rekonstruirani krsni zdenac (<https://www.hkv.hr/reportae/lj-krinjar/1364-reportaa-krip-lijepa-li-si.html>)

Slika 51. Prezentacija crkvenog namještaja iz Lovrečine u muzeju (Fotografirala V. Matić)

Napomena: Sve fotografije u Katalogu 1 i Katalogu 2 fotografirala je i vlasništvo su V. Matić

9. POPIS KRATICA

ARR	Arheološki radovi i rasprave
BASD	Bullettino di storia e archeologia dalmata
BZ	Brački zbornik
CIL	Corpus Inscriptionum Latinarum
Izdanja HAD-a	Izdanja Hrvatskog arheološkog društva
Opvsc. Archaeol.	Opuscula Archaeologica, Radovi Arheološkog zavoda
Pril. Inst. arheol.	Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu
Zagrebu	
PPUD	Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji
RIC	Roman Imperial Coinage
SHP	Starohrvatska prosvjeta
VAHD	Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku
VAMZD	Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu
VAPD	Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku

10. POPIS LITERATURE I IZVORA

Popis literature

1. *Iscrizione inedite*, BASD 1, 1878, 3.
2. *Iscrizione inedite*, BASD 1, 1878, 36.
3. G. Alföldi, *Die Personennamen in der römischer Provinz Dalmazia – Beitrage zur Namenforschung*, Heidelberg 1969.
4. V. Barbarić, *Nekropola u Vičjoj luci i gradina Rat na otoku Braču – nova razmatranja*, VAPD 99, 2006, 43-62.
5. V. Begović, I. Schrunck, *Rimske vile Istre i Dalmacije, I. dio: pregled lokaliteta*, Pril. Inst. arheol. Zagrebu 19, 2002, 113-130.
6. V. Begović, I. Schrunck, *Rimske vile Istre i Dalmacije, II. dio: tipologija vila*, Pril. Inst. arheol. Zagrebu 19, 2002, 95-111.
7. J. Belamarić, D. Domančić, R. Bužančić, J. Jeličić-Radonić, *Ranokršćanski spomenici otoka Brača*, Split 1994.
8. F. Bulić, *Iscrizione inedite – Brattia*, BASD 10, 1887, 105
9. F. Bulić, *Starinska iznašašća na otoku Braču*, BASD 13, 1891, 119-120.
10. F. Bulić, *Brattia*, BASD 14, 1892, 116-120.
11. F. Bulić, *Brattia*, BASD 20, 1987, 54.
12. F. Bulić, *Ritrovamenti antichi a Bobovišće dell'Isola Brazza*, BASD 23, 1900, 23.
13. F. Bulić, *Ritrovamenti antichi sull'isola di Brazza*, BASD 23, 1900, 22.
14. F. Bulić, *Ritrovamenti antichi sull' isola Brazza riguardanti il Palazzo di Diocleziano a Spalato*, BASD 23, 1900, 18-23.
15. F. Bulić, *Un monumento romano pressi la chiesa di St. Elia nel villago di Humac inf. Sull' isola Brazza*, BASD 21, 1904, 116.
16. F. Bulić, *Ritrovamenti antichi cristiani a Lovreščina di Postire sull'isola Brač (Brazza)*, BASD 22, 1906, 37-39.
17. Z. Buljević, *Rimskodobna nekropola u splitskoj Lori*, VAPD 103, 2010, 81-190.
18. Z. Buljević, *Ranorimsko salonitansko i tilurijsko stakleno posuđe u kontekstu nalaza posuđa s područja provincije Dalmacije*, doktorski rad, Zagreb 2016,

19. R. Bužančić, *Rekonstrukcija konfesije ranokršćanske crkve u Postirima na Braču*, PPUD 34, 1994, 39-50.
20. R. Bužančić, *Dvije crkve na Braču obnovljene u ranom srednjem vijeku*, PPUD 31, 2002, 21-39.
21. N. Cambi, *Atički sarkofazi na istočnoj obali Jadrana*, Zagreb 1988.
22. N. Cambi, A. Gumulin, S. Tonković, *Starokršćanska bazilika u Zmijavcima*, Split – Zmijavci 1999.
23. N. Cambi, *Kiparstvo na Braču u antičko doba*, Brački zbornik 21, Supetar 2001, 240-269.
24. N. Cambi, *Kiparstvo rimske Dalmacije*, Split 2005.
25. N. Cambi, *Bilješke o kasnoj antici na Braču*, Brački zbornik 22, Supetar 2008, 87-125.
26. N. Cambi, *Sarkofazi lokalne produkcije u rimskoj Dalmaciji od II. do IV stoljeća.*, Zagreb 2010.
27. N. Cambi, *Herkul na Braču*, Klesarstvo i graditeljstvo 1-2, 2013, 5-19.
28. P. Chevalier, *Salona II – Ecclesiae Dalmatiae*, Rim-Split 1995.
29. A. Ciccarelli, *Zapažanja o otoku Braču*, Beograd-Bol 1982.
30. D. Demicheli, *Reljef nimfa i Silvana iz Vodne jame na otoku Braču*, Izdanja HAD-a 26, 2010. 175-185.
31. P. Didolić, *Bračko kamenarstvo u toku vremena*, Brački zbornik 2, Supetar 1954, 210-230.
32. P. Didolić, *Historijski brački kamenolomi*, Brački zbornik 3, Supetar 1957, 98-106.
33. D. Domančić, *Srednji vijek*, Brački zbornik 4, Supetar 1960, 111-134.
34. D. Domančić, *Krsni zdenac ranokršćanske crkve u Lovrečini na Braču*, PPUD 23, 1984, 41-48.
35. E. Dyggve, *Povijest salonitanskog kršćanstva*, Split 1996.
36. A. Faber, M. Nikolanci, *Škrip na otoku Braču – naselje i spomenici prethistorijskog i antičkog doba*, Pril. Inst. arheol. Zagrebu 2, 1985, 1-38.
37. I. Fadić, *Novi infundibulum na nekropoli antičkog Jadera*, Archeologia Adriatica 7, 2013, 151-162.
38. D. Farlati, *Illyrici sacri, tomus primus - Ecclesia salonitana: ab eius exordio usque ad saeculum quartum aerae christianae*, Venecija 1751.
39. C. Fisković, *Historički i umjetnički spomenici na Braču*, Brački zbornik 1, Supetar 1940, 23-26.
40. I. Fisković, *Ranokršćanski sarkofazi s otoka Brača*, VAHD 75, 1981, 105-135.

41. I. Fisković, V. Fisković, *Humačka crkvice sv. Ilije u bračkom kamenarstvu*, Klesarstvo i graditeljstvo 22, 2011, 5-35.
42. I. Fisković, *O ranokršćanskoj arhitekturi na otocima Braču i Šolti*, ARR 8-9, 1982, 159-216.
43. A. Fortis, *Put po Dalmaciji*, Zagreb 1984.
44. H. Gjurašin, Brački muzej, Škrip – vodič, Supetar 1989.
45. H. Gjurašin, *Kasnoantički nalazi iz Škripa na otoku Braču i srebreni prsten iz Vrlike*, SHP 20, 1990, 251-264.
46. H. Gjurašin, *Ukop od prapovijesti do srednjeg vijeka na otoku Braču*, Brački zbornik 22, Supetar 2008. 67-84.
47. Z. Gunjača, N. Cambi, D. Šarić, *Srima – Prižba, Starokršćanske dvojne crkve*, Šibenik 2005.
48. D. Hranković, *Braciae insulae descriptio*, Venecija 1405.
49. J. Jeličić, *Ikonografija starokršćanske lunete u Gatima*, PPUD 25, 1985, 5-23
50. J. Jeličić, *Diakonikon ranokršćanske crkve u Lovrečini na Braču*, PPUD 26, 1987, 33-48.
51. J. Jeličić, *Narteks u ranokršćanskoj arhitekturi na području istočnog Jadrana*, PPUD 23, 1984, 5-39.
52. J. Jeličić-Radonić, *Ranokršćanski kompleks u Gatima kod Omiša u kontekstu bizantske arhitekture*, doktorski rad, Zagreb 1992.
53. J. Jeličić-Radonić, *Ranokršćanske freske u Lovrečini na Braču*, PPUD 31, 1992, 133-150
54. J. Jeličić-Radonić, *Skulptura ranokršćanske crkve iz castelluma na otočiću Osinju na ušću Neretve*, PPUD 35, 1997, 147-161.
55. J. Jeličić-Radonić, *Reljefi s prikazima Heraklovih djela u crkvi Sv. Kaja u Solinu*, PPUD 29, 2002, 31-49.
56. K. Jelinčić, *Rustična vila na Bunjama kod Novog Sela na Braču*, VAPD 98, 2005, 121-132.
57. K. Jelinčić, *Topografija rustičnih vila na otoku Braču*, magistarski rad, Zagreb 2005.
58. K. Jelinčić, Lj. Perinić Muratović, *Novi arheološki nalazi iz Postira na otoku Braču*, Pril. Inst. arheol. Zagrebu 27, 2010, 177-216.
59. K. Jelinčić-Vučković, *Luke kod Škripa na otoku Braču – novi arheološki nalazi*, Archaeologia Adriatica 5, 2011, 127-149.

60. V. Jukić Buča, *Ranokršćanski plutej iz četvrti Sv. Teodore u Puli*, Histria Archaeologica 47, 2016, 153-172.
61. M. Jurišić, *Ancient Shipwrecks of the Adriatic – Maritime transport during the first and the second centuries AD*, Oxford 2000.
62. A. Jutrović, *Natpisi u Sutivanu (Brač)*, VAHD 50, 1928-1929, 348-349.
63. A. Jutrović, *Bračka naselja i podrijetlo njegovog stanovništva*, Brački zbornik 1, Supetar 1940, 4-12.
64. K. Kadlec, *Status i reformacija otoka, Monumenta historico – iuridica slavorum meridiolanum*, Zagreb 1926.
65. B. Kirigin, *Nalazi rimskih natpisa i reljefa kod Škripa*, VAHD 72-73, 1979, 129-140.
66. B. Kirigin, E. Marin, *Arheološki vodič po srednjoj Dalmaciji*, Split 1989.
67. B. Kirigin, *Grko-italske amfore na Jadranu*, Arheološki vestnik 45, 1994, 15-24.
68. V. Kovačić, *Ranokršćanska crkva u Stipanskoj luci kod Pučišća*, PPUD 38, 2000, 89-105.
69. V. Kovačić, *Kasnoantička vila sa portikom na Mirju kod Postira*, Klesarstvo i graditeljstvo 21, 2010, 25-37.
70. K. Marasović, D. Matelić Poljak, *Upotreba dekorativnog kamena u Dioklecijanovoj palači u Splitu*, Histria Antiqua 19, 2010, 89-100.
71. E. Marin, *Starokršćanska oltarna pregrada na Mirju nedaleko Postira*, PPUD 21, 1980, 85-90.
72. E. Marin, *Starokršćanska Salona*, Zagreb 1988.
73. E. Marin, *Starokršćanski pluteji s Mirja kod Postira na Braču*, PPUD 32, 1992, 117-132.
74. E. Marin, *Salona Christiana*, Split 1994.
75. I. Marović, M. Nikolanci, *Četiri groba iz nekropole u Vičjoj luci (o. Brač) pronađena u 1908. god.*, VAHD 70-71, 1977, 5-55.
76. D. Maršić, *Ikonografski tip nimfa s školjkama*, VAMZD 20-21, 1997-1998, 103-124.
77. D. Maršić, *Novi Herulov žrtvenik iz Trogira*, Archaeologica Adriatica 1, 2007, 111-128.
78. A. Matoković, *Muzej otoka Brača*, Informatica museologica 42, 2012, 41-45.
79. F. Matz, *Die Dionysische Sarkophage – Corpus der atniken Sarkophaggreifs IV*, Berlin 1968.
80. B. Migotti, *Neka pitanja ranokršćanske hagiografije srednje Dalmacije*, ARR, Zagreb 1988, 133-159.

81. B. Migotti, *Ranokršćanska topografija na području između Krke i Cetine*, Zagreb 1990.
82. I. Mioljek, I. Mihajlović, *Antički brodolomi s teretom sarkofaga na području Dalmacije*, Portal – Godišnjak Hrvatskog restauratorskog zavoda 2, 2011, 215-221.
83. M. Nikolanci, *Prolegomena za antički Škrip na otoku Braču*, VAHD 82, 1989, 99-107.
84. M. Nikolanci, *Šume u Dalmaciji u antici*, VAHD 82, 1989, 158-170.
85. I. Ostojić, *Starokršćanska bazilika s krstionicom i rimskim spomenicima u Povljima na Braču*, PPUD 12, 1960, 5-24.
86. M. Parica, *Nekoliko primjera lučkih instalacija antičkih kamenoloma na dalmatinskim otocima*, Histria Antiqua 21, 2012, 345-353.
87. F. Radić, *Sredovječna bazilika Sv. Duha u Škripu na otoku Braču*, SHP 2, 1896, 105-109.
88. I. Radić Rossi, *Amfore tipa Lamboglia 2 i Dressler 6 na istočnoj obali Jadrana u svjetlu podmorskih nalaza*, magistarski rad, Zagreb 1993.
89. Ž. Rapanić, *Disputationes Salonae 1970*, Split 1975.
90. D. Rendić-Miočević, *Da li je na Braču bilo grčkih kolonija?*, Brački zbornik 2, 1954, 90 – 94.
91. D. Rendić-Miočević, *Carmina epigraphica*, Split 1987.
92. D. Rendić-Miočević, *Iliri i antički svijet*, Split 1989.
93. D. Rendić-Miočević, *Ulomci s prikazom Silvana i Dijane s lokaliteta Tršćenica u splitskom polju*, VAPD 100, 2007, 13-30.
94. M. Sanader, *O kultu Herkula u Hrvatskoj*, Opvs. archaeol. 18, 1994, 88-114.
95. M. Sanader, *Vilicus – prilog poznavanju djelatnosti upravitelja imanja i državnog namještenika*, Opvs. archaeol. 19, 1995, 97-109.
96. M. Sanader, *Imago Provinciarum*, Zagreb 2008.
97. M. Sanader, *O antičkim kultovima u Hrvatskoj*, VAPD 101, 2008, 157-186.
98. M. Sanader, *Ranokrošćanska arheologija*, Zagreb 2015.
99. M. Sanader, D. Tončinić, M. Vukov, *Dva nova antička spomenika s otoka Brača, Okolica Kaštelanskog zaljeva u prošlosti – Sažeci*, Kaštel Lukšić 2017.
100. Z. Stančić, N. Vujnović, B. Kirigin, S. Čače, T. Podobnik, J. Burmaz, *The archaeological heritage of the island of Brač – Adriatic Island Projects*, Oxford 1999.
101. Z. Stančić, N. Vujnović, B. Kirigin, S. Čače, T. Podobnik, J. Burmaz, *Arheološka baština otoka Brača*, Brački zbornik 21, Supetar 2004.
102. M. Suić, *Noviji natpisi iz Burnuma*, Diadora 5, 1970, 110-122.

103. M. Suić, *Antički grad na istočnom Jadranu*, Zagreb 1976.
104. M. Suić, *Prilog toponomastici otoka Brača*, Brački zbornik 15, Supetar 1987, 189-201.
105. M. Suić, *Odabrani radovi iz stare povijesti Hrvatske: opera selecta*, Zagreb 1996.
106. A. Sunko, *Škrip na otoku Braču: u antičkom i srednjovjekovnom razdoblju*, diplomski rad, Zagreb 2003.
107. T. Šeparović, *Zbirka rimskog novca u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika*, Split 2003.
108. P. Šimunović, *Toponimija otoka Brača*, Zagreb 1970.
109. P. Šimunović, *Brač – vodič po otoku*, Zagreb 1987.
110. P. Šimunović, *Bračka toponimija*, Zagreb 2003.
111. P. Šimunović, R. Barilla, *Brač – krajolici i spomenici*, Dračevica 2014.
112. A. Škegro, *Gospodarstvo rimske Dalmacije*, Zagreb 1999.
113. H. Tomas, *O Kiklopima i kiklopskoj gradnji*, u: H. Tomas (ur.), *Signa et litterae II. Mythos – cultus – imagines deorum*, Zagreb 2005, 55-82.
114. M. Topić, *Rano kršćanstvo u salonitanskom ageru*, diplomski rad, Zagreb 1995.
115. Ž. Ujčić, *Ranokršćanska bazilika Sv. Marije Formoze u Puli*, Pula 2005.
116. P. Vežić, *Zadar na pragu kršćanstva*, Zadar 2005.
117. I. Vilogorac Brčić, *Sljedbenici Velike Majke na tlu Hrvatske u rimsko doba*, doktorski rad, Zagreb 2012.
118. D. Vrsalović, *Kulturni spomenici otoka Brača*, Brački zbornik 4, 1960, 73-110.
119. D. Vrsalović, *Bilješke s reambulacije nekih arheoloških spomenika otoka Brača*, Brački zbornik 3, Supetar 1965, 88-97.
120. D. Vrsalović, *Povijest otoka Brača*, Brački zbornik 6, 1968.
121. J. Vučić, *Kameni spomenici iz ckrve sv. Andrije u Baćini*, Diadora 23, 2009, 131-176.
122. J. J. Wilkes, *Dalmatia*, London 1969.
123. M. Zaninović, *Od Helena do Hrvata*, Zagreb 1996.
124. M. Zaninović, *Villae rusticae u pejzažu otoka u obale antičke Dalmacije*, Histria Antiqua 1, 1997, 87-96.
125. M. Zaninović, *Obrada kamena i kamenolomi u antici srednje Dalmacije*, Histria Antiqua 3, 1997, 37-45.
126. M. Zaninović, *Ilirski ratovi*, Zagreb 2015.

Popis izvora

1. Apolonije Rođanin, *Argonautica*, prir. G. W. Mooney, London 1912.
2. Anonim Ravenjanin, *Cosmographia*, prir. M. Pinder i G. Parthey, Berlin 1860.
3. Antoninov Itinerarij, *Itinerarium maritimum*, prir. M. Pinder i G. Parthey, Berlin 1848.
4. Plinije Stariji, *Naturalis historia III (Zemljopis starog svijeta)*, prev. U. Pasini, Split 2004.
5. Polibije, *Historiae I (Istorije I)*, prir. M. Ricl, Novi Sad 1988.
6. Pseudo Skilak, *Periplus*, u: M. Suić, *Odabrani radovi iz stare povijesti Hrvatske: opera selecta*, Zagreb 1996.
7. Stjepan Bizantinac, *De Urbibus et Populis*, prir. A. van Berkel, Leiden 1674.
8. Tabula Peutingeriana, <https://www.tabula-peutingeriana.de/>

KATALOZI

1. Kameni inventar

1.1. Žrtvenici

1. Žrtvenik posvećen Jupiteru

Inventarni broj: 58

Mjesto nalaza: Škrip, Stražišće

Dimenzije: v. 69,5 cm; š. 39 cm; d. 36 cm

Datacija: 2. st.

Opis: Žrtvenik s natpisom, izrađen od vapnenca. Odlično očuvan, s manjim oštećenjem na bazi. Profilirane su tri strane žrtvenika, a stražnja strana je ravno isklesana. Natpis na prednjoj strani glasi:

I O M / T FL POMPEIVS / V COH III /
ALPINORVM / ANTONINIANE /
CVRAM AGENS / FAB AMP MEN ET /
VIBIUS – VIBIANUS / PROTECTROS /
COS

Interpretacija i prijevod (po B. Kiriginu)
glase:

I(ovi) O(ptimo) M(aximo) / T(itus)
F(lavius) Pompeius / (centurio) coh(ortis)
III / Alpinorum / Antoniniane / curam
agens / fab(ricae) amp(hitetatri) men(sor)
et / Vibius Vibianus / protector /
co(n)s(ularis)

Jupiteru najboljem i najvećem

Tit Flavije, centurion treće antoninijanske
kohorte alpinaca, nadstojnik radionice

1.

radove na amfiteatru, mjerač, i Vibije Vibijan, konzularni protektor.

Literatura: Cambi 2004, str. 248; Fisković 1940, str. 24; Kirigin 1979, str.130-135; Vrsalović 1960, str. 84-85, Stančić et al. 2004, str. 162.

Analogije: CIL III 1805, 2762a, 3096, 3126, 8472, 8571, 9835, 10007, 12900; Alföldi 1969, str. 269, 362; Suić 1970, str.110-111, 122.

2. Žrtvenik posvećen Asklepiju

Inventarni broj: 59

Mjesto nalaza: Škrip, Stražišće

Dimenzije: v. 32,5 cm; š. 20,6 cm; d. 20 cm

Datacija: oko 2. st.

Opis: Žrtvenik sa natpisom, izrađen od vapnenca. Odlično očuvan. Profilirane su tri strane žrtvenika, a stražnja strana je ravno isklesana. Natpis glasi:

ASCLE / PIO / VAL CRY / SIS V S

Interpretacija i prijevod (po B. Kiriginu) glasi:

Ascle / pio/ Val(erius) Cry / sis v(otum) s(olvit)

Asklepiju Valerije Crysis zavjet ispuni.

Literatura: Kirigin 1979. str. 135; Cambi 2004, str. 248; Stančić et al. 2004, str. 162-163.

Analogije: CIL V 6; Alföldy 1969, str. 176.

2.

3. Žrtvenik posvećen Mitri

Inventarni broj: 60

Mjesto nalaza: Škrip

Dimenzije: v. 48,6 cm; š. 31 cm; d. 25 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Žrtvenik sa natpisom, izrađen od vapnenca. Lošije izrade, slabije očuvan. Profilirane su tri strane žrtvenika, a stražnja strana je ravno isklesana. Natpis i interpretacija glase:

SIM / IVLS / BVBALVS

S(oli) I(nvicto) M(ithrae) / Iulius / Bubalus

Napomena: Dar Dinka Krstulovića iz Škripa. Nalazio se na kući Nikolić u Škripu.

Literatura: Vrsalović 1970, str. 84; Faber, Nikolanci 1985, str. 24, T IV. Sl. 1; Gjurašin 1989, str. 17; Cambi 2004, str. 248; Stančić et al. 2004, str. 131; Jelinčić 2005, str. 52-53; Jelinčić 2011, str. 128;

3.

4. Žrtvenik posvećen Herkulu

Inventarni broj: 61

Mjesto nalaza: Škrip, Stražišće

Dimenzije: v. 85,5 cm; š. 52 cm; d. 20 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Žrtvenik sa natpisom, izrađen od vapnenca. Odlično očuvan. Profilirane su tri strane žrtvenika, a stražnja strana je ravno isklesana. Natpis u donjem dijelu baze naknadno je dodan i novijeg je datuma. Natpis na žrtveniku glasi:

H A S / ALNIUS OBUL / TRONIUS /
DETER

4.

Interpretacija (po N. Cambiju) glasi:
H(erculi) A(ugusto) S(acrum) / Alnius
Obultronius / Deter

Napomena: Pronađen na lokalitetu
Stražišće u 18. stoljeću. Dar Zdenka
Jelinčića iz Postira.

Literatura: Vrsalović 1960, str. 86; Sanader
1995, str. 91, 103; Škegro 1999, str. 261;
Stančić et al 2004, str. 134; Cambi 2013,
str. 11.

5. Žrtvenik posvećen nepoznatom božanstvu

Inventarni broj: 62

Mjesto nalaza: Škrip

Dimenzije: v. 29 cm; š. 26 cm; d. 24 cm

Datacija: 3. st.

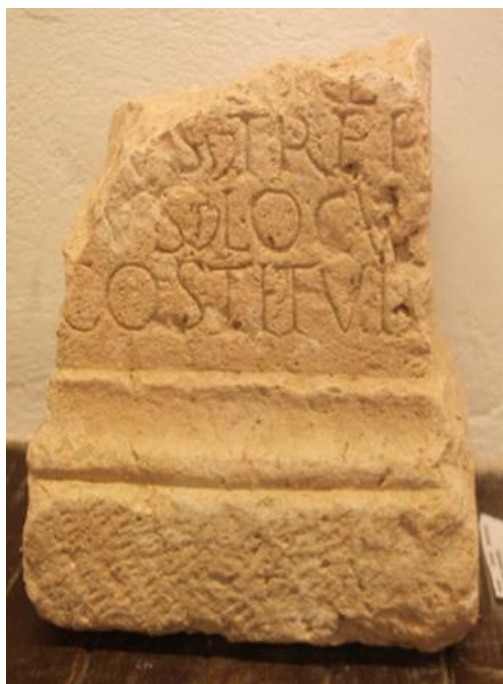
Opis: Žrtvenik sa natpisom, izrađen od
vapnenca. Sačuvan je donji dio poviše baze.
Zbog oštećenja natpisnog polja vidljiv je
samo dio natpisa. Natpis i interpretacija
(po Stančić et al.) glase:

VS TREB / VS LOCV / COSTITVI

TRO / AGS / Q(intus) COREL / LIVS /
T(h)REPTVS LOCVM / CO(n)STITVIT

Literatura: Faber, Nikolanci 1985, T IV.,
Sl. 2; Stančić et al. 2004, str. 130.

5.

6. Žrtvenik

Inventarni broj: 1900

Mjesto nalaza: kamenolom Plate

Dimenzije: v. 65 cm; š. 34 cm; d. 29 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Žrtvenik od vapnenca. Lošije izrade, dobro očuvan. Sve četiri strane su ravno isklesane. Nema natpisa.

6.

7. Žrtvenik

Inventarni broj: 1911

Mjesto nalaza: kamenolom Plate

Dimenzije: v. 31 cm; š. 22 cm;

Datacija: 3. st.

Opis: Žrtvenik od vapnenca. Lošije izrade, loše očuvan. Sve četiri strane su ravno isklesane. Nema natpisa.

7.

1.2. Stele

1. Stela

Inventarni broj: 70

Mjesto nalaza: Škrip, Kostirda

Dimenzije: v. 60; š. 33; d. 7 cm

Datacija: 2. st.

Opis: Stela od vapnenca, izrađena klesanjem. Jednostavnog pravokutnog oblika, unutar kojeg se u profiliranom polju nalazi natpis. Iznad natpisnog polja nalazi se ukras vitičastog lišća. Natpis glasi: DM / STATIAE / PROVINC / STATIA / MESAALI / MATRI / B.M.P.

Napomena: Pronađena na lokalitetu Kostirda, 2 km od Škripa, na putu prema Supetru. Otkupljena od Tonke Damjanović iz Škripa.

Literatura: Faber Nikolanci 1985, T IV, sl. 4; Stančić et al. 2004, str.166.

1.

2. Stela

Inventarni broj: 71

Mjesto nalaza: Škrip

Dimenzije: v. 112 cm; š. 83 cm; d. 9 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Stela od vapnenca, izrađena klesanjem. Jednostavnog pravokutnog oblika, unutar kojeg se u profiliranom polju, u gornjem dijelu nalazi natpis. Polje je ispresijecano vodoravnim crtama. Nema ukrasa. Natpis je djelomičan, pošto je

gornji dio oštećen i glasi: EELICONEM / AMVANORO / POTOMERA.

Napomena: Pronađena istočno od kule Radojković/rimskog mauzoleja.

2.

3. Stela

Inventarni broj: 72

Mjesto nalaza: Postira

Dimenzije: v. 75 cm; š. 47 cm; d. 8 cm

Datacija: 2. st.

Opis: Stela od vapnenca, izrađena klesanjem. Jednostavnog pravokutnog oblika, unutar kojeg se u profiliranom polju nalazi natpis. Arhitektonskog je oblika sa zabatom i akroterijem ukrašenim floralnim i vitičastim ukrasom. Stela je oštećena i naknadno sastavljena od sedam ulomaka. Natpis je djelomično oštećen i teško čitljiv i glasi: DM / EEICIOTTCOM / INIANSINRERA / IANPIMNXV / MENIPPAPRA / TRPIOIOREM / III XXXX

Analogije: Vučić 2007, str. 163.

3.

4. Stela s prikazom Dioniza

Inventarni broj: 1902

Mjesto nalaza: kamenolom Plate

Dimenzije: v. 150 cm; š. 56 cm; d. 19 cm

Datacija: 2. st.

Opis: Stela od vapnenca, izrađena klesanjem. Većih dimenzija, ima dva jasno izražena dijela. Na gornjem dijelu stele vidljiv je Dionizov lik bez glave, pošto je krajnji gornji dio stele uništen. Muškarac stoji raširenih nogu i ruku, snažne je građe i izraženog falusa. U lijevoj ruci drži zmiju, koja mu je omotana oko šake i koja izlazi iz vrča koji mu se nalazi pored lijeve noge. U drugoj ruci drži čašu. Po torzu mu se nalaze ukrasi vinovih loza iz kojih izlaze četiri grozda, kao i dvije ptice, okrenute jedna nasuprot drugoj. Iza Dioniza nalaze se dva zrcalna prikaza bršljanovih vitica. Poviše ramena, pored glave isklesane su vitice vinove loze sa dva grozda. Gornji dio ukrasnog polja odvojen je od donjeg profilacijom. Donji dio je bez ukrasa i na dnu ima isklesano postolje.

Napomena: Stela je restaurirana 2007. godine.

4.

5. Ulomak stele

Inventarni broj: 2054

Mjesto nalaza: Škrip, Sv. Duh

Dimenzije: v. 50 cm; š. 42 cm; d. 6 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Stela od vapnenca, izrađena klesanjem. Jednostavnog pravokutnog oblika, unutar kojeg se u gornjem dijelu profiliranog polja nalazi natpis. Nema ukrasa. Stela je djelomično oštećena. Natpis glasi: DM / IACIDOINE / ANOXXXPI / CN INAMAT / ER

Napomena: Pronađena na lokalitetu sv. Duh 1990. godine. Trenutno je smještena u depou u crkvi Sv. Ante.

5.

6. Ulomak stele

Inventarni broj: 2055

Mjesto nalaza: Škrip, Sv. Duh

Dimenzije: v. 33 cm; š. 45 cm; d. 10 cm

Datacija: 2. st.

Opis: Stela od vapnenca, izrađena klesanjem. Jednostavnog pravokutnog oblika, unutar kojeg se u profiliranom polju nalazi natpis. Oštećena je te je vidljiva samo donja polovica sa dijelom natpisa. Nema ukrasa. Natpis glasi: SIMO OMINI / ANO MD / AN XIM M

Napomena: Pronađena na lokalitetu Sv. Duh 1990. godine. Trenutno je smještena u depou u crkvi Sv. Ante.

6.

1.3. Natpisi

1. Natpis posvećen Kibeli

Inventarni broj: 66

Mjesto nalaza: Škrip, Novo groblje

Dimenzije: v. 30,5 cm; š. 51,5 cm; d. 16 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Klesana pravokutna ploča, izrađena od vapnenca. Profilirana je prednja strana gdje se nalazi natpis, dok su ostale neobrađene, vjerojatno kako bi stajale umetnute u fiksnom arhitektonskom elementu. U odličnom stanju. Pronađen pri gradnji novog groblja, natpis je posvetnog karaktera. Spominje ženu Mesceniu Tertulu, kći Publija, koja svojim novcem podiže trijem. Natpis i interpretacija (po Stančić et al) glasi:

M M / /MESCENIA P F / TERTVLLA /
PORTIC / F D S P

M(agnae) M(atri) / MESCENIA P(ubli)
F(ilia) / TERTVULLA . PORT(i)C(um) /
F(ecit) D(e) S(ua) P(ecunia)

Napomena: Pronađen je 1983. godine pri otvaranju novog groblja. Natpis je pronadjen uz tragove arhitekture pa se pretpostavlja postojanje hrama. Vilogorac Brčić (godina) pretpostavlja njegovo postojanje na mjestu današnje crkvice sv. Duha.

Literatura: Jelinčić 2005, str.53; Stančić et. al. 2004, str. 128; Vilogorac Brčić 2012, str. 73, 76, 78, 91, 131, 132, 262, 329.

1.

1.4. Reljefi

1. Reljef s prikazom Herkula

Inventarni broj: 63

Mjesto nalaza: granica kamenoloma
Rasohe i Stražišće

Dimenzije: v. 164 cm; š. 63 cm; d. 49 cm

Datacija: 1. pol. 3. st.

Opis: Reljef izrađen klesanjem vapnenca. Izrađen od jednog kamenog bloka, obrađen je s prednje strane, dok je stražnja strana neobrađena. Gornji dio reljefa prikazuje Herkula, donji dio je ravno obrađena baza. Herkul je prikazan u stajaćoj pozi, ogrnut lavljom kožom. U jednoj ruci drži toljagu, prebačenu preko ramena, dok u drugoj drži okrugli predmet, vjerojatno jabuku. Iza nogu mu stoji lav, a moguće je raspoznati i stablo. Herkul je prikazan kuštrave kose, guste brade i brkova, kao stariji čovjek.

Napomena: Pronađen je pri proširenju ceste između kamenoloma Rasohe i Stražišće (cesta Škrip – Splitska) 1974. godine.

Literatura: Kirigin 1979, str.135-137; Sanader 1994, str. 91, 102; Maršić 2006, str. 119; Cambi 2004, str. 243-245 Cambi 2005, str. 155-156; Cambi 2013, str. 13-14;

Analogije: CIL III 8863; Vrsalović 1970, str. 80-81; Herkalo isklesan u živoj stijeni u kamenolomu Rasohe.

1.

2. Reljef s prikazom Herkula

Inventarni broj: 64

Mjesto nalaza: granica kamenoloma
Rasohe i Stražišće

Dimenzije: v. 93 cm; š. 63 cm; d. 26 cm

Datacija: 1. pol. 3. st.

Opis: Reljef izrađen klesanjem vapnenca. Izrađen od jednog kamenog bloka, sa dva dijela. Gornji dio prikazuje Herkula, dok je donji naglašen, ali bez prikaza. Reljef prikazuje nagog, bradatog Herkula, oslonjenog na desnu nogu. U jednoj ruci drži plitku zdjelu i lavlju kožu sa jasno vidljivom glavom i šapama, dok u drugoj drži toljagu kojom se podupire o pod. Reljef je dobro očuvan, slabije kvalitete izrade od reljefa u Katalogu 1. ,1.2.,1.

Napomena: Pronađen pri proširenju ceste između kamenoloma Rasohe i Stražišće (cesta Škrip – Splitska) 1974. godine.

Literatura: Kirigin 1979., str. 137-138; Sanader 1994, str. 91, 103; Cambi 2004, str. 244-245; Cambi 2013, str. 14-15;

Analogije: CIL III 8863; Vrsalović 1970, str. 80-81; Herkalo isklesan u živoj stijeni u kamenolomu Rasohe.

2.

3. Ulomak reljefa s prikazom Dioniza i Satira/nimfe

Inventarni broj: 65

Mjesto nalaza: granica kamenoloma
Rasohe i Stražišće

Dimenzije: v. 28 cm; š. 21 cm; d. 27cm

Datacija: 2. st.

Opis: Ulomak reljefa od vapnenca, sačuvan u donjem dijelu. Na dnu baze vidljiva je profilacija. Vidljiva su dva lika, jedan nagao, drugi ogrnut haljinom. Naga figura je prikazana u profilu, dok je figura u haljini prikazana frontalno. Do odjevenog lika moguće je vidjeti šape životinje. Prema B. Kiriginu radi se o muškoj i ženskoj osobi iz dionizijske povorke, Dionizu i nimfi. Reljef je povezan sa štovanjem Libera/Dioniza i sepulkralne je ili kultne namjene. Prema N. Cambiju, kako je ovdje preuzeto, radi se o dionizijskom prikazu, pijanog Dioniza kojeg pridržava Satir, uz pratnju pantere. Profilacija reljefa pokazuje kako je bio dio noge stola.

Napomena: Pronađen pri proširenju ceste između kamenoloma Rasohe i Stražišće (cesta Škrip – Splitska) 1974. godine.

Literatura: Kirigin 1979, st. 138.-140;
Cambi 2004, str. 245-246;

Analogije: Matz 1968, br. 9, t. 13-15, br. 11, t. 13-15.

3.

4. Ulomak reljefa s prikazom nepoznatog božanstva

Inventarni broj: 1889

Mjesto nalaza: kamenolom Plate

Dimenzije: v. 17 cm; š. 28 cm; d. 10 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Ulomak donjeg dijela reljefa od vapnenca, poprilično oštećen. Na dnu baze vidljiva je profilacija. Od prikaza na reljefu moguće je vidjeti stopala raširenih nogu lika i pored lijeve noge objekt koji podsjeća na školjku, iz čijeg rascjepa izlazi tanki objekt.

Napomena: O natpisu na bazi ne postoje detaljnije informacije te je nejasno je li dodan naknadno. Natpis glasi: VS / CRENO / LAPIDARM. Dar prof. Nikole Mirića, 2005. g.

4.

5. Ulomak reljefa stele

Inventarni broj: 1890

Mjesto nalaza: kamenolom Plate

Dimenzije: v. 29 cm; š. 19,5 cm; d. 10 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Ulomak nadgrobnog spomenika izrađenog od vapnenca. Profilirane su tri strane spomenika, a stražnja strana je ravno isklesana. Najvjerojatnije se radi o gornjem dijelu (akroteriju) stele. Ulomak je dobro očuvan i jasno je vidljiv floralni ukras.

5.

6. Ulomak reljefa s nimfama

Inventarni broj: 2133

Mjesto nalaza: Vodna jama

Dimenzije: v. 17 cm; š. 25 cm

Datacija: 3.st.

Opis: Ulomak reljefa od vapnenca. Profilirane su tri strane spomenika, a stražnja strana je ravno isklesana. Na profiliranoj strani ulomka vidljive su glave dvije ženske osobe, okrenute na desnu stranu. Lijeva strana lica ženskih osoba lošije je isklesana od desne strane te oštećenija. Ženski likovi su mlađi sa pomnije prikazanim frizurama. Prema D. Demicheliju, najvjerojatnije se radi o prikazu tri nimfe i boga Silvana, iako su na ulomku zbog oštećenja vidljive samo dva ženska lika. Poviše njihovih glava nalazi se okvir sa uklesanim natpisom: NIFFISETSIL. Po D. Demicheliju interpretacija natpisa glasi:

NI(M)FIS ET SI(LVANO SACR(UM)?)

Napomena: Pronađen 2007. g. u Vodnoj jami između Supetra i Donjeg Humca, zajedno s kataloškim jedinicama 1.4. 4.1. 3. i 1.4. 4.1. 4.

Literatura: Demicheli 2010, str.175-185.

Analogije: Maršić 1997-1998, str. 106-107; Rendić-Miočević 2007, str. 33; Demicheli 2010, str. 181.

6.

1.5. Skulpture

1. Ulomak skulpture pastira

Inventarni broj: 68

Mjesto nalaza: Donji Humac

Dimenzije: v. 42 cm; š. 28 cm; d. 20 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Ulomak donjeg dijela skulpture, izrađene od vapnenca. Lošije izrade, slabo očuvana. sačuvan je prikaz osobe od pojasa nadolje, odlomljene od pojasa i ispod koljena. Obrađena samo s prednje strane, dok je među nogama ostavljen neobrađeni kameni materijal, vjerojatno je služila kao reljef. Lik je odjeven u tuniku do koljena, potpasanu u struku. D. Vrsalović smatra je skulpturom žene, a N. Cambi pastira, kako je i ovdje preuzeto.

Napomena: Pronađena uz crkvu sv. Ilije i nekadašnji rimski mauzolej.

Literatura: Cambi 2004, str. 266-267, Vrsalović 1960, str. 77.

Analogije: Vrsalović 1960, str. 77.; Katalog 1, 1.4., 2.

1.

2. Ulomak skulpture pastira

Inventarni broj: 69

Mjesto nalaza: Donji Humac

Dimenzije: v. 31 cm; š. 28 cm; d. 21 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Ulomak donjeg dijela skulpture, izrađene od vapnenca. Lošije izrade, slabo očuvana. Sačuvan je prikaz osobe od pojasa nadolje, odlomljene od pojasa i ispod gležnjeva. Obradena samo s prednje strane, dok je među nogama ostavljen neobrađeni kameni materijal, vjerojatno je služila kao reljef. Lik je odjeven u tuniku do koljena. D. Vrsalović smatra je skulpturom žene, a N. Cambi pastira, kako je i ovdje preuzeto.

Napomena: Pronađena uz crkvu sv. Ilije i nekadašnji rimski mauzolej.

Literatura: Cambi 2004, str. 266-267; Vrsalović 1960, str. 77.

Analogije: Vrsalović 1960, str. 78.; Katalog 1, 1.4., 1.

2.

1.6. Sarkofazi

1. Ulomak sarkofaga s prikazom Meleagra

Inventarni broj: 57

Mjesto nalaza: Bol, Rudina

Dimenzije: v 24 cm; š 13 cm

Datacija: 1. pol. 3. st.

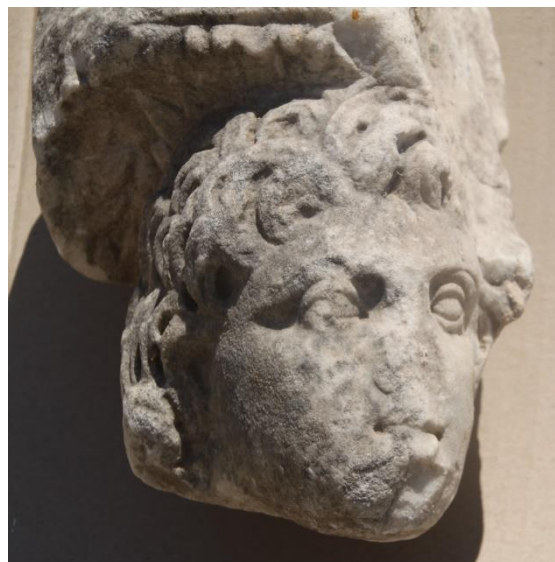
Opis: Ulomak sarkofaga izrađenog od penteličkog mramora, vjerojatno gornjeg dijela sanduka. Izvrsno obrađen, djelomično oštećen. Sačuvala se glava mlađeg muškarca ispod profilacije od akantova lišća i cvijeća. Po široko otvorenim očima i kosi, N. Cambi smatra kako se radi o Meleagru i importiranom sarkofagu atičke radionice, kako je i ovdje preuzeto.

Napomena: Otkupljen 1980. od Tome Kuljiša. Nađen na lokaciji Rudina u blizini kuće u kojoj je uzidan portret rimskog cara.

Literatura: Cambi 2004, str. 258-259; Stančić et al. 2004, str. 69.

Analogije: Koch 1983, str. 144; Cambi 1988, str. 38-39;

1.

1.7. Kapiteli

1. Ulomak kapitela

Inventarni broj: 2128

Mjesto nalaza: Splitska

Dimenzije: v. 30 cm; š. 37 cm; d. 18 cm

Datacija: 3. – 6. st.

Opis: Ulomak kapitela, izrađen od vapnenca, s ostatkom profilacije kojom je odijeljen od stabla stupa.

1.

2.

Naziv: Ulomak kapitela

Inventarni broj: 2136

Mjesto nalaza: Splitska

Dimenzije: v 13 cm; š 27 cm; d 37 cm

Datacija: 3. – 6. st.

Opis: Ulomak kapitela, izrađen od vapnenca, s ostatkom prikaza stiliziranog akantovog lišća.

2.

1.8. Stupovi

1. Ulomak stupa

Inventarni broj: 2129

Mjesto nalaza: Splitska

Dimenzije: v. 24 cm; š. 28 cm; d. 39 cm

Datacija: 3. st. – 6. st.

Opis: Ulomak debla stupa izrađenog od granita.

Napomena: Vjerojatno dio istog stupa kao i kataloška jedinica 1, 1.8, 3.

1.

2. Ulomak stupa

Inventarni broj: 2131

Mjesto nalaza: Splitska

Dimenzije: v. 49 cm; pr. 23 cm

Datacija: 3. st. – 6. st.

Opis: Ulomak debla stupa, izrađenog od vapnenca, sa ostatkom pravokutne profilacije.

2.

3. Ulomak stupa

Inventarni broj: 2132

Mjesto nalaza: Splitska

Dimenzije: v. 28 cm; š. 28 cm; d. 10 cm

Datacija: 3. st.- 6. st.

Opis: Ulomak debla stupa, izrađenog od granita.

Napomena: Vjerojatno dio istog stupa kao i kataloška jedinica 1, 1.8, 1.

3.

4. Ulomak stupa

Inventarni broj: 2139

Mjesto nalaza: Splitska

Dimenzije: v. 14 cm; š. 36 cm; d. 36 cm

Datacija: 3. st. – 6. st.

Opis: Ulomak debla stupa, izrađenog od vapnenca, s ostatkom vidljive profilacije žlijebova na krajevima stupa.

4.

1.9. Kamenice

1. Kamenica

Inventarni broj: 1901

Mjesto nalaza: kamenolom Plate

Dimenzije: v. 38 cm; š. 36 cm; d. 59 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Kamenica od vapnenca, izrađena klesanjem. Pravokutnih ploha, duboko klesana, srednje debelih stijenki. Očuvana u cjelosti.

1.

2. Ulomak kamenice

Inventarni broj: 1907

Mjesto nalaza: kamenolom Plate

Dimenzije: v. 23 cm; š. 39

Datacija: 3. st.

Opis: Ulomak kamenice od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je dio kamenice kružnog oblika, srednje debelih stijenki, sa izraženim kljunom.

2.

3. Ulomak kamenice

Inventarni broj: 1908

Mjesto nalaza: kamenolom Plate

Dimenzije: v. 19 cm; š. 39 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Ulomak kamenice od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je dio dna kamenice kružnog oblika, srednje debelih stijenki.

3.

4. Ulomak kamenice

Inventarni broj: 1909

Mjesto nalaza: kamenolom Plate

Dimenzije: v. 19 cm; š. 52 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Ulomak kamenice od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je dio kamenice kružnog oblika, srednje debelih stijenki

4.

5. Kamenica

Inventarni broj: 1910

Mjesto nalaza: kamenolom Plate

Dimenzije: v. 22 cm; š. 54 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Kružna kamenica od vapnenca, izrađena klesanjem. Ulomak je dio dna kamenice kružnog oblika, srednje debelih stijenki, sa izraženim kljunom. Dno je sačuvano u cijelosti.

5.

6. Kamenica

Inventarni broj: 1914

Mjesto nalaza: kamenolom Plate

Dimenzije: v. 20 cm; pr. 37 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Kamenica od vapnenca, izrađena klesanjem. Kamenica je kružnog oblika, duboko klesana, srednje debelih stijenki. Očuvana u cijelosti.

6.

7. Ulomak kamenice

Inventarni broj: 1915

Mjesto nalaza: kamenolom Plate

Dimenzije: v. 20 cm; š. 33 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Ulomak kamenice od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je dio kamenice kružnog oblika, srednje debelih stijenki.

7.

8. Kamenica

Inventarni broj: 1916

Mjesto nalaza: kamenolom Plate

Dimenzije: v. 30 cm; pr. 40 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Kamenica od vapnenca, izrađena klesanjem. Kamenica je kružnog oblika, duboko klesana, srednje debelih stijenki. Očuvana u cijelosti.

8.

9. Ulomak kamenice

Inventarni broj: 1917

Mjesto nalaza: kamenolom Plate

Dimenzije: v. 17 cm; pr. 36 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Kružna kamenica od vapnenca, izrađena klesanjem. Ulomak je dio dna kamenice kružnog oblika, srednje debelih stijenki, sa izraženim kljunom. Dno je sačuvano u cijelosti.

9.

10. Kamenica

Inventarni broj: 1918

Mjesto nalaza: kamenolom Plate

Dimenzije: v. 50 cm; pr. 88 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Kamenica od vapnenca, izrađena klesanjem. Kamenica je kružnog oblika, duboko klesana, srednje debelih do tanjih stijenki. Pri vrhu oboda očuvana su oba kljuna ili ručke. Očuvana u cijelosti.

10.

1.10 Tijesci

1. Podnožje tijeska

Inventarni broj: 506

Mjesto nalaza: Škrip

Dimenzije: pr. 130 cm

Datacija: oko 3. st.

Opis: Ponožje tijeska za ulje, pronađeno u litici tik uz zapadni dio rimskog mauzoleja/kule Radojković. Sastavljeno je od tri utora za mehanizam različitih dubina i okruglog žlijeba za sakupljanje i otjecaj ulja.

Napomena: *In situ*.

Literatura: Faber, Nikolanci 1985, str. 3, T. II, slika 3

Analogije: Marin et al. 1988, str. 114-115.

1.

1.11. Ostali kameni nalazi

1. Obradeni blok kamena

Inventarni broj: 1912

Mjesto nalaza: nepoznato

Dimenzije: v. 44 cm; pr. 36 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Obradeni blok vapnenca, izrađen klesanjem. Kružnog oblika, poprilično oštećen. Vjerojatno se radi o deblu stupa.

1.

2. Obradeni blok kamena

Inventarni broj: 1913

Mjesto nalaza: nepoznato

Dimenzije: v. 17 cm; š. 74 cm; d. 40 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Obradeni blok vapnenca, izrađen klesanjem. Pravokutnog oblika, debljih stijenki. Ravno klesanih objih ploha. U središnjem dijelu vidljiv je žlijeb. Možda se radi o ulomku kamenice. Oštećen.

2.

3. Obradeni blok kamena

Inventarni broj: 1919

Mjesto nalaza: kamenolom Plate

Dimenzije: v. 36 cm; š. 48 cm

Datacija: 4. st.

Opis: Obradeni blok vapnenca, izrađen klesanjem. Pravokutnog oblika, debljih stijenki. Jedna strana je neobrađena, druga ima plitko klesane ukrase. Prikazano je šest kružnica (3x2), od kojih je pet upisano u kvadrate. Oštećen.

3.

4. Obradeni blok kamena

Inventarni broj: 2137

Mjesto nalaza: Splitska

Dimenzije: v. 17 cm; š. 29 cm; d. 15 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Obradeni blok vapnenca, izrađen klesanjem. Nepravilnog oblika, debelih stijenki. Obje strane ulomka grubo su klesane, na jednoj strani vidljiv je ostatak profilacije. Oštećen.

Napomena: Terenski nalaz iz Splitske, pronađen u svibnju 2010. godine.

6.

5. Obradeni mramorni blok

Inventarni broj: 2138

Mjesto nalaza: Splitska

Dimenzije: v. 31 cm; š. 22 cm; d. 38 cm

Datacija: 3. st.

Opis: Obradeni blok mramor, izrađen klesanjem. Pravilnog oblika pravokutnika, srednje debelih stijenki. Tri strane ulomka grubo su klesanje, na jednoj su vidljivi tragovi ukrasa ili profilacije.

Napomena: Terenski nalaz iz Splitske, pronađen u svibnju 2010. godine.

5.

6. Obradeni mramorni blok

Inventarni broj: 2130

Mjesto nalaza: Splitska

Dimenzije: v. 31 cm; š. 64 cm; d. 18 cm

Datacija: 3.st.

Opis: Obradeni blok mramora, izrađen klesanjem. Nepravilnog oblika, debelih stijenki. Jedna strana ulomka ravno je klesana, na drugoj je plitko uklesan ukras rozete s upisanom kružnicom u sredini i vegetabilnim vijencem na obodu.

Napomena: Terenski nalaz iz Splitske, pronađen 1.3.2007. godine.

6.

2. Keramika

2.1. Amfore

1. Ulomak amfore

Inventarni broj: 182

Mjesto nalaza: Pučišća

Dimenzije: v. 49 cm; š. 31 cm

Datacija: 1. st. pr. Kr. – 1.st.

Opis: Gornji dio amfore, obod, čitavi vrat s obje ručke i dio trbuha. Amfora pripada tipu Lamboglia 2 ili Dressler 6.

Napomena: Nalaz ronilačkog društva „Arbun“ iz Pučišća 1976. godine. Uvala antičkog brodoloma nalazi se istočno od Pučišća prema Poveljima.

Literatura: Radić Rossi 1993; Stančić et al. 2004, str. 146.

1.

2. Ulomak amfore

Inventarni broj: 183

Mjesto nalaza: Pučišća

Dimenzije: v. 82 cm; š. 36 cm

Datacija: 1. st. pr. Kr. – 1.st.

Opis: Donji dio amfore, cijelo jajoliko tijelo, deblji šiljak i mali dio ramena. Amfora pripada tipu Lamboglia 2 ili Dressler 6.

Napomena: Vidi kat. jed. 2., 2.1, 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 2., 2.1, 1.

2.

3. Ulomak amfore

Inventarni broj: 184

Mjesto nalaza: Pučišća

Dimenzije: v. 73 cm; š. 36 cm

Datacija: 1. st. pr. Kr. – 1.st.

Opis: Donji dio amfore, cijelo jajoliko tijelo, tanji šiljak i mali dio ramena. Amfora pripada tipu Lamboglia 2 ili Dressler 6.

Napomena: Vidi kat. jed. 2., 2.1, 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 2., 2.1, 1.

3.

4. Ulomak amfore

Inventarni broj: 185

Mjesto nalaza: Pučišća

Dimenzije: v. 70 cm; š. 32 cm

Datacija: 1. st. pr. Kr. – 1.st.

Opis: Donji dio amfore, cijelo jajoliko tijelo, deblji šiljak i mali dio ramena. Amfora pripada tipu Lamboglia 2 ili Dressler 6.

Napomena: Vidi kat. jed. 2., 2.1, 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 2., 2.1, 1.

4.

5. Ulomak amfore

Inventarni broj: 186

Mjesto nalaza: Pučišća

Dimenzije: v. 51 cm; š. 31 cm

Datacija: 1. st. pr. Kr. – 1.st.

Opis: Gornji dio amfore, obod, čitavi vrat s jednom cijelom i jednom djelomičnom ručkom te dio trbuha. Amfora pripada tipu Lamboglia 2 ili Dressler 6.

Napomena: Vidi kat. jed. 2., 2.1, 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 2., 2.1, 1.

5.

6. Ulomak amfore

Inventarni broj: 187

Mjesto nalaza: Pučišća

Dimenzije: v. 43 cm; š. 25 cm

Datacija: 1. st. pr. Kr. – 1.st.

Opis: Gornji dio amfore, obod, čitavi vrat s obje ručke i dio trbuha. Amfora pripada tipu Lamboglia 2 ili Dressler 6.

Napomena: Vidi kat. jed. 2., 2.1, 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 2., 2.1, 1.

6.

7. Ulomak amfore

Inventarni broj: 188

Mjesto nalaza: Pučišća

Dimenzije: v. 34 cm; š. 25 cm

Datacija: 1. st. pr. Kr. – 1.st.

Opis: Gornji dio amfore, obod, čitavi vrat s obje ručke i dio trbuha. Amfora pripada tipu Lamboglia 2 ili Dressler 6.

Napomena: Vidi kat. jed. 2., 2.1, 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 2., 2.1, 1.

7.

8. Ulomak amfore

Inventarni broj: 189

Mjesto nalaza: Pučišća

Dimenzije: v. 41 cm; š. 27 cm

Datacija: 1. st. pr. Kr. – 1.st.

Opis: Gornji dio amfore, obod, čitavi vrat s obje ručke i dio trbuha. Amfora pripada tipu Lamboglia 2 ili Dressler 6.

Napomena: Vidi kat. jed. 2., 2.1, 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 2., 2.1, 1.

8.

9. Ulomak amfore

Inventarni broj: 190

Mjesto nalaza: Pučišća

Dimenzije: v. 41 cm; š. 26 cm

Datacija: 1. st. pr. Kr. – 1.st.

Opis: Gornji dio amfore, obod, čitavi vrat s obje ručke i dio trbuha. Amfora pripada tipu Lamboglia 2 ili Dressler 6.

Napomena: Vidi kat. jed. 2., 2.1, 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 2., 2.1, 1.

9.

10. Amfora

Inventarni broj: 191

Mjesto nalaza: Bol

Dimenzije: v 70 cm; š 31 cm

Datacija: 3. st. pr. Kr. – 2. st. pr. Kr.

Opis: Amfora sačuvana u cijelosti. Grčko-italski tip. Tragovi pečata nisu sačuvani.

Napomena: Ostavština Stjepana Salme.

Literatura: Kirigin 1994, str. 15-24.

Analogije: Jurišić 2000, str. 104.

10.

2.2. Posude

1. Ulomak posude

Inventarni broj: 789

Mjesto nalaza: Škrip, Novo groblje

Dimenzije: v. 2,4 cm

Datacija: nema

Opis: Ulomak oboda terre sigillate.

Napomena: Pronađena na lokalitetu Novo groblje, u grobu 2, 1983. godine.

1.

2. Ulomak posude

Inventarni broj: 835

Mjesto nalaza: Bol, Kupina

Dimenzije: v. 8,5 cm; š. 6,4 cm

Datacija: nema

Opis: Središnji ulomak posude. Ukrašen četiri manja nepravilna kruga, po sredini posude.

Napomena: Nađena 1981. godine na lokalitetu Kupina, dar Vanje Vodanović.

2.

3. Ulomak posude

Inventarni broj: 836

Mjesto nalaza: Bol, Kupina

Dimenzije: v. 8,5 cm

Datacija: nema

Opis: Ulomak ručke ili oboda posude. Ukras tri manja nepravilna kruga. Po sredini rupa – možda se radi o loncu koji može visiti.

Napomena: Nađeno 1981. godine na lokalitetu Kupina, dar Vanje Vodanović.

3.

4. Ulomak posude

Inventarni broj: 837

Mjesto nalaza: Bol, Zlatni rat

Dimenzije: v. 8,9 cm; š. 7 cm; d. 4 cm

Datacija: nema

Opis: Ulomak oboda posude ili amfore. Vidljiva profilacija oboda.

Napomena: Pronađena 1983. godine na lokalitetu Zlatni rat.

4.

5. Ulomak posude

Inventarni broj: 838

Mjesto nalaza: Bol, Zlatni rat

Dimenzije: v. 9 cm; š. 8,5 cm; d. 4 cm

Datacija: nema

Opis: Ulomak ručke ili vrška amfore.

5.

2.3. Građevinska keramika

1. Građevinska opeka

Inventarni broj: 169

Mjesto nalaza: Novo Selo, Bunje

Dimenzije: v. 6 cm; pr. 18,5 cm

Datacija: 1. – 6. st.

Opis: Okrugli ulomak stupa hipokausta, u potpunosti sačuvan.

Napomena: Dar Antonija Škrpaca.

Literatura: Jelinčić 2010, str. 215-127.

1.

2. Građevinska opeka

Inventarni broj: 170

Mjesto nalaza: Novo selo, Bunje

Dimenzije: v. 6 cm; pr. 18,3 cm

Datacija: 1. – 6. st.

Opis: Okrugli ulomak stupa hipokausta, u potpunosti sačuvan.

Napomena: Dar Antonija Škrpaca.

Literatura: Jelinčić 2010. str. 125-127.

2.

3. Građevinska opeka

Inventarni broj: 720

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 21,5 cm; š. 28 cm; d. 6 cm

Datacija: 1. – 6. st.

Opis: Ulomak ploče sa vidljivom profilacijom, žućkastosive boje. Vjerojatno se radi o teguli. Sa stražnje strane vidljiv je otisak šape četveronožne životinje.

Napomena: Pronađena 1961.godine.

3.

3. Metal

3.1. Kopče

1. Kopča

Inventarni broj: 741

Mjesto nalaza: Škrip, Novo groblje

Dimenzije: v. 7,2 cm; š. 5,5 cm

Datacija: 4. – 6. st.

Opis: Željezna predica sa ovalnom alkom i trnom. Oštećena.

Napomena: Pronađena na lokalitetu Novo 1983. godine.

Literatura: Gjurašin 1992, str. 254.

Analogije: Marin et al. 1993, str. 233.

1.

3.2. Čavli

1. Čavao

Inventarni broj: 742

Mjesto nalaza: Škrip, Novo groblje

Dimenzije: v. 7 cm; š. 1,8 cm

Datacija: 4. – 6. st.

Opis: Željezni čavao izrađen kovanjem, sa ravnom glavom i debljim ravnim tijelom. Korodiran i oštećen.

Napomena: Pronađen na lokalitetu Novo groblje, u grobu 3, 1983. godine.

Literatura: Gjurašin 1992, str.253.-254.

1.

2. Čavao

Inventarni broj: 743

Mjesto nalaza: Škrip, Novo groblje

Dimenzije: v. 6,8 cm; š. 1,6 cm

Datacija: 4. – 6.st.

Opis: Željezni čavao izrađen kovanjem, sa ravnom glavom i tanjim ravnim tijelom. Korodiran i oštećen.

Napomena: Vidi kat. jed. 3., 3.2., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 3., 2.3., 1.

2.

3. Čavao

Inventarni broj: 744

Mjesto nalaza: Škrip, Novo groblje

Dimenzije: v. 7,7 cm;

Datacija: 4. – 6. st.

Opis: Željezni čavao izrađen kovanjem, sa ravnom glavom i tanjim tijelom, blago savinutim pri kraju. Korodiran i oštećen.

Napomena: Vidi kat. jed. 3., 3.2., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 3., 2.3., 1.

3.

4. Čavao

Inventarni broj: 745

Mjesto nalaza: Škrip, Novo groblje

Dimenzije: v. 6,2 cm; š. 2 cm

Datacija: 4. – 6. st.

Opis: Željezni čavao izrađen kovanjem, sa ravnom glavom i debljim ravnim tijelom. Korodiran i oštećen.

Napomena: Pronađen na lokalitetu Novo groblje, u grobu 2, 1983. godine.

Literatura: Vidi kat. jed. 3., 2.3., 1.

4.

5. Čavao

Inventarni broj: 746

Mjesto nalaza: Škrip, Novo groblje

Dimenzije: v. 5,8 cm; š. 2 cm

Datacija: 4. – 6. st.

Opis: Željezni čavao izrađen kovanjem, sa ravnom glavom i debljim savinutom tijelom. Korodiran i oštećen.

Napomena: Vidi kat. jed. 3., 3.2., 4.

Literatura: Vidi kat. jed. 3., 2.3., 1.

5.

6. Čavao

Inventarni broj: 747

Mjesto nalaza: Škrip, Novo groblje

Dimenzije: v. 7,5 cm; š. 2,2 cm

Datacija: 4. – 6. st.

Opis: Željezni čavao izrađen kovanjem, sa ravnom glavom i tanjim ravnim tijelom. Korodiran i oštećen.

Napomena: Pronađen na lokalitetu Novo groblje, pored grobova, 1983. godine.

Literatura: Vidi kat. jed. 3., 2.3., 1.

6.

7. Čavao

Inventarni broj: 748

Mjesto nalaza: Škrip, Novo groblje

Dimenzije: v. 6 cm; š. 1,2 cm

Datacija: 4. – 6. st.

Opis: Željezni čavao izrađen kovanjem, sa ravnom glavom i debljim ravnim tijelom. Korodiran i oštećen.

Napomena: Vidi kat. jed. 3., 3.2., 6.

Literatura: Vidi kat. jed. 3., 2.3., 1.

7.

4. Staklo

1. Ulomak balzamarija

Inventarni broj: 788

Mjesto nalaza: Škrip, Novo groblje

Dimenzije: v. 2,3 cm

Datacija: 2. pol. 1. st.

Opis: Ulomak balzamarija od svijetlomodričastog stakla, s uskim vratom i ljevkastim obodom s rubom savijem prema unutra.

Napomena: Pronađeno na lokalitetu Novo groblje 1983. godine, u grobu 2.

Analogije: Buljević 2010, str. 90-91.

1.

2. Ulomak balzamarija

Inventarni broj: 2134

Mjesto nalaza: Vodna jama

Dimenzije: pr. 4,5 cm

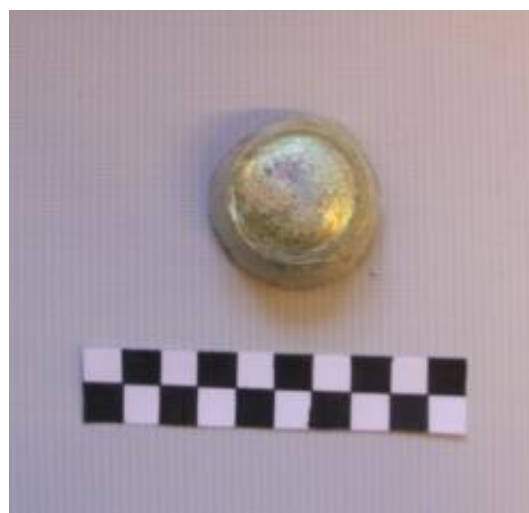
Datacija: 2. pol. 1. st - 2. st.

Opis: Dno balzamarija od prozirnog stakla sa sedefastim odsjajem.

Napomena: Vidi kat. jed. 4, 4.1, 1.

Analogije: Buljević 2010, str. 102.

2.

3. Balzamarij

Inventarni broj: 2135

Mjesto nalaza: Vodna jama

Dimenzije: v 7.8 cm; pr 3.5 cm

Datacija: 2. pol. 1.st. – 2. st.

Opis: Ulomak balzamarija koničnog oblika, od prozirnog svjetlomodričastog stakla, malog koničnog tijela i stisnutog prijelaza u visoki vrat.

Napomena: Pronađeno 2007. godine u Vodnoj jami između Supetra i Donjeg Humca, zajedno sa inv. brojem 2133 i 2134.

Analogije: Buljević 2010, str. 88, 90.

3.

4. Infundibulum

Inventarni broj: 787

Mjesto nalaza: Škrip

Dimenzije: pr. 6 cm

Datacija: 1.st. – 2. st.

Opis: Ulomak od prozirnog zelenkastog stakla s poluloptastim recipijentom zakrivljenih rubova i uskim cjevastim otvorom.

Napomena: Dar Stanke Machiedo.

Analogije: Fadić 2013, 161

4.

5. Novac

5.1. Novo Selo, Bunje

1. August (27. g. pr. Kr. - 14. g.)

dupondij ili as?; ø gr, 2,5 cm, k ø

Av. [CAESAR AVGVST PONT MAX
TRIBUNEC POT]

Poprsje desno.

Rv. [M SALVIVS OTHO III VIR AAA FF]
oko natpisa S•C

Kovnica: Rim

Datacija: 7. g. pr. Kr.

RIC 429 – RIC 432

Mjesto nalaza: Novo Selo, Bunje

Inventarni broj: 565

1.

2. Faustina II, za vrijeme Marka Aurelija (161. – 180.) ili Antonina Pia (138. – 161.)

Ae novac?; ø gr, 2,4 cm, k ø

Av. Legenda nije čitljiva.

Poprsje desno.

Rv. Vesta ili Concordia?

Kovnica: ?

Datacija: prije 175. g.

RIC III?

Mjesto nalaza: Novo Selo, Bunje

Inventarni broj: 562

2.

3. Konstantin II (337. -340.)

Ae?; ø gr, 1,5 cm, k ø

Datacija: prije 340. g.

Av. [IUN NOBC]

Poprsje desno.

Rv. [GLORIA EXERCITUS 1]

Dva vojnika s kopljem u štitom stoje jedan nasuprot drugog- Između njih jedan bojni znak. Oznaka kovnice nije čitljiva.

Kovnica: ?

Datacija: 335. – 340. g.

Mjesto nalaza: Novo Selo, Bunje

Inventarni broj: 564

3.

4. Konstans (337. – 350.)

Ae₄; ø gr, 1,4 cm, k ø

Av. Legenda nije čitljiva.

Poprsje desno.

Rv. [VICTORIAE DD AVGGQ NN]

Dvije Viktorije stoje jedna nasuprot drugoj držeći vijenac i palmu. Oznake u polju lijevo i desno nisu čitljive.

Kovnica: ?

Datacija: 347. – 348. g.

RIC IX?

Mjesto nalaza: Novo Selo, Bunje

Inventarni broj: 561

4.

5. Konstancije II (337. – 361.)

Ae₄; ø gr, 1,2 cm, k ø

Av. Legenda nečitka.

Poprsje desno.

Rv. [VOT / XX / MVLT / XXX]

Legenda unutar vijenca. Oznaka kovnice nečitka.

Kovnica: ?

Datacija: 347. – 355.

RIC IX?

Mjesto nalaza: Novo Selo, Bunje

Inventarni broj: 563

5.

5.2. Škrip

1. Antonin Pio (138. – 161.), za Marko Aurelije (161. – 180.) za Antonina Pija (138. – 161.)

Sestercij ili dupondij; ø gr, 2,5 cm, k ø

Av. Legenda nije čitljiva.

[AVRELIVS CAESAR AVG PII FIL]

Glava desno.

Rv. Legenda nije čitljiva.

Prikaz nejasan, Minerva?

Kovnica: Rim

Datacija: oko 153. godine.

RIC III 1308 – 1318

Mjesto nalaza: Škrip

Inventarni broj: 557

1.

2. Konstantin II (337. – 340)

Ae₃; ø gr, 1, 6 cm, k ø

Av. Legenda nije čitljiva.

Po prikazu radi se o novcu Konstantina II.

Rv. [GLORIA EXERCITUS 1]

Dva vojnika s kopljem i štitom stoje jedan nasuprot drugome. Između njih jedan bojni znak. Oznaka kovnice nije čitljiva.

Kovnica: ?

Datacija: 335. – 340. g.

RIC IX?

Mjesto nalaza: Škrip

Inventarni broj: 558

2.

1. Kameni inventar

1.1. Pluteji

1. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 73

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 48 cm; š. 50 cm; d. 8 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Jedna strana pluteja klesana je ravno, a druga ima uklesane ukrase. Ispod dvostrukog ruba profilacije nalazi se ukras plitko uklesane kružnice od dvoprute trake iz čijeg središta izlaze ravne linije koje u jednom vidljivom rubu prelaze u stilizirani cvijet sa četiri latice. Uz rub kružnice isklesane su plitke lunete s tri trake. Kako je izgledao ostatak ukrasa, nije moguće reći pošto je ulomak djelomično oštećen. Ulomak je dio jednog od kutova olatrne pregrade.

Napomena: Nađen u gustirni uz istočnu stranu sjevernog transepta.

Literatura: Belamarić et al. 1994, str. 30.

Analogije: E. Dyggve 1995, T. IV, 34; Jukić Buča 2017, str. 157.

1.

2. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 110

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 26 cm; š. 43 cm; d. 8 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Na jednom kraju vidljiva je dvostruka profilacija pa se vjerojatno radi o rubnom dijelu pluteja.

Literatura: Belamarić et al. 1994, str. 34-35.

2.

3. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 112

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 24,5 cm; š. 29 cm; d. 10 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Na jednom kraju vidljiva je dvostruka profilacija pa se vjerojatno radi o rubnom dijelu pluteja.

Literatura: Belamarić et al. 1994, str. 34-35.

3.

4. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 113

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 15,5 cm; š. 9 cm; d. 7 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je klesan grubo, s jedne strane vidljiva je dvostruka profilacija pa se vjerojatno radi o kutnom dijelu pluteja.

Literatura: Belamarić et al. 1994, str. 34-35.

4.

5. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 2127

Mjesto nalaza: Splitska

Dimenzije: v. 34 cm; š. 57 cm; d. 16 cm

Datacija: 6.st.

Opis: Ulomak pluteja, izrađen klesanjem. Nepravilnog oblika, srednje debelih stijenki. Jedan završetak ulomka pravilno je klesan te se može raditi o okviru. Jedna strana ulomka ravno je klesana i bez ukrasa, druga ima duboko i jasno uklesane ukrase ribljih ljuski.

Napomena: Terenski nalaz iz Splitske pronađen 1. 3. 2007. godine.

Analogije: Gunjača et al. 2005, str. 137-138.

5.

6. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 129

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 20 cm; š. 30 cm; d. 9 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Na jednom kraju vidljiva je dvostruka profilacija pa se vjerojatno radi o rubnom dijelu pluteja.

Literatura: Belamarić et al. 1994, str. 34-35.

6.

7. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 136

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 13 cm; š. 27 cm; d. 8 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Na jednom kraju vidljiva je dvostruka profilacija pa se vjerojatno radi o rubnom dijelu pluteja.

Napomena: Nađeno u južnom dijelu nartekso.

Literatura: Belamarić et al. 1994, str. 34-35.

7.

8. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 172

Mjesto nalaza: Mirje

Dimenzije: v. 27 cm; š. 24,5 cm; d. 8 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Jedna strana ulomka ravno se obrađena, na drugoj je uklesan ukras stiliziranog lista vinove loze. Na dva kraja ulomka vidljiva je dvostruka profilacija pa se vjerojatno radi o kutnom dijelu pluteja. Djelomično oštećen.

Napomena: Pronađen 1992. godine.

Literatura: Migotti 1990, str. 38; Marin 1992, str. 123; Belamarić et al. 1994. str. 54; Jelinčić 2005, str. 62.

Analogije: Cambi et al. 1999, str.91.

8.

9. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 173

Mjesto nalaza: Mirje

Dimenzije: v. 41 cm; š. 23,5 cm; d. 9,5 cm

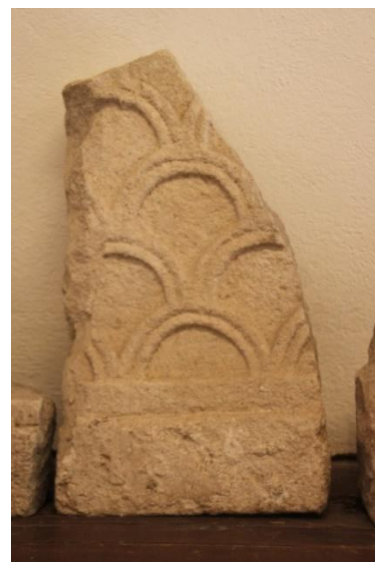
Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Jedna strana ulomka ravno se obrađena, na drugoj je uklesan ukras dvoprutih ribljih ljušaka.. Na kraju ulomka vidljiva je dvostruka profilacija pa se vjerojatno radi o rubnom ulomku dijela pluteja.

Napomena: Pronađen 1992. godine.

Literatura: Marin 1980, str. 87; Migotti 1990, str. 38; Marin 1992, str. 120; Belamarić et al. 1994. str. 54; Chevalier 1995, str. 131; Jelinčić 2005, str. 62.

Analogije: Vežić 2005, str. 170.

9.

10. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 174

Mjesto nalaza: Mirje

Dimenzije: v. 32 cm; š. 61,5 cm; d. 8 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Jedna strana ulomka ravno se obrađena, na drugoj je uklesan ukras dvoprutih ribljih ljusaka.. Na kraju ulomka vidljiva je dvostruka profilacija pa se vjerojatno radi o rubnom ulomku dijela pluteja.

Napomena: Pronađen 1992. godine.

Literatura: Marin 1980, str. 119-120; Migotti 1990, str. 38; Marin 1992, str. 120; Belamarić et al. 1994. str. 54; Jelinčić 2005, str. 62.

Analogije: Vežić 2005, str. 170.

10.

11. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 175

Mjesto nalaza: Mirje

Dimenzije: v. 37 cm; š. 22 cm; d. 8 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Jedna strana ulomka ravno je obrađena, na drugoj je uklesan dvopruti križ trokutastih hasti sa paterom u središtu. Na jednom kraju ulomka vidljiva je profilacija pa se vjerojatno radi o rubnom ulomku pluteja. Napomena: Pronađen 1992. godine.

Literatura: Marin 1980, str. 120-122; Migotti 1990, str. 38; Marin 1992, str. 120; Belamarić et al. 1994, str. 54; Cambi 2004, str. 263; Cambi 2005, str. 123; Jelinčić 2005, str. 62.

11.

12. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 176

Mjesto nalaza: Mirje

Dimenzije: v. 27 cm; š. 23,5 cm; d. 8,5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Jedna strana ulomka ravno je obrađena, na drugoj je uklesan geometrijski motiv. Na jednom kraju ulomka vidljiva je profilacija pa se vjerojatno radi o rubnom ulomku pluteja.

Napomena: Pronađen 1992. godine.

Literatura: Marin 1980, str. 123, Migotti 1990, str. 38; Marin 1992, str. 128; Belamarić et al. 1994, str. 54; Jelinčić 2005, str. 62.

Analogije: Gunjača et al. 2005, str. 138 – 139.

12.

13. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 177

Mjesto nalaza: Mirje

Dimenzije: v. 23 cm; š. 22 cm; d. 6 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Jedna strana ulomka ravno je obrađena, na drugoj je uklesan vegetabilni ukras.

Literatura: Migotti 1990, str. 38; Marin 1992, str. 130; Belamarić et al. 1994, str. 54; Jelinčić 2005, str. 62.

Analogije: Jeličić Radonić 1992, Sl. 11-16.

13.

14. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 178

Mjesto nalaza: Mirje

Dimenzije: v. 24 cm; š. 32 cm; d. 9 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Jedna strana ulomka ravno se obrađena, na drugoj je uklesan vegetabilni ukras, vjerojatno bršljana. Na oba kraja ulomka vidljiva je dvostruka profilacija pa se vjerojatno radi o ulomku kutnog dijela pluteja.

Napomena: Pronađen 1992. godine.

Literatura: Marin 1980, str. 87; Migotti 1990, str. 38; Marin 1992, str. 124; Belamarić et al. 1994. str. 54; Jelinčić 2005, str. 62.

Analogije: Chevalier 1995, str. 155.

14.

15. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 179

Mjesto nalaza: Mirje

Dimenzije: v. 25 cm; š. 23,5 cm; d. 9,5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Jedna strana ulomka ravno se obrađena, na drugoj su uklesane noge neke životinje, E. Marin smatra janjeta. Na kraju ulomka vidljiva je dvostruka profilacija pa se vjerojatno radi o ulomku rubnog dijela pluteja.

Napomena: Pronađen 1992. godine.

Literatura: Marin 1980, str. 87; Migotti 1990, str. 38; Marin 1992, str. 125-127; Belamarić et al. 1994. str. 54; Jelinčić 2005, str. 62.

Analogije: Jeličić Radonić 1992, Sl. 6-7.

14.

16. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 180

Mjesto nalaza: Mirje

Dimenzije: v. 23,5 cm; š. 30 cm; d. 10 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Jedna strana ulomka ravno se obrađena, na drugoj je uklesan ukras nogu neke zvijeri. Na oba kraja ulomka vidljiva je dvostruka profilacija pa se vjerojatno radi o ulomku kutnog dijela pluteja.

Literatura: Marin 1980, str. 87; Migotti 1990, str. 38; Marin 1992, str. 125-127; Belamarić et al. 1994. str. 54; Jelinčić 2005, str. 62.

16.

17. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 181

Mjesto nalaza: Mirje

Dimenzije: v. 28 cm; š. 24 cm; d. 10 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Jedna strana ulomka ravno se obrađena, na drugoj je uklesan ukras nogu neke zvijeri. Na jednom kraju ulomka vidljiva je dvostruka profilacija pa se vjerojatno radi o ulomku rubnog dijela pluteja.

Literatura: Marin 1980, str. 87; Migotti 1990, str. 38; Marin 1992, str. 125-127; Belamarić et al. 1994. str. 54; Jelinčić 2005, str. 62.

17.

1.2. Perforirane ploče

1. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 88

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 4 cm; š. 10 cm; d. 5 cm

Datacija: 6.st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je manjih dimenzija, pravokutnog oblika, ravno klesan sa svih strana.

Napomena: Nađen u konfesiji uz narteks.

Literatura: Belamarić et al. 1994, str. 34-35.

Analogije: Jeličić Radonić 1992, Sl. 179, Sl.183-185; Vežić 2005, str. 50; Vučić 2008, str. 137.-142.

1.

2. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 89

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 16 cm; š. 14 cm; d. 4 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je ravno klesan sa svih strana.

Literatura: Vidi kat. jed. 1,1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

2.

3. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 91

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 17 cm; š. 17 cm; d. 5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je ravno klesan sa svih strana i križnog oblika.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

3.

4. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 92

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 19 cm š. 14 cm; d. 4 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je ravno klesan s jedne strane, s druge je vidljiva plitko urezana kružnica s upisanim križem. Zrakastog je oblika sa tri trake, sastavljen od dva pojedinačna ulomka.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

4.

5. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 95

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 12 cm; š. 15 cm; d. 4 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je ravno klesan sa svih strana.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

5.

6. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 96

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 30 cm; š. 18 cm; d. 4 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je ravno klesan s jedne strane, sa druge je vidljiva plitko urezana kružnica sa upisanim križem. Zrakastog je oblika sa tri trake.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

6.

7. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 98

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 4.5 cm; š. 13 cm; d. 5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je manjih dimenzija, pravokutnog oblika, ravno klesan sa svih strana.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

7.

8. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 99

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 23 cm; š. 16 cm; d. 4 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je ravno klesan s jedne strane, sa druge je vidljiva plitko urezana kružnica sa upisanim križem. Zrakastog je oblika sa tri trake, sastavljen od dva pojedinačna ulomka.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

8.

9. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 101

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 4.5 cm; š. 10 cm; d. 4 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je manjih dimenzija, pravokutnog oblika, ravno klesan sa svih strana.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

9.

10. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 102

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 17 cm; š. 17 cm; d. 5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je ravno klesan s jedne strane, sa druge je vidljiva plitko urezana kružnica sa upisanim križem. Zrakastog je oblika sa dvije trake.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

10.

11. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 103

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 31 cm; š. 21 cm; d. 4 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je ravno klesan s jedne strane, sa druge je vidljiva plitko urezana kružnica sa upisanim križem. Zrakastog je oblika sa tri trake.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

11.

12. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 106

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 4 cm; š. 10 cm; d. 3.5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pluteja od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je manjih dimenzija, pravokutnog oblika, ravno klesan sa svih strana.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

12.

13. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 107

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 5 cm; š. 10.5 cm; d. 4.5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je manjih dimenzija, pravokutnog oblika, ravno klesan sa svih strana.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

13.

14. Ulomak pluteja

Inventarni broj: 108

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 8 cm; š. 18.5 cm; d. 7.5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je manjih dimenzija, pravokutnog oblika, ravno klesan sa svih strana.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

14.

15. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 114

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 4 cm; š. 6 cm; d. 4.5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je manjih dimenzija, oblika kocke, ravno klesan sa svih strana.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

15.

16. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 115

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 5 cm; š. 9 cm; d. 5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je manjih dimenzija, pravokutnog oblika, ravno klesan sa svih strana.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

16.

17. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 116

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 15 cm; š. 10 cm; d. 5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je manjih dimenzija, pravokutnog oblika, ravno klesan sa svih strana i sastavljen od dva pojedinačna ulomka.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

17.

18. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 118

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 19 cm; š. 18 cm; d. 5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je manjih dimenzija, križnog oblika, ravno klesan sa svih strana.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

18.

19. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 119

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 16 cm; š. 25 cm; d. 5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je ravno klesan s jedne strane, sa druge je vidljiva plitko urezana kružnica sa upisanim križem. Zrakastog je oblika sa tri trake.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

19.

20. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 120

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 28 cm; š. 26 cm; d. 4 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je ravno klesan s jedne strane, sa druge su vidljive dvije plitko urezane kružnice sa upisanim križem. Zrakastog je oblika sa šest traka.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

20.

21. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 122

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 16 cm; š. 22 cm; d. 3,5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je ravno klesan s jedne strane, sa druge je vidljiva plitko urezana kružnica sa upisanim križem. Zrakastog je oblika sa četiri trake.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

21.

22. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 123

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 26,5 cm; š. 21 cm; d. 5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je ravno klesan s jedne strane, sa druge je vidljiva plitko urezana kružnica sa upisanim križem. Zrakastog je oblika sa sedam traka.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

22.

23. Ulomak peforirane ploče

Inventarni broj: 125

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 8 cm; š. 25 cm; d. 5.5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je ravno klesan s jedne strane, sa druge je vidljiv dio plitko urezane kružnice. Pravokunog je oblika.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

23.

24. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 126

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 11 cm; š. 14 cm; d. 5,5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je ravno klesan s jedne strane.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

24.

25. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 127

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 13 cm; š. 12 cm; d. 5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak je ravno klesan s jedne strane.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

25.

26. Ulomak perforirane ploče

Inventarni broj: 128

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v 8 cm; š 10 cm; d 4 cm

Opis: Ulomak tranzene od vapnenca, izrađen klesanje. Ulomak je ravno klesan.

Datacija: 6.st.

Literatura: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1, 1.2., 1.

26.

1.3. Ploče

1. Ulomak ploče

Inventarni broj: 82

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 37 cm; š. 26,5 cm; d. 6 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak ploče od vapnenca, izrađene klesanjem. Ploča je klesana ravno s jedne strane, dok je s druge strane uklesan ukras u obliku križa s trokutastim hastama i naglašenim plitkim utorom u središtu. Ploča je djelomično oštećena i vidljivi su dva kraja križa.

Napomena: Pronađena uz gustirnu uz istočnu stranu transepta.

Literatura: Belamarić et al. 1994, str. 30.

Analogije: Chevalier 1995, Pl XLIII; Topić 1995, T. XXVIII

1.

2. Ulomak ploče

Inventarni broj: 130

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 4 cm; š. 5,5 cm; d. 4,5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak ploče od mramora, izrađene klesanjem. Ulomak je kockastog oblika, žućkastosmeđe boje. Obje strane ulomka fino su obrađene. Radi se o ulomku podne ploče za čuvanje relikvija, lokulu.

2.

3. Ulomak ploče

Inventarni broj: 13

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 5,5 cm; š. 7 cm; d. 4 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak ploče od mramora, izrađene klesanjem. Ulomak je kockastog oblika, žućkastosmeđe boje. Obje strane ulomka fino su obrađene. Radi se o ulomku podne ploče za čuvanje relikvija, lokulu.

3.

4. Ulomak ploče

Inventarni broj: 132

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 5,5 cm; š. 6,5 cm; d. 4 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak ploče od mramora, izrađene klesanjem. Ulomak je kockastog oblika, žućkastosmeđe boje. Obje strane ulomka fino su obrađene. Radi se o ulomku podne ploče za čuvanje relikvija, lokulu.

4.

5. Ulomak ploče

Inventarni broj: 719

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 26 cm; š. 24 cm; d. 5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak ploče od vapnenca, izrađen klesanjem. Ploča je kružnog oblika sa hvatištem ili nasadom za utor na jednom dijelu. Po rubu ulomka vidljiva je profilacija. Ploča je grubo klesana sa obje strane. Djemično oštećena.

5.

1.4. Oltarne menze

1. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 143

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 18 cm; š. 17 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Ulomak je žućaste boje, klesan ravno sa stražnje strane, dok je s prednje vidljiv rub profilacije.

Napomena: Nađen pred crkvom Sv. Ivana u podu, 1965.

Literatura: Vrsalović 1960, str. 94; Migotti 1990, str. 36; Belamarić et. al. 1994, str. 65; Chevalier 1995, str. 148, 270.

Analogije: Jeličić Radonić 1992, Sl. 112-140; Topić 1995, T. XXXIII; Gunjača et al. 2005, str. 148; Ujčić 2005, str. 39.

1.

2. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 144

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 19 cm; š. 26 cm;

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Žućkaste je boje, klesan ravno sa stražnje strane, dok je sa prednje vidljiv rub trostruke profilacije.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

2.

3. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 145

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v 12.2 cm; š 18.5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Ulomak je žućaste boje, klesan ravno sa stražnje strane, dok je s prednje vidljiv rub profilacije.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

3.

4. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 146

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 15 cm; š. 26 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Žućkaste je boje, klesan ravno sa stražnje strane, dok je sa prednje vidljiv rub trostruke profilacije. Ulomak je dio rubnog dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

4.

5. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 147

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 11 cm; š. 27 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Ulomak je žućaste boje, klesan ravno sa stražnje strane, dok je sa prednje vidljiv rub profilacije.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

5.

6. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 149

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 23 cm; š. 18 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Žućkaste je boje, klesan ravno sa stražnje strane, dok je sa prednje vidljiva trostruka profilacija. Ulomak je dio kutnog dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

6.

7. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 150

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 12 cm; š 10,5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Žućkaste je boje, klesan ravno s jedne strane, dok su druge nije jasno da li su tragovi klesanja dio profilacije ili oštećenja.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

7.

8. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 151

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 21 cm; š. 45,5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Žućkaste je boje, klesan ravno sa stražnje strane, dok je sa prednje vidljiv rub trostruke profilacije. Ulomak je dio rubnog dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

8.

9. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 152

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 26 cm; š. 15 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Žućkaste je boje, klesan ravno sa stražnje strane, dok je sa prednje vidljiv rub trostruke profilacije. Ulomak je dio rubnog dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

9.

10. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 153

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 14,5 cm; š. 16,5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Žućkaste je boje, klesan ravno sa stražnje strane, dok je sa prednje vidljiv rub dvostruke profilacije. Ulomak je dio rubnog dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

10.

11. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 154

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: d. 18 cm; š. 15 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Žućkaste je boje, klesan ravno sa stražnje strane, dok je sa prednje vidljiv rub dvostruke profilacije. Ulomak je dio rubnog dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

11.

12. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 155

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 17 cm; š. 20 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Žućkaste je boje, klesan ravno sa stražnje strane, dok je sa prednje vidljiv rub dvostruke profilacije. Ulomak je dio rubnog dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

12.

13. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 156

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 11 cm; š. 11 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Ulomak je žućaste boje, klesan ravno sa obje strane. Radi se o ulomku središnjeg dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

13.

14. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 158

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 18 cm; š. 13 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Ulomak je žućaste boje, klesan ravno sa obje strane. Radi se o ulomku središnjeg dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

14.

15. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 159

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 18 cm; š. 13 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Ulomak je žućaste boje, klesan ravno sa obje strane. Radi se o ulomku središnjeg dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

15.

16. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 160

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 12,5 cm; š. 11 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Ulomak je žućaste boje, klesan ravno sa obje strane. Radi se o ulomku središnjeg dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

16.

17. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 161

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 28,5 cm; š. 19 cm

Datacija: 6. st.

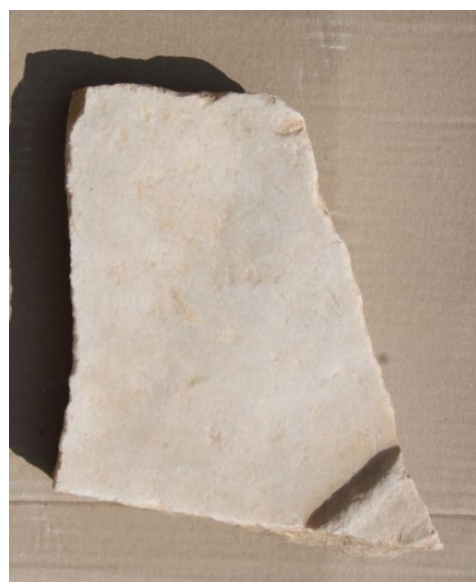
Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Ulomak je žućaste boje, klesan ravno sa obje strane i sitnim dijelom profilacije na gornjoj strani. Radi se o ulomku središnjeg dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

17.

18. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 162

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 15 cm; š. 8 cm

Datacija: 6.st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Ulomak je žućaste boje, klesan ravno sa obje strane. Radi se o ulomku središnjeg dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

18.

19. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 164

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 17 cm; š. 15 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Ulomak je žućaste boje, klesan ravno sa obje strane. Radi se o ulomku središnjeg dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

19.

20. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 165

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 16,5 cm; š. 28 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Ulomak je žućaste boje, klesan ravno sa obje strane. Radi se o ulomku središnjeg dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

20.

21. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 167

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 26 cm; š. 23,5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Ulomak je žućaste boje, klesan ravno sa obje strane. Radi se o ulomku središnjeg dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

21.

22. Ulomak oltarne menze

Inventarni broj: 168

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 22 cm; š. 11 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak oltarne menze od mramora, izrađene klesanjem. Ulomak je žućaste boje, klesan ravno sa obje strane. Radi se o ulomku središnjeg dijela menze.

Napomena: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Literatura: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

Analogije: Vidi kat. jed. 1., 1.4., 1.

22.

1.5. Stupovi

1. Oltarni stup

Inventarni broj: 74

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 104 cm; š. 14 cm; d. 14 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Oltarni stup od mramora, izrađen klesanje, sačuvan u cjelosti. Kapitel je odvojen od stabla stupa jednostrukom profilacijom i ukrašen stiliziranim rastvorenim cvijetom. Kvadratni impost očuvan je u cjelosti. Na dnu kapitela nalazi se dvostruka profilacija koja prelazi u kvadratnu plintu. Radi se o oltarnom stupu, sastavljenom od šest djelova.

1.

Napomena: Pronađen u konfesiji apside.
1970. godine.

Literatura: Belamarić et al. 1994, str. 34-35

2. Ulomak stupa

Inventarni broj: 81

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 26 cm; š. 13 cm; d. 26 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak stupa od mramora, izrađen klesanjem. Od stupa je sačuvan dio kapitela s ukrasom stiliziranog rastvorenog cvijeta, kvadratni impost i dio debla stupa koji je od kapitela odvojen profilacijom. Radi se o ulomku oltarnog stupa. Djelomično oštećen.

Napomena: Vidi kat. jed. 1.3, 1.

Literatura: Jeličić 1987, str. 42; Belamarić et al. 1994, str. 34-35.

2.

3. Ulomak stupa

Inventarni broj: 137

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 27 cm; pr. 16 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak stupa od vapnenca, izrađen klesanjem. Sačuvan je dio debla stupa i manji dio kapitela koji je od debla odvojen profilacijom. Otučen je kapitel stupa.

Napomena: Vidi kat. jed. 1.3, 1.

3.

4. Ulomak stupa

Inventarni broj: 138

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 30,5 cm; š. 11,5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak stupa od vapnenca, izrađen klesanjem. Sačuvan je dio debla stupa i profilacija baze. Djelomično oštećen.

Napomena: Vidi kat. jed. 1.3, 1.

Analogije: Gunjača et al. 2005, str. 150

4.

5. Ulomak stupa

Inventarni broj: 139

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: : v. 13 cm; pr. 15 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak stupa od vapnenca, izrađen klesanjem. Sačuvan je mali dio debla stupa i profilacija baze. Oštećen.

Napomena: Vidi kat. jed. 1.3, 1.

5.

6. Ulomak stupa

Inventarni broj: 140

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 14,5 cm; pr. 12 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak stupa od vapnenca, izrađen klesanjem. Sačuvan je dio debla stupa i profilacija baze. Djelomično oštećen.

Napomena: Vidi kat. jed. 1.3, 1.

6.

7. Ulomak stupa

Inventarni broj: 141

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 44 cm; š. 14 cm; d. 14 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak stupa od vapnenca, izrađen klesanjem. Sačuvan je dio debla stupa i baza bez profilacije. Djelomično oštećen.

Napomena: Vidi kat. jed. 1.3, 1.

7.

8. Ulomak stupa

Inventarni broj: 142

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 38 cm; pr. 22 cm

Datacija: 6. st

Opis: Ulomak stupa od vapnenca, izrađen klesanjem. Sačuvan je dio debla stupa i profilacija baze. Djelomično oštećen.

8.

9. Ulomak stupa

Inventarni broj: 288

Mjesto nalaza: Donji Humac

Dimenzije: v. 21,5 cm; š. 14 cm; d. 14 cm

Datacija: 6. st

Opis: Ulomak stupa od vapnenca, izrađen klesanjem. Sačuvan je dio debla stupa i profilacija baze. Djelomično oštećen.

9.

1.6. Kapiteli

1. Ulomak kapitela

Inventarni broj: 133

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 11 cm; š. 10 cm; d. 8 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak kapitela od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak se sastoji od ugla kapitela s ostatkom abaka i prikazom stiliziranog rastvorenog cvijeta. Oštećen.

Literatura: Stančić et al. 2004, str. 40.

1.

2. Ulomak kapitela

Inventarni broj: 134

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 9 cm; š. 13 cm; d. 13 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak kapitela od vapnenca, izrađen klesanjem, s prikazom stiliziranog rastvorenog cvijeta. Oštećen.

2.

3. Ulomak kapitela

Inventarni broj: 135

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 8 cm; š. 10 cm; d. 3 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak kapitela od vapnenca, izrađen klesanjem, s prikazom stiliziranog rastvorenog cvijeta. Oštećen.

Analogije: Gunjača et al. 2005, str. 89.

3.

4. Ulomak kapitela

Inventarni broj: 193

Mjesto nalaza: Postira

Dimenzije: v. 48 cm; š. 21 cm; d. 25 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak kapitela od vapnenca, izrađen klesanjem. Valjkastog je oblika i djelomično oštećen. Na jednoj strani sačuvan je klesani prikaz akantovog lišća.

Napomena: Pronađen je 1977. godine u dvorištu crkve.

Literatura: Belamarić et. al. 1994. str. 40; Bužančić 1994, str. 42; Jelinčić Perinić 2010, str. 178.

Analogije: Jeličić Radonić 1992, Sl. 86.

4.

5. Ulomak kapitela

Inventarni broj: 2052

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 22 cm; š. 15 cm; d. 8 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak kapitela od vapnenca, izrađen klesanjem. Ulomak se sastoji od ugla kapitela s ostatkom abaka i prikazom stiliziranog rastvorenog cvijeta. Djelomično oštećen.

Napomena: Čuva se u depou u crkvi Sv. Ante.

Literatura: Stančić et al. 2004, str. 4.

Analogije: Cambi et al. 1999, str. 86; Gunjača et al. 2005, str. 145.

5.

1.7. Pilastri

1. Ulomak pilastra

Inventarni broj: 80

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 95 cm; š. 20 cm; d. 13 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pilastra izrađenog od vapnenca klesanjem. Pilastar je pravokutnog presjeka sa ukrasom urezanog vitkog križa lepezastih rastvorenih krakova koji se sijeku u kružnici u sredini. Pri dnu vidljiv je ostatak donje profilacije. Stražnja strana je fino obrađena, bez ukrasa. Gotovo potpuno očuvan, pri vrhu otučen.

Napomena: Pronađen u konfesiji apside.

Literatura: Belamarić et al. 1994, str. 29-30

Analogije: Chevalier 1995, str. 58; Topić 1995, T. XXV-T. XXVI; Paškvalin 2003, str. 327; Gunjača et al. 2005, str. 161; Vežić 2005, str. 164.

1.

2. Ulomak pilastra

Inventarni broj: 505

Mjesto nalaza: Sutivan

Dimenzije: v. 30 cm; š. 14 cm; d. 12,5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pilastra izrađenog od vapnenca klesanjem. Pilastar je pravokutnog presjeka sa ukrasom troprute vitice koja zatvara kružnice u kojima su rozete. Stražnja strana pilastra ravno je klesana. Vjerojatno se radi o pilastru

2.

oltarne pregrade. Očuvan, na djelovima otučen.

Literatura: Belamarić et al. 1994, str. 65

3. Ulomak pilastra

Inventarni broj: 2053

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 22 cm; š. 15 cm; d. 8 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak pilastra izrađenog od vapnenca klesanjem. Pilastar je pravokutnog presjeka sa ukrasom dvaju rozeta unutar pravokutne rubne profilacije. Stražnja strana pilastra ravno je klesana. Vjerojatno se radi o pilastru oltarne pregrade. Očuvan, na djelovima otučen

3.

1.8. Lukovi

1. Ulomak luka

Inventarni broj: 83

Mjesto nalaza: Lovrečina

Dimenzije: v. 17 cm; š. 67 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak luka izrađenog od vapnenca klesanjem. Luk je obrađen s obje strane. S jedne strane nalaze se ukrasi čipkasto povezanih listova vinove loze, a s druge perforirani ornamenti, koji su u potpunosti oštećeni pa nije sasvim jasno što predstavljaju. Listovi loze isklesani su detaljno te je vidljiva odljeljena stabljika od listova. Vjerojatno se nalazio poviše ulaza u svetište. Luk je sastavljen od četiri povezana ulomka. Djelomično oštećen.

Napomena: Pronađen u konfesiji apside.

Literatura: Belamarić et al. 1994, str.34;
Chevalier 1995, str. Pl XLVII

Analogije: Jeličić Radonić 1992, Sl. 100;
Cambi et al. 1999, str. 91; Vučić 2008, str.161.

1.

1.9. Zabati

1. Ulomak zabata

Inventarni broj: 67

Mjesto nalaza: Splitska

Dimenzije: v. 76 cm; š. 57 cm; d. 8.5 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak trokutnog ulaza u crkvu/zabata od vapnenca, izrađenog klesanjem. Jedna strana klesana je ravno, na drugoj se nalazi prikaz unutar bočne i donje profilacije. Vidljive su dvije radirane haste križa, ispod čijih se krakova nalazi plošni prikaz životinje. Glava je stilizana, a tijelo nezgrapno u odnosu na cijelu životinju. Najvjerovatnije se radi o ovci. Iako je drugi dio zabata oštećen i izgubljen, najvjerovatnije se radi o prikazu križa kojeg flankiraju ovce. Zabat se sastoji od dva ulomka. Djelomično oštećen.

Napomena: Pronađen u moru u luci Splitske.

Literatura: Rapanić 1975, str. 64; Jeličić 1985, str.16; Cambi 2004, str. 263-264.

Analogije: Jeličić 1985, str. 15-20; Chevalier 1996, Pl. XLIII, Pl. LI.

1.

1.10. Sarkofazi

1. Ulomak sarkofaga

Inventarni broj: 194

Mjesto nalaza: Škrip, Sv. Duh

Dimenzije: v. 36 cm; š. 78 cm; d. 11 cm

Datacija: 6. st.

Opis: Ulomak sarkofaga od vapnenca, izrađenog klesanjem. Na ulomku je vidljiva radirana hasta križa s čije se desne strane nalazi dio tijela životinje. Iako je viljiv samo trup, jasno je kako se radi o tijelu ovce. Najvjerojatnije je riječ o prikazu križa kojeg flankiraju ovce.

Napomena: Pronađen jugoistočno od crkve Sv. Duha.

Literatura: Belamarić et al. 1994, str 80.

Analogije: Chevalier 1995, PL. LI

1.

SAŽETAK

Ovaj diplomski rad bavi se revizijom *antičke* i *ranokršćanske* zbirke Muzeja otoka Brača u mjestu Škripu na otoku Braču, osnovanim 1979. godine. Rad je podijeljen u 5 poglavlja, uz uvod i zaključak. Prvi dio rada posvećen je otoku Braču i njegovom poviješću u doba antike i kasne antike; od rasvjetljavanja okolnosti grčke kolonizacije Jadrana; dolaska, uspostave vlasti i apsolutne dominacije Rimljana; pojave i razvitka kršćanstva do posljedica pada Salone. U drugom poglavlju dat je pregled povijesti istraživanja otoka; počevši od antičkih vrela preko prvih pokušaja istraživanja u doba renesanse, do recentnih vremena i zadnjih zaključaka sustavnih istraživanja. Treće poglavlje posvećeno je kontinuitetu naseljavanja u mjestu Škrip, gdje je smješten Muzej otoka Brača *in situ*, kojem je posvećeno peto poglavlje. Rad se nastavlja središnjim, ključnim dijelom, u kojem je dan pregled revizije inventara dvije zbirke muzeja, *antičke* i *ranokršćanske*, kako su stilski i kronološki podijeljene unutar Muzeja. Obradeno je ukupno 173 muzejska eksponata, koji su nakon obrade definirani kao dio navedenih zbirki. Antičkoj zbirci pripisana su 83 eksponata, dok 90 eksponata čine ranokršćansku zbirku. Eksponati su podijeljeni na temelju materijala i broje kameni inventar, keramiku, metal, staklo i novac te je svaki od njih zatim razrađen na temelju funkcije ili namjene. Kameni inventar antičke zbirke broji: žrtvenike (7), reljefe (6), stele (6), skulpturu (2), natpis (1), sarkofag (1), kapitele (2), stupove (4), kamenice (10), tijesak (1) i ostale obrađene komade kamena (6); dok keramika broji: amfore (1), ulomci amfora (9), posude (5) i građevinska opeka (3). U zbirci se nalazi i metalni inventar: kopče (1) i čavli (7), kao i stakleni: balzamariji (3) i infundibulum (1). Novca ima 7 komada. Ranokršćanska zbirka sastoji se isključivo od kamenog inventara, koji čini crkveni namještaj: pluteji (17), ulomci perforiranih ploča (26), ploče (3), ulomci oltarnih menza (22), stupovi (9), kapiteli (5), pilastri (3), luk (1), zabat (1) i sarkofag (1). Predstavljene su rezultati revizije i posebna zapažanja o obrađenom materiju. Rad završava zaključkom uz popratni katalog u kojem su kroz fotografije dane sve prikupljene informacije o muzejskom fundusu uz literaturu i analogije.

KLJUČNE RIJEČI: revizija, muzejska zbirka, antika, rano kršćanstvo, Škrip, Brač

